

INFORME DE L'ASSOCIACIONISME I EL VOLUNTARIAT A PONENT

© Departament de Treball, Afers Socials i Famílies, 2020
Direcció General d'Acció Cívica i Comunitària
Passeig de Taulat, 266-270
08019 Barcelona

1a edició electrònica: abril de 2021

Estudi dirigit per la Sub-direcció General de Cooperació Social i Voluntariat i elaborat per l'Observatori del Tercer Sector i la Societat Civil.

Equip de redacció: Montse Fernández (coord.), Cintia Guerrero i Laia Otero
Disseny i maquetació: Entitat Autònoma del Diari Oficial i de Publicacions

Avis legal: aquesta obra està subjecta a una llicència de Reconeixement - No Comercial - Sense Obres Derivades 4.0 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que es reconeguin l'autoria i l'editor i no se'n faci un ús comercial. No és permesa la transformació d'aquesta obra per generar una nova obra derivada ([text complet de la llicència](#)).

Podeu trobar aquesta i les altres obres que ha publicat el Departament de Treball, Afers Socials i Famílies al [nostre catàleg de publicacions](#).

Contingut

1.	Presentació	13
2.	Introducció	15
2.1.	Informe de l'associacionisme i el voluntariat a Catalunya	15
2.2.	Informe de l'associacionisme i el voluntariat a Ponent.	17
3.	Diferents realitats associatives al territori.	19
4.	L'associacionisme a Ponent. Breu recorregut històric.	21
5.	L'actual context demogràfic actual a Ponent	25
5.1.	Configuració política del territori	25
5.2.	Distribució de la població	25
5.3.	Característiques demogràfiques	27
6.	Les organitzacions sense ànim de lucre a Ponent	31
6.1.	Xifres principals	31
6.2.	Caracterització de les entitats.	35
6.3.	Les persones	47
6.4.	Governança	58
6.5.	Recursos econòmics	68
6.6.	Espais	73
7.	Les entitats amb programes de voluntariat al Ponent	79
7.1.	Caracterització de les entitats amb programes de voluntariat	79
7.2.	Participació voluntària	85
7.3.	Gestió del voluntariat	94
8.	Perfil de les persones voluntàries a Ponent.	103
8.1.	Variables demogràfiques	103
8.2.	Perfil social.	107
9.	L'experiència voluntària a Ponent	111
9.1.	Apropament a l'activitat voluntària	111
9.2.	Integració i coneixement de la dinàmica de l'entitat	115
9.3.	Valoració de l'experiència	122

10. La Llei 25/2015 en el dia a dia de les entitats de Ponent	127
10.1. Coneixement entre les entitats	127
10.2. Coneixement entre les persones voluntàries.	129
11. Reflexions del voluntariat i l'associacionisme a Ponent.	131
11.1. Singularitat del territori	131
11.2. Difondre els drets i deures a les persones voluntàries.	131
11.3. Més formació del voluntariat.	132
11.4. Reconeixement de l'activitat voluntària	133
11.5. Foment de la participació igualitària i la diversitat	134
11.6. El futur del voluntariat.	135
12. Realització de l'estudi.	137
12.1 Fitxa tècnica d'“El Panoràmic 2017”.	137
12.2. Fitxa tècnica de l'Enquesta de persones voluntàries 2017	138
12.3. Fitxa tècnica del grup de discussió.	138
12.4. Nota metodològica sobre el càlcul de xifres globals	139
12.5. Fonts Consultades	141
12.6. L'Observatori del Tercer Sector.	142
13. Agraïments.	145

Índex de gràfics

Gràfic 1. Mapa amb els models d'associacionisme i voluntariat identificats en la realització de l'Informe de l'associacionisme i el voluntariat a Catalunya	20
Gràfic 2. Població el 2018 per comarques, en nombre d'habitants.	26
Gràfic 3. Evolució del 1998 al 2018 de la població per comarques, en nombre d'habitants.	27
Gràfic 4. Població el 2018 a Ponent per continent de procedència.	29
Gràfic 5. Mapa de distribució de les entitats al territori català	33
Gràfic 6. Mapa de les entitats sense ànim de lucre amb programes de voluntariat.	34
Gràfic 7. Any de constitució de les entitats de Ponent	35
Gràfic 8. Gràfics d'any de constitució per vegueries	37
Gràfic 9. Forma jurídica de les entitats de Ponent	38
Gràfic 10. Àmbit d'actuació de les entitats de base de Ponent	41
Gràfic 11. Àmbit territorial d'actuació principal	43
Gràfic 12. La vostra organització està inspirada en principis religiosos? . . .	44
Gràfic 13. Nivell de les entitats a Ponent.	45
Gràfic 14. Criteris d'incorporació de les entitats de segon nivell o superior a Ponent	46
Gràfic 15. Entitats segons les persones actives (per trams) a Ponent	47
Gràfic 16. Entitats segons les persones associades	49
Gràfic 17. Persones sòcies segons el grau d'implicació	51
Gràfic 18. Entitats segons el nombre de persones voluntàries	52
Gràfic 19. Del total de persones voluntàries, quin és el grau d'implicació d'acord amb els següents nivells?	54
Gràfic 20. Entitats segons nombre de persones remunerades	55
Gràfic 21. Activitat de les persones remunerades segons grandària de les organitzacions (en nombre de persones)	56
Gràfic 22. Presència de dones i homes segons la relació que s'estableix a Ponent.	57

Gràfic 23. Entitats segons les persones associades participants en les assemblees	59
Gràfic 24. Participació de dones i homes en les assemblees.	60
Gràfic 25. Les persones que participen en l'assemblea disposen amb anterioritat d'informació sobre els continguts dels temes i propostes que s'hi tractaran?	61
Gràfic 26. Les persones no sòcies poden participar en l'assemblea?	62
Gràfic 27. Les persones no sòcies poden participar en comissions o grups de treball?	63
Gràfic 28. Entitats amb representació de diferents col·lectius	64
Gràfic 29. Nombre de membres a les juntes directives i als consells rectors	65
Gràfic 30. Nombre de membres en els patronats	65
Gràfic 31. Proporció de dones i homes en juntes, consells i patronats	66
Gràfic 32. El càrrec de presidència l'ocupa...	67
Gràfic 33. Ingressos anuals de les entitats	68
Gràfic 34. Ingressos i despeses anuals segons la grandària de les organitzacions	70
Gràfic 35. Fonts de finançament.	71
Gràfic 36. Més enllà del finançament econòmic, la vostra entitat rep aportacions en espècie (no monetàries) com béns o serveis? En cas afirmatiu s'especifica la procedència (multiresposta)	72
Gràfic 37. Situació de la seu actual.	74
Gràfic 38. Situació actual de la seu segons els àmbits territorials	75
Gràfic 39. Relació entre la situació actual i la situació desitjada per les entitats	76
Gràfic 40. Els espais dels quals disposa l'entitat són adients per a l'activitat que desenvolupa?	77
Gràfic 41. La vostra entitat disposa de programes de voluntariat?	79
Gràfic 42. Entitats amb programes de voluntariat i sense (per forma jurídica)	80
Gràfic 43. Entitats amb programes de voluntariat i sense per any de constitució	81

Gràfic 44. Entitats amb programes de voluntariat i sense per àmbit prioritari d'actuació	82
Gràfic 45. Entitats amb programes de voluntariat i sense per nivell de l'organització.	82
Gràfic 46. Entitats amb programes de voluntariat i sense per àmbit territorial.	83
Gràfic 47. Entitats amb programes de voluntariat i sense per volum d'ingressos anuals	84
Gràfic 48. Elements d'aportació de l'experiència voluntària a les entitats i a les persones voluntàries	86
Gràfic 49. Projectes de voluntariat a què es vinculen les persones voluntàries segons la temàtica (multiresposta)	88
Gràfic 50. La teva dedicació voluntària s'orienta a la realització de....	89
Gràfic 51. Temps dedicat setmanalment a l'activitat voluntària	90
Gràfic 52. Temps dedicat setmanalment a l'activitat voluntària segons l'edat	91
Gràfic 53. A més d'aquestes hores, dediques puntualment més temps a desenvolupar activitats concretes? (actes, campanyes, colònies i campaments, camps de treball, viatges solidaris, etc.)?	92
Gràfic 54. Al llarg de la teva vida, en quantes organitzacions has participat fent voluntariat?	93
Gràfic 55. Durant el 2016, en quantes organitzacions participes fent voluntariat?	94
Gràfic 56. L'entitat disposa d'un full de compromís que signen tant la persona voluntària com una persona responsable de l'organització en iniciar el voluntariat?	95
Gràfic 57. S'informa a la persona voluntària del 'cicle del voluntariat'? (acollida, vinculació, seguiment, valoració, desvinculació).	96
Gràfic 58. L'entitat disposa d'una persona responsable del voluntariat	97
Gràfic 59. L'entitat disposa d'una assegurança per a persones voluntàries?	98
Gràfic 60. Freqüència d'actualització de les següents eines de gestió del voluntariat.	98

Gràfic 61. Empreu mitjans digitals per a donar visibilitat a l'activitat voluntària? Empreu mitjans digitals per potenciar el treball intern de les persones voluntàries?	99
Gràfic 62. L'entitat sol·licita formació prèvia de voluntariat (CIV, etc.)	100
Gràfic 63. Els voluntaris participen en el disseny del seu itinerari formatiu	101
Gràfic 64. L'equip directiu ha detectat algun problema....	102
Gràfic 65. Piràmide de població del voluntariat	104
Gràfic 66. Piràmide de població a Ponent.	104
Gràfic 67. Lloc de naixement de les persones voluntàries.	105
Gràfic 68. Lloc de naixement de la població de Ponent	106
Gràfic 69. Estudis acabats de les persones voluntàries.	107
Gràfic 70. Estudis acabats de les persones voluntàries segons els grups d'edat	108
Gràfic 71. Activitat principal de la persona voluntària	109
Gràfic 72. Com vas conèixer l'organització on fas voluntariat?	112
Gràfic 73. Any d'inici de l'activitat voluntària (trams per anys)	113
Gràfic 74. Què et va motivar a fer voluntariat? (Pregunta amb opcions multiresposta.)	114
Gràfic 75. Amb el temps, les teves motivacions han variat?	115
Gràfic 76. Quan vas arribar a l'entitat et van explicar la missió i els objectius de l'entitat?	116
Gràfic 77. Quan vas arribar a l'entitat et van preguntar per les teves preferències de voluntariat (activitats, horaris, etc.)?	117
Gràfic 78. Quan vas arribar a l'entitat t'hi van vincular a través d'un projecte o una activitat concreta?	118
Gràfic 79. Quan vas arribar a l'entitat et van preguntar pels teus estudis, feines realitzades, habilitats, etc.?	119
Gràfic 80. Quan vas arribar a l'entitat et van explicar els teus drets i deures com a persona voluntària?	120
Gràfic 81. Quan vas arribar a l'entitat vas signar una carta de compromís que concretava la teva participació com a persona voluntària?	121

Gràfic 82. Quan vas arribar a l'entitat et van fer una assegurança?	121
Gràfic 83. Com a persona voluntària, et sents acompanyada en l'entitat? .	123
Gràfic 84. En l'entitat, hi ha espais perquè les persones voluntàries doneu la vostra opinió, preneu decisions, desenvolupeu projectes, etc.?	124
Gràfic 85. Puntuació (del 0 al 10) de l'experiència voluntària.	125
Gràfic 86. Coneixeu la llei 25/2015	128
Gràfic 87. Coneixeu la llei 25/2015? Dades segons les demarcacions. . . .	129
Gràfic 88. Coneixeu la llei 25/2015?	130
Gràfic 89. T'han ofert realitzar activitats formatives?	132
Gràfic 90. Es certifiquen les activitats i projectes on ha participat la persona voluntària?	133
Gràfic 91. Com fas la valoració de l'activitat?	134
Gràfic 92. Quins col·lectius estan representats a la vostra organització? . . .	135
Gràfic 93. En els propers 3 anys, el nombre de persones voluntàries en l'organització.	136

Índex de taules

Taula 1. Índex d'envelliment i sobreenvelliment a Catalunya i a ponent	28
Taula 2. Lloc de naixement de la població a Catalunya i a Ponent.	28
Taula 3. Dades de dimensió estimades a Catalunya	32
Taula 4. Pes estimat de les entitats per territori per a Ponent	34
Taula 5. Any de constitució de les entitats a Catalunya en comparació amb Ponent.	36
Taula 6. Forma Jurídica de les entitats a Catalunya comparades amb Ponent.	39
Taula 7. Àmbit d'activitat de les entitats a Catalunya en comparació amb la Ponent	42
Taula 8. Àmbit territorial de les entitats a Catalunya en comparació amb Ponent.	43
Taula 9. Nivell de les entitats a Catalunya en comparació amb Ponent	45
Taula 10. Entitats segons el nombre de persones actives (per trams) a Catalunya i a Ponent	48
Taula 11. Associacions segons el nombre de persones sòcies (per trams) a Catalunya i a Ponent	49
Taula 12. Persones sòcies segons el grau d'implicació a Catalunya i a Ponent	51
Taula 13. persones voluntàries (per trams) a Catalunya i a Ponent	53
Taula 14. Persones voluntàries segons grau d'implicació a Catalunya i Ponent	55
Taula 15. Presència de dones segons la relació que s'estableix a Catalunya i a Ponent	57
Taula 16. Comparativa entre el nombre de participants en les assemblees a Catalunya i Ponent.	59
Taula 17. Assistència de persones no sòcies en les assemblees. Comparativa Catalunya i Ponent	62
Taula 18. Nombre mitjà de persones que componen els òrgans de govern	64
Taula 19. Ingressos anuals de les entitats a Catalunya i Ponent	69

Taula 20. Els espais dels quals disposa l'entitat són adients per a l'activitat que desenvolupa? Catalunya i al Ponent	77
Taula 21. Orientació de la dedicació voluntària a Catalunya i a Ponent	90
Taula 22. Al llarg de la teva vida, en quantes organitzacions has participat fent voluntariat? Catalunya i Ponent	93
Taula 23. Empreu mitjans digitals per a donar visibilitat a l'activitat voluntària? Empreu mitjans digitals per potenciar el treball intern de les persones voluntàries? Comparativa entre Catalunya i Ponent . .	100

1. Presentació

L'any 2018, el Departament de Treball, Afers Socials i Famílies, en compliment del mandat de la Llei 25/2015, del 30 de juliol, del voluntariat i de foment de l'associacionisme, va promoure l'Informe de l'associacionisme i el voluntariat a Catalunya 2018, una diagnosi clau per guiar les polítiques públiques que volen preservar l'acció voluntària, un tresor social que vincula la ciutadania activa, solidària i compromesa amb les persones de la seva comunitat i amb el territori.

L'informe, vital per poder programar les polítiques públiques de foment de l'associacionisme i el voluntariat, va ser especialment rellevant, ja que des de l'any 2001 no es disposava d'un estudi promogut pel Govern de la Generalitat que aportés dades fidedignes sobre la situació del teixit associatiu i del voluntariat a Catalunya.

L'informe del 2018 ens oferia dades rellevants tant des del punt de vista quantitatiu i qualitatiu que permetien dimensionar el teixit associatiu a Catalunya, el nombre de persones que s'hi vinculaven i les seves motivacions, per contribuir, de manera lliure i altruista, als projectes de les entitats del seu entorn, i la vegada ens acostava a la realitat de les entitats per copsar-ne la composició, el model de governança, la dimensió, les fonts de finançament i el patrimoni.

El valor de les dades recollides va fer que, durant la tardor del 2019, el Departament de Treball, Afers Socials i Famílies engegés el projecte que ara veu la llum, consistent en l'elaboració d'informes territorials de l'associacionisme i el voluntariat, que posen el focus en les diferents realitats territorials del país a fi de destacar-ne les diferències però també els punts en comú.

Aquest conjunt de vuit informes territorials permet analitzar amb certa profunditat les dades recollides en clau territorial i obtenir una fotografia nítida de la situació del teixit associatiu i del voluntariat en cada una de les vuit vegueries del

Principat. En aquest sentit, estem convençuts que aquesta mirada territorialitzada facilitarà obtenir una radiografia ampliada del teixit associatiu i de la mobilització ciutadana en les diferents latituds, amb l'objectiu de captar de ben a prop quines són les seves forteses i oportunitats i quines amenaces tenen. Val a dir que és una radiografia obtinguda en un moment anterior a l'esclat de la pandèmia, ja que s'ha realitzat sobre la base de les dades recollides prèviament, fet que ens permetrà disposar d'un excel·lent punt de partida per detectar, durant els propers anys, els principals impactes i cicatrius que la crisi social i econòmica de la COVID-19 deixarà a casa nostra. Ens possibilitarà assolir l'objectiu de treballar conjuntament cap a una recuperació plena i efectiva del teixit associatiu i del moviment del voluntariat.

La recollida de dades necessàries per portar a terme els informes territorials de l'associacionisme i el voluntariat i la seva anàlisi posterior ha estat possible gràcies al treball conjunt de diversos actors: el Departament de Treball, Afers Socials i Famílies, per mitjà de la Direcció General d'Acció Cívica i Comunitària; l'Observatori del Tercer Sector i la resta d'entitats que formen part del projecte El Panoràmic; les entitats sense ànim de lucre que van respondre els qüestionaris i van participar en les sessions territorials i en els grups de discussió, així com els centenars de persones voluntàries que van compartir el seu parer en els diferents espais i recursos posats a la seva disposició. A tots i totes, moltes gràcies.

Compartim el repte majúscul que és construir un model de societat que incorpori els principis i els valors propis del voluntariat, que són la base d'una societat forta, madura, independent i que vol esdevenir, amb orgull, el mirall en què altres territoris es puguin veure reflectits.

Bernat Valls i Fuster

Director general d'Acció Cívica i Comunitària

2. Introducció

2.1. Informe de l'associacionisme i el voluntariat a Catalunya

L'estiu de 2017 el Departament de Treball, Afers Socials i Famílies de la Generalitat de Catalunya, en compliment a la Llei 25/2015, de 30 de juliol de voluntariat i foment de l'associacionisme; va iniciar els treballs per a l'elaboració de l'Informe de l'Associacionisme i el Voluntariat a Catalunya, que, d'una manera periòdica, ha de ser l'estudi de referència que ha de recollir i mostrar la situació del voluntariat i de les entitats que l'acullen, d'acord amb allò que estableix l'article 15.5.b) de l'esmentada llei.

Entre el segon semestre de 2017 i els primers quatre mesos de 2018, es van portar a terme diferents accions coordinades encaminades a generar una diagnosi de la realitat associativa i del voluntariat a Catalunya, per tal de disposar de les dades necessàries:

- Es van aprofitar les sinergies i l'expertesa del projecte de recerca "El Panoràmic"¹, el treball de camp del qual es va realitzar durant els mesos de setembre i desembre de 2017, per tal d'incorporar un conjunt de preguntes específiques adreçades a les entitats, que venien a sumar-se al conjunt de qüestions ja previstes, amb l'objectiu de poder copsar, mitjançant aquesta enquesta, l'estat de les entitats respecte diferents dimensions substantives (quantes entitats, en quins àmbits treballen, quina antiguitat i quina forma jurídica han adoptat, on s'ubiquen, entre d'altres); i organitzatives (informació relativa a les persones vinculades, els òrgans de govern, els recursos econòmics i els espais...).

---

¹ El Panoràmic és la recerca impulsada pel mateix sector no lucratiu i adreçada a les entitats que enguany ha realitzat la seva 4a edició. Més informació a la web de El Panoràmic

- Amb aquesta acció es va aconseguir disposar de moltes dades d'arreu del territori i molt diverses, gràcies a la capillaritat i l'acurat treball de camp de la recerca.
- Destaca que el nombre de preguntes específiques de nova incorporació ha representat aproximadament un 20% sobre el total de qüestions incloses inicialment en el qüestionari. També el fet que aquestes noves preguntes recullen informació concreta sobre àmbits o aspectes nous (com ara les característiques del voluntariat i les eines per a la seva gestió, així com altres preguntes vinculades amb la base social), rellevants per poder confeccionar un informe complet sobre el sector. Es va poder obtenir 2.342 respostes d'entitats d'arreu del país, garantint una mostra prou representativa dels diferents territoris per poder tancar un informe amb una perspectiva que inclou tot Catalunya.
- Es va elaborar una enquesta específica adreçada a persones voluntàries, que complementa la visió de les entitats des de llur perspectiva. Aquesta acció va permetre incorporar a la diagnosi elements propis de l'experiència de les persones voluntàries, a través de la veu i les seves percepcions, de manera que s'oferia una mirada nova a les dades obtingudes sobre el voluntariat a Catalunya que s'obtenien a través de les entitats, i no pas directament. L'obtenció de les dades a través de l'enquesta específica va ser gestionada en processos, calendaris i circuits diferents dels de l'enquesta mare del Panoràmic, de manera que es van obtenir dades singulars i rellevants. L'enquesta va ser resposta per 3.025 persones durant els mesos de novembre de 2017 fins a febrer de 2018, i va permetre obtenir informació sobre aspectes com ara els interessos de les persones voluntàries, el valor d'aportació per a elles de l'experiència voluntària, etc.

Complementant totes dues fonts quantitatives d'informació, es van portar a terme una recerca qualitativa a fi de dotar de reflexió i debat el gran volum de dades recopilades. Aquesta recerca s'ha concretat en la realització de 10 grups de discussió distribuïts arreu del territori català, gràcies als quals s'ha pogut, d'una banda, millorar la interpretació de les dades numèriques, i de l'altra calibrar quin és el parer del sector en relació amb diferents aspectes que els afecten.

En aquestes 10 sessions han participat un total de 109 entitats i 126 persones, i s'hi han recollit reflexions, opinions i propostes després de més de 20 hores de debat.

El setembre de 2018 es va presentar l'informe que recollia els resultats de totes tres recerques, de manera integrada i interrelacionada i sovint combinada, construint un ecosistema de dades ric, divers i de certa complexitat, però que a la vegada suposà una excel·lent radiografia de la situació de l'associacionisme i el voluntariat a Catalunya.

2.2. Informe de l'associacionisme i el voluntariat a Ponent

Aquella publicació va contribuir enormement al diagnòstic de la realitat associativa i del voluntariat català i, a la vegada, va fer aflorar la necessitat d'aprofundir en les dades de manera territorialitzada. Entre els reptes que es desprenien d'aquella publicació es considerava cabdal l'existència de diferents realitats associatives en el territori i la necessitat de tenir-les en compte en l'acció política.

Fruit d'aquesta reflexió s'han fet els passos necessaris per poder fer una aproximació a les diferents realitats associatives al territori. En aquest cas, l'informe que es presenta ara recull la realitat associativa i del voluntariat de Ponent, on, de manera anàloga a l'Informe de l'associacionisme i el voluntariat a Catalunya, s'han considerat les diferents informacions recollides en totes tres recerques. En aquest cas es compta amb mostres específiques de la demarcació, tant de persones voluntàries com d'entitats i també amb els discursos recollits en els dos grups de discussió, realitzats a Lleida i a Sort (per a més informació vegeu el capítol d'annexos).

Per tant, es tracta d'un segment específic de la recerca que, complementat amb fonts secundàries quantitatives i també qualitatives, ofereix una mirada orientada a comprendre les especificitats del voluntariat i del món no lucratiu a Ponent, i també a identificar aquells elements que són comuns amb el conjunt de Catalunya. D'aquesta manera es dibuixa un eix de coordenades que permet ubicar la realitat de la demarcació, d'acord amb diferents indicadors, respecte de la mitjana del país. La finalitat última és motivar la reflexió entre els diferents agents implicats i orientar de manera acurada les polítiques, els programes i els projectes al territori per donar un suport adequat a les necessitats de les entitats.

3. Diferents realitats associatives al territori

Abans de presentar la diagnosi de la realitat associativa i del voluntariat a Ponent es volen recuperar de manera sintètica les reflexions sobre la necessitat de considerar les diferents realitats associatives al territori. Tot i que hi ha trets comuns en el conjunt de les entitats catalanes, algunes de les dades numèriques, i també de les reflexions recollides en la recerca qualitativa, apunten al fet que la diversitat territorial esdevé determinant per configurar els diferents models d'associacionisme i participació a Catalunya. A partir d'aquesta aproximació es va poder confeccionar el mapa de l'associacionisme i el voluntariat que s'inclou en aquest epígraf. Es distingeixen quatre realitats diferenciades.

A la regió metropolitana s'hi troben la gran majoria de seus centrals de les organitzacions de dimensió gran, que disposen de recursos per impulsar i consolidar projectes. Aquí hi ha una gran part de l'associacionisme i el voluntariat del país, de la mateixa manera que hi viu gairebé el 45% de la població catalana. És aquí també on es prenen moltes de les decisions que afecten les polítiques de suport a les entitats catalanes.

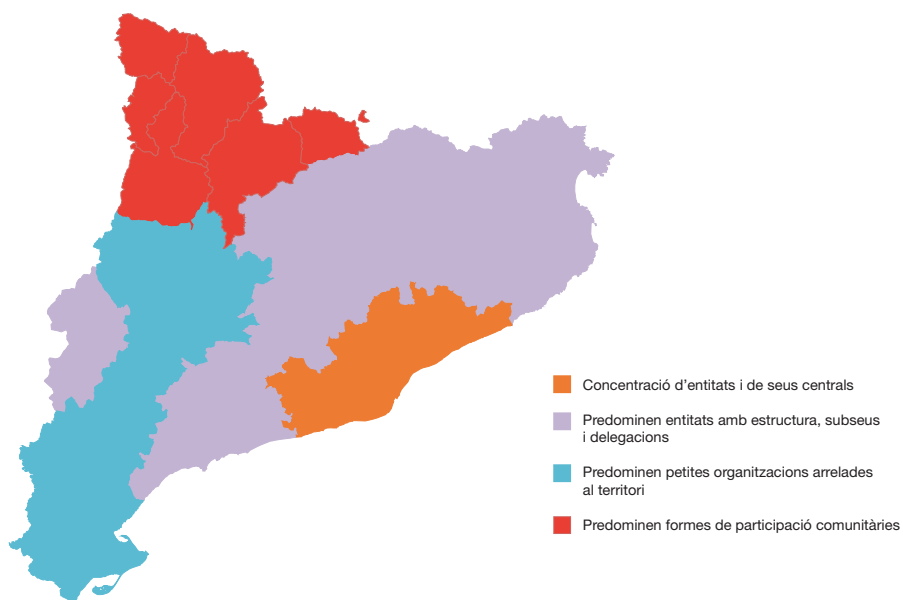
En un segon àmbit territorial s'hi poden incloure les demarcacions de Ponent, el Camp de Tarragona, les Comarques Gironines i la ciutat de Lleida, que, amb una dinàmica associativa rica i diversa, viuen amb certa distància l'efecte capitalitat, però compten amb recursos que permeten, en termes generals, mantenir l'activitat i donar-li rellevància i continuïtat. Segurament hi ha una certa percepció de desatenció, però sembla que les mateixes dinàmiques de les associacions sovint reequilibren els possibles desajustos. En aquests territoris hi ha una presència significativa de subseus i delegacions d'organitzacions d'àmbits territorials catalans i estatals. També d'entitats federades a organitzacions de segon nivell (o superior)

Un altre àmbit territorial amb característiques pròpies seria el configurat per les comarques de Ponent (tret de Lleida capital) i les Terres de l'Ebre. En aquest

territori la realitat associativa presenta certes debilitats pròpies de zones rurals. Les entitats amb més musculatura són principalment seccions o delegacions d'organitzacions d'àmbit de país, on l'entitat de referència proveeix de suport i recursos. En paral·lel, hi ha una riquesa de petites organitzacions arrelades al territori, on es dona una percepció de llunyania, física i política, respecte d'on es prenen les decisions i s'expressa un cert sentiment de desatenció cap a les seves especificitats.

Cal considerar de manera diferenciada també les comarques de l'Alt Pirineu i Aran. En aquest cas el model associatiu es desenvolupa principalment a través de formes de participació comunitàries. La realitat associativa hi és present, però les persones també s'agrupen de forma més o menys espontània davant de necessitats socials concretes i iniciatives de participació ciutadana, que habitualment tenen un cicle de vida curt, enfocat a un objectiu concret. La realitat d'aquest territori demana una aproximació específica, ja que, tot i haver-hi presència d'entitats tradicionals, no hi ha un teixit associatiu fort, però sí un compromís que es vehicula per iniciatives amb un cert grau d'informalitat.

Gràfic 1 Mapa amb els models d'associacionisme i voluntariat identificats en la realització de l'Informe de l'associacionisme i el voluntariat a Catalunya

4. L'associacionisme a Ponent. Breu recorregut històric

La tradició històrica del sector no lucratiu comparteix trets comuns al conjunt de Catalunya. Amb tot, a cada territori, d'acord amb els diferents processos històrics, econòmics i polítics, s'han dibuixat realitats específiques a les quals es vol donar cabuda a través de la sèrie d'informes territorials, i en aquest cas concret a través de l'informe de Ponent. Sense proposar una revisió històrica exhaustiva, es pretén esbossar el marc de construcció i consolidació de la societat civil organitzada en aquesta demarcació.

Abans de fer el breu recorregut per les propostes de participació i voluntariat a Ponent cal considerar el context geogràfic com a element d'influència. Tot i que després s'entrarà en més detalls, sembla oportú contextualitzar breument la seva situació. La demarcació de Ponent s'estén per l'interior de la província de Lleida i està formada per les comarques del Segrià, la Segarra, les Garrigues, el Pla d'Urgell, l'Urgell i la Noguera, que es poden considerar força homogènies entre elles. Per la seva posició, es tracta d'una demarcació connectada amb cinc vegueries —les Terres de l'Ebre, el Camp de Tarragona, el Penedès, la Catalunya Central i l'Alt Pirineu i Aran—. Per l'oest comunica amb Aragó.

De manera simplificada, el recorregut associatiu català es pot concretar en dos corrents claus, un de caràcter assistencial i que es remunta a l'edat mitjana, i un altre propi de la Renaixença i la revolució industrial. L'aparició primerenca, als segles XI i XII, d'ordes hospitalaris d'atenció a persones malaltes, sense recursos i pelegrins és un fet que s'estén en el territori i al llarg dels segles i que, des d'altres lògiques, perdura encara avui dia². A Ponent entre els més antics hi

2 GENERALITAT DE CATALUNYA (2018). *Informe de l'associacionisme i el voluntariat a Catalunya 2018*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

ha l'Hospital de Santa Maria, del qual hi ha constància des de l'any 1445. Com en altres indrets del territori, es tractava d'un nou hospital que va agrupar set antics hospitals de la vila³.

En les societats agrícoles del segle XVIII les collites regien la vida a les comarques rurals. La pau social es mantenia en un equilibri inestable condicionat a les necessitats d'abastiment, i la pobresa era el principal problema de l'època⁴. En una vegueria com Ponent, dominada encara avui dia pels camps de cultiu, destaquen la seva agricultura, la ramaderia i la indústria agroalimentària. Aquestes activitats suposen des de fa segles la base de l'economia de la zona, amb més de tres quartes parts del territori de conreu.

Per això no sembla estrany que les cooperatives agràries hagin tingut un paper predominant en aquesta vegueria sobretot a partir de la segona meitat del segle XIX, primer amb l'agrupació de grans propietaris i després de petits agricultors i arrendataris, ja que el sentit de l'agrupació és quasi una qüestió de supervivència. La industrialització i els canvis que va motivar a escala global, juntament amb la crisi de la fil·loxera, van donar lloc a una forta xarxa cooperativa al camp. Igual que en els sindicats agraris pròxims a la conurbació de Barcelona, el moviment agrari de Ponent defensava les condicions de qui treballava la terra però, a diferència d'aquests, no hi havia un component polític explícit, tot i que sí una defensa de valors tradicionals⁵.

En molts casos, la introducció d'aquest sindicats a Ponent s'havia produït a través de la creació de subdelegacions de sindicats de magnitud més gran, i a partir d'aquí es produí una diversificació segons les demandes i els objectius de la pagesia:

A la Segarra, les bases de l'associacionisme pagès també les hem de cercar amb la creació de la sotsdelegació de l'IACSI al 1861. Tanmateix, el veritable desenvolupament del sindicalisme agrari està directament vinculat a la crisi de finals de segle. A Cervera al 1905 es crearia la Cambra Agrícola Oficial de la Segarra i l'Urgell, i aquesta es convertiria en punt de partida del "Sindicat de Cervera i sa Comarca"(1918) pel fet que no va saber representar i actuar en favor de la

3 HOSPITAL UNIVERSITARI DE SANTA MARIA. "Història" [en línia]. <<http://www.gss.cat/node/38>>.

4 ROMA, F. (2014). "Canvi social i conflictivitat als segles XVIII i XIX. *Ausa* [Patronat d'Estudis Osonencs], XXVI, 174, p. 925-944.

5 RAMON, J. M. (1996). "El Sindicat Agrícola de Cervera i sa Comarca, dels orígens a la reconstrucció de la fàbrica de farines (1918-1924)". *Miscel·lània Cerverina*, núm. 10, p. 127-160.

pagesia comarcal, molt preocupada pels preus del blat que s'imposaven des del Govern i per l'actuació dels Sindicats de Fariners⁶.

Els sindicat agraris permetien la compra conjunta de llavors, la gestió d'assegurances i el foment del crèdit agrícola⁷. La industrialització a Ponent va tenir lloc sobretot a inicis del segle XXI de manera molt lligada a l'agricultura. Un exemple paradigmàtic és la Farinera de Cervera, edificada l'any 1918, que volia aplegar i donar resposta a les necessitats de la pagesia per transformar el gra en farina, tot i que va arribar a titllar-se de monopoli en la regió⁸.

Els moviments culturals van tenir un paper en la vida social de les terres de Ponent sobretot en les primeres dècades del segle XX, de manera paral·lela a la industrialització. Aquest és el cas del Casino Principal de Lleida, fundat l'any 1913⁹, i de l'Ateneu de Tàrrrega, promogut per la burgesia local l'any 1921 i que va posar en marxa un teatre encara avui dia en funcionament¹⁰.

Durant el període de la Guerra Civil i la dictadura franquista l'activitat associativa, tot i mantenir-se, almenys en part, va haver de situar-se fora de l'esfera pública: "Els sindicats, partits polítics i entitats són prohibits i treballen des de la clandestinitat; apareixen els sindicats verticals i només es permeten aquelles entitats que no es consideren nocives per al règim"¹¹.

El paisatge agrícola i rural dona lloc a Ponent a zones extenses poc poblades, amb municipis de petita dimensió on sovint la participació s'articula amb caràcter informal, des de la comunitat, o a través d'una entitat que, tot i néixer amb una missió concreta, acaba canalitzant les diferents demandes que es donen al territori. Lleida, com a capital administrativa i ciutat que aglutina gairebé el 56% de la població resident a Ponent, també concentra una part important de l'activitat associativa i de voluntariat de la vegueria, i és un punt de trobada per a persones de municipis propers.

---

6 Ibídem (p. 150-151).

7 RAMON, J. M. (1996). "El Sindicat Agrícola de Cervera i sa Comarca, dels orígens a la reconstrucció de la fàbrica de farines (1918-1924)". *Miscel·lània Cerverina*, núm. 10, p. 127-160.

8 MUSEU COMARCAL DE CERVERA. *La Farinera de Cervera. Fàbrica de cultura*.

9 VIQUIPÈDIA. "Casino Principal (Lleida)" [en línia]. <[https://ca.wikipedia.org/wiki/Casino_Principal_\(Lleida\)](https://ca.wikipedia.org/wiki/Casino_Principal_(Lleida))>.

10 SAGARRA, J. M. "18 de gener de 1932: La Revolta de l'Alt Llobregat". Arxiu Nacional de Catalunya [en línia]. De cultura.gencat.cat.

11 GENERALITAT DE CATALUNYA (2018). *Informe de l'associacionisme i el voluntariat a Catalunya 2018*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

5. L'actual context demogràfic actual a Ponent

5.1. Configuració política del territori

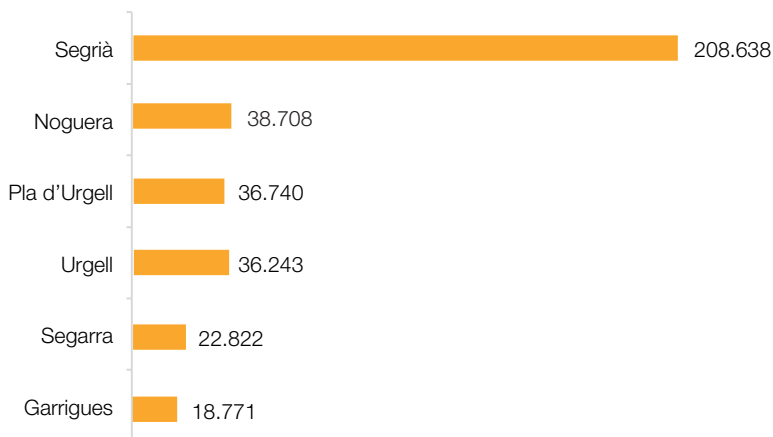
El territori que forma Ponent es desenvolupa a la plana de Lleida i les comarques que formen Ponent són sis: el Segrià, la Noguera, el Pla d'Urgell, l'Urgell, la Segarra i les Garrigues. Es tracta d'una zona extensa i poc poblada, dedicada sobretot a l'agricultura i la ramaderia. L'únic nucli de població que supera els 50.000 habitants és la ciutat de Lleida, fet que provoca una alta concentració de serveis en aquest municipi.

5.2. Distribució de la població

Hi ha un axioma en l'anàlisi de les entitats i el voluntariat que relaciona el nombre d'entitats i de persones voluntàries amb el volum de població, ja que, malgrat que no és l'únic factor explicatiu, la vinculació és clara. En aquest sentit, el Segrià concentra més entitats. Les entitats les fan les persones i aquestes determinaran les missions, els àmbits temàtics i els models organitzatius en cada cas. D'aquí la necessitat de contextualitzar el món associatiu i l'activitat voluntària a partir de les característiques sociodemogràfiques de la població.

Segons l'Institut d'Estadística de Catalunya, a Ponent hi ha 150 municipis i 398 entitats singulars de població, on viu el 4,8% de la població de Catalunya, en concret 361.922 habitants l'any 2018. Ponent ocupa el 17% del territori català i té una densitat de població de 64,8hab./km², xifra que se situa per sota de la mitjana catalana, que és de 237 hab./km². Més de la meitat de la població —el 58% concretament— s'ubica a la comarca del Segrià.

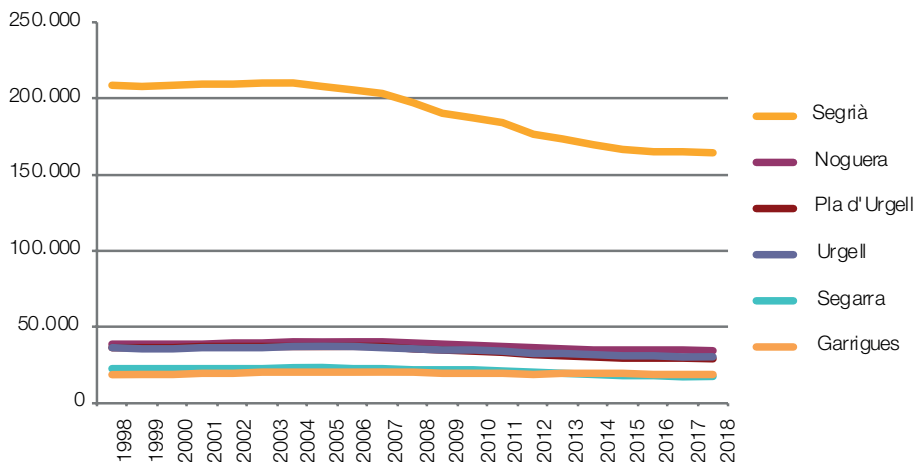
Gràfic 2 Població el 2018 per comarques, en nombre d'habitants.

Font: *Idescat*

La distribució per comarques no és homogènia. De les sis comarques que formen la demarcació, es pot fer una divisió entre les que superen els 15.000 habitants —el Segrià—, les que tenen entre 40.000 i 30.000 habitants —la Noguera, el Pla d'Urgell i l'Urgell— i les que tenen menys de 30.000 habitants —la Segarra i les Garrigues—. Totes les comarques van augmentar el nombre d'habitants entre el 2004 i el 2005, però entre el 2013 i el 2014 van patir una lleugera davallada que es manté en el cas de les comarques del Segrià, la Noguera, el Pla d'Urgell, l'Urgell i la Segarra, però continua decreixent en el cas de les Garrigues.

Gràfic 3 Evolució del 1998 al 2018 de la població per comarques, en nombre d'habitants

Font: Idescat

5.3. Característiques demogràfiques

Ponent, juntament amb altres vegueries, com la Catalunya Central i les Terres de l'Ebre, té una distribució de la població per edats en què el jovent té menys presència i se situa per sota de la mitjana de Catalunya. A més, a Ponent, l'índex de sobreenvelliment, és a dir, el factor de mesura de la població més gran de vuitanta-cinc anys respecte al total de persones majors de seixanta-cinc anys, és molt similar a la mitjana. Amb això, el perfil sociodemogràfic de la població es dibuixa amb la presència de grups d'edats més avançades que la mitjana de Catalunya i una elevada esperança de vida.

Taula 1 Índex d'envelliment i sobreenvelliment a Catalunya i a Ponent

Envelliment i sobreenvelliment	Catalunya	Ponent	Diferència
Índex d'envelliment (Població de 65 anys i més per cada 100 habitants de menys de 15 anys)	119,3%	121,3%	+2,0%
Índex de sobreenvelliment (Població de 85 anys i més per cada 100 habitants de menys de 65 anys)	16,7%	19,4%	+2,3%

Font: *Idescat*

La població arrelada a Ponent procedeix sobretot de la mateixa comunitat autònoma; en concret, el 70% de la població el 2018, segons l'Institut d'Estadística de Catalunya. L'11% prové de la resta d'Espanya i el 19%, de l'estranger. En comparació amb el conjunt de Catalunya s'observa que hi ha més presència de persones nascudes al país, i es troben infrarepresentades aquelles nascudes a la resta d'Espanya i a l'estranger.

Taula 2 Lloc de naixement de la població a Catalunya i a Ponent

Lloc de naixement	Catalunya	Ponent	Diferència
Catalunya	64%	70%	+6%
Altres comunitats autònomes	17%	11%	-6%
Estranger	19%	19%	=
Total	100%	100%	0%

Font: *Idescat*

Per continents de procedència, més del 88% de la població ha nascut al continent europeu, el 7% a l'Àfrica, més del 3% a Amèrica i pràcticament l'1% a l'Àsia. No hi ha representació del continent oceànic.

Gràfic 4 Població el 2018 a Ponent per continent de procedència

Font: *Idescat*

6. Les organitzacions sense ànim de lucre a Ponent

6.1. Xifres principals

En l'informe global de l'associacionisme i el voluntariat a Catalunya (2018) ja es feia esment del dinamisme del món no lucratiu, en què constantment s'estan creant noves entitats, mentre que d'altres abandonen l'activitat. Això, entre les diferents conseqüències i derivades que pugui tenir, a efectes de recerca, es tradueix en una dificultat per comptabilitzar el total d'organitzacions actives al territori.

En aquest cas, la metodologia emprada consisteix a recollir diferents fonts de dades primàries i secundàries, analitzar-ne la qualitat i comparar-les per tal de generar una estimació estadística d'acord amb les correccions escaients. Amb això s'obté una xifra estimada però no es tracta d'un cens o registre actualitzat.

S'estima que a Catalunya hi ha prop de 24.000 entitats. De fet, l'estimació se situa en l'interval de 23.000 a 25.000 organitzacions. Aquesta xifra s'ha anat revisant a partir de les diferents edicions d'"El Panoràmic" i complementant amb altres estudis existents (vegeu la nota metodològica als annexos). A més, s'ha projectat també el nombre total de persones voluntàries, situat en prop de 510.000, i de persones associades, les quals sumen 1.550.000.

Taula 3 Dades de dimensió estimades a Catalunya

Variables d'interès	Total estimat
Entitats actives ¹²	24.000
Persones associades ¹³	1.550.000
Persones voluntàries ¹⁴	510.000

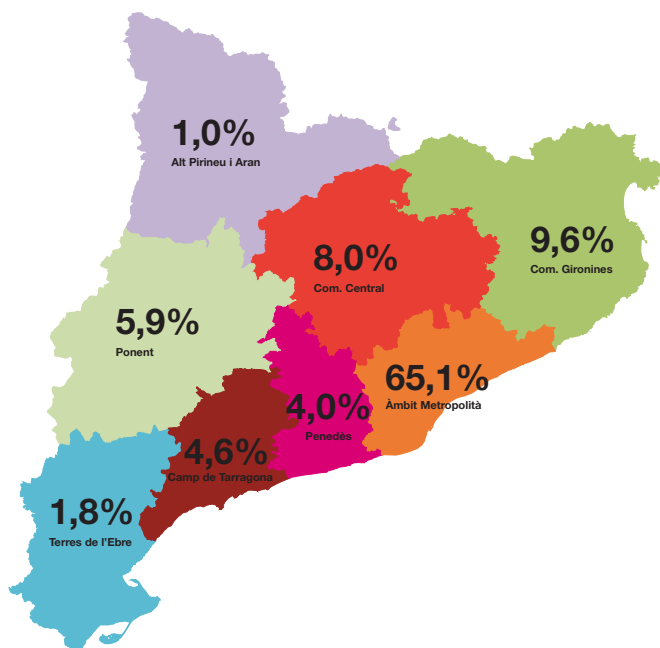
La distribució territorial de les organitzacions no és homogènia al llarg del territori. Tot i que hi ha diferents factors que poden contribuir a explicar la distribució territorial de les entitats, la dimensió dels municipis en nombre d'habitants és el factor emprat i acceptat habitualment. Així, la concentració a Ponent és del 5,9% de les entitats catalanes. Aquesta xifra es tradueix en prop de 1.416 entitats.

12 S'entén per entitat activa aquella que ha desenvolupat com a mínim una activitat durant l'any de referència de l'estudi (2016).

13 Xifra de persones associades no úniques, ja que una persona pot ser sòcia de més d'una entitat.

14 Xifra de persones voluntàries no úniques, ja que una persona pot ser voluntària de més d'una entitat. També pot ser voluntària d'una entitat i sòcia d'una altra.

Gràfic 5 Mapa de distribució de les entitats al territori català

Font: "El Panoràmic 2017"

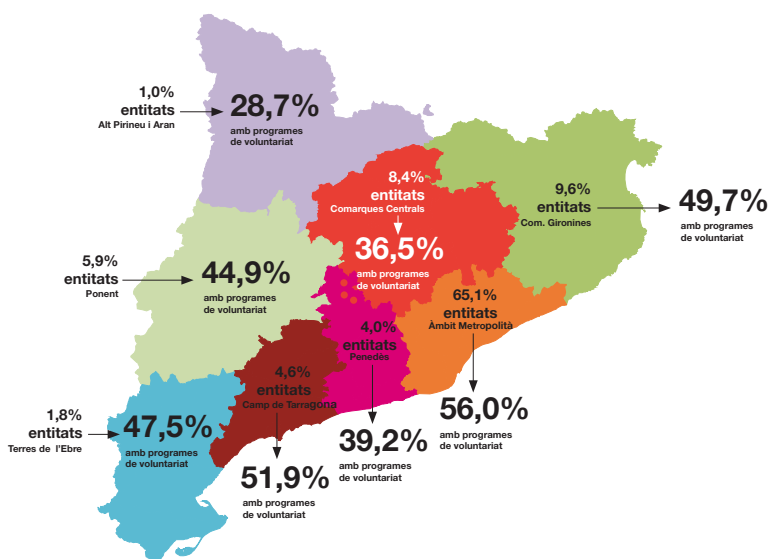
La distribució d'entitats entre les comarques que formen la vegueria tampoc no és homogènia entre si. Novament, a partir de diferents fonts de dades, primàries i secundàries, s'ha estimat el pes de les entitats que hi ha a cada comarca. Els resultats apunten a una concentració d'entitats a la comarca del Segrià, on s'estima que s'ubiquen més de la meitat de les entitats de la demarcació.

Taula 4 Pes estimat de les entitats per territori per a Ponent

Comarques	Entitats
Segrià	56%
Noguera	12%
Pla d'Urgell	9%
Urgell	10%
Segarra	7%
Garrigues	5%
Total	100%

El mapa de les entitats amb programes de voluntariat aporta una altra mirada sobre la realitat territorial, d'acord amb aquest tipus de participació concreta. Quan s'analiza el pes de les entitats amb programes de voluntariat a cada demarcació, les dades reflecteixen que a la vegueria de Ponent gairebé la meitat de les entitats en tenen. Concretament, el 44,9% de les entitats compten amb grups de persones voluntàries.

Gràfic 6 Mapa de les entitats sense ànim de lucre amb programes de voluntariat.

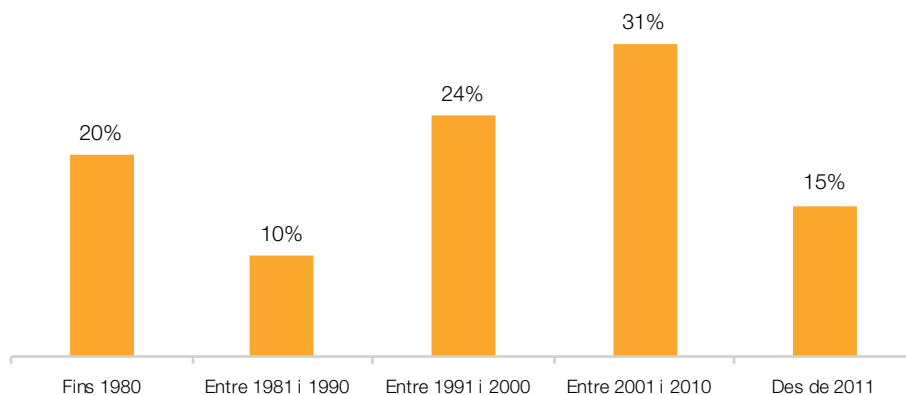
Font: "El Panoràmic 2017"

6.2. Caracterització de les entitats

Per tal d'analitzar la realitat del teixit associatiu i de les entitats en un territori concret es poden estudiar determinades característiques, com l'any de constitució, la forma jurídica o l'àmbit d'activitat, que dibuixen una realitat determinada d'acord amb un context determinat. Aquest exercici s'ha dut a terme tant en el conjunt de Catalunya com en aquesta sèrie d'informes territorials, per tal d'identificar elements distintius en les diferents realitats del territori.

Un d'aquests elements és l'any de constitució de les entitats, i les dades mostren una creació d'entitats constant. A Ponent, aproximadament quatre de cada deu entitats han estat creades al segle XXI. Tanmateix, les dades aporten altres lectures. El 20% de les entitats es van constituir abans del 1980, el 10% entre el 1981 i el 1990 i el 24% entre el 1991 i el 2000. El volum d'entitats creades augmenta al segle XXI, en què el 31% de les entitats van ser constituïdes entre el 2001 i el 2010, i el 15% a partir del 2011. En conjunt, a Ponent s'observa una tendència a l'increment de la constitució d'entitats a finals del segle XXI principis del segle XXI.

Gràfic 7 Any de constitució de les entitats de Ponent

Font: "El Panoràmic 2017"

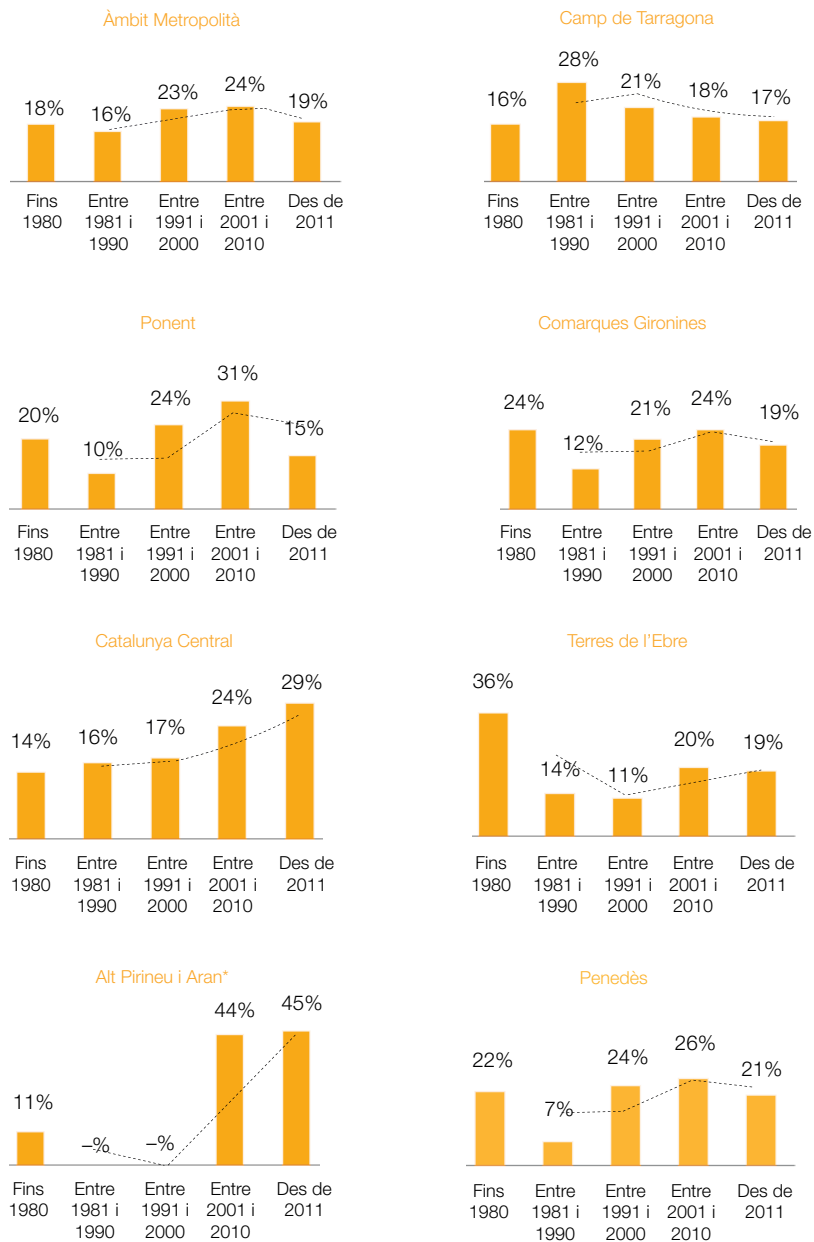
En fer la comparació amb el conjunt del territori català, les dades mostren que la constitució d'entitats a Ponent és força similar a la mitjana catalana, tot i que té 6 punts més en la creació d'entitats entre el 2001 i el 2010 i 5 punts menys en la franja del 1981 al 1990.

Taula 5 Any de constitució de les entitats a Catalunya en comparació amb Ponent

Any de constitució	Catalunya	Ponent	Diferència
Fins 1980	19%	20%	+1%
Entre 1981 i 1990	15%	10%	-5%
Entre 1991 i 2000	22%	24%	+2%
Entre 2001 i 2010	25%	31%	+6%
Des de 2011	19%	15%	-4%
Total	100%	100%	0%

Les dades permeten fer una lectura positiva del teixit associatiu, que és la vitalitat de la societat civil organitzada a Ponent, però també apunten un primer repte relacionat amb la necessitat de suport i acompanyament a les entitats constituïdes recentment. En els inicis de qualsevol organització sovint hi ha manca d'estructura i dificultats per garantir els recursos. En vista de les dades recollides, per a la consolidació de les entitats es fa necessari un suport continuat en el temps. I aquí tenen un paper clau tant les administracions públiques com les organitzacions de segon nivell i superior. La trajectòria de les entitats no és homogènia en el conjunt del territori català, ans al contrari, hi ha una diversitat de tendències de creixement i consolidació.

Gràfic 8 Gràfics d'any de constitució per vegueries

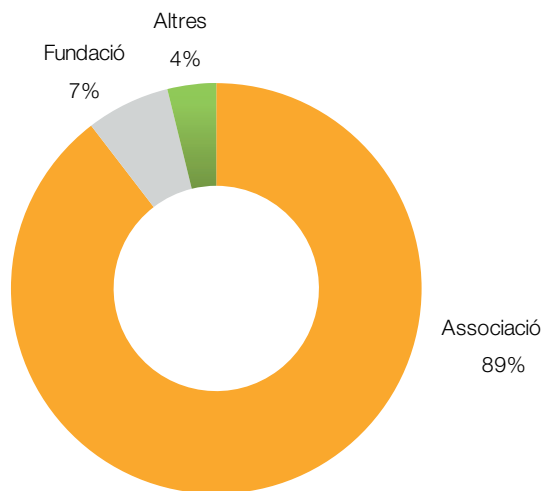

* En els casos que no apareix percentatge és perquè no es disposa de dades

Pel que fa a les formes jurídiques de les organitzacions no lucratives, el territori català es pot definir pel predomini de l'associació, i a Ponent aquesta tendència es manté. Així, la forma jurídica més freqüent a Catalunya és l'associació, amb el 85% d'entitats, i en el cas de la vegueria de Ponent la xifra és lleugerament superior: les organitzacions que tenen aquesta forma jurídica arriben al 89%.

La resta de formes jurídiques estan menys representades a causa de la predominança de les associacions. Les fundacions representen el 7% del total, un punt per sobre de la mitjana de Catalunya, i les cooperatives no lucratives no es troben representades en aquest territori, mentre que en la mitjana catalana representen el 3%. Les altres tipologies d'organitzacions, en què s'inclouen organitzacions religioses i aquelles que encara no tenen forma jurídica, representen el 4%, igual que la mitjana de Catalunya.

Gràfic 9 Forma jurídica de les entitats de Ponent

Font: "El Panoràmic 2017"

Taula 6 Forma Jurídica de les entitats a Catalunya comparades amb Ponent

Forma jurídica	Catalunya	Ponent	Diferència
Associacions	85%	89%	+4%
Fundacions	8%	7%	-1%
Cooperatives no lucratives	3%	0%	-3%
Altres	4%	4%	=
Total	100%	100%	0%

Font: "El Panoràmic 2017"

L'àmbit d'actuació de les entitats, és a dir, allò que defineix l'activitat central de l'entitat, és també un factor de caracterització clau. La llista de possibles temàtiques forma part de la definició operativa elaborada a "El Panoràmic 2017".

ÀMBITS D'ACTIVITAT DE LES ENTITATS

Acció social

Entitats que s'adrecen a col·lectius amb addiccions, atenció a les dones, gent gran, atenció a la infància i/o joventut, discapacitat, salut mental, malalties, persones immigrades i pobresa i exclusió.

Ambientals

Entitats de custòdia del territori, defensa i protecció d'animals, ecologia i protecció de la natura, energies alternatives i mobilitat.

Comunitàries i veïnals

Associacions veïnals, xarxes de suport, desenvolupament comunitari i foment i suport a la ciutadania activa.

Cooperació, pau i drets humans

Organitzacions d'ajuda humanitària, drets humans, cooperació al desenvolupament, comerç just i pau.

ÀMBITS D'ACTIVITAT DE LES ENTITATS

Cultura

Àmbit de la festa i l'artesanía, ateneus i casals populars, castellers i falcons, ciència, divulgació, estudi i recerca, cant coral i música, dansa, diables, bestiari i trabucaires, gegants i nans, teatre i arts escèniques, cinema i fotografia, cases regionals, cultura i llengua catalana, cultures estrangeres i multiculturalitat, oci, temps lliure o aficions.

Drets civils

Drets econòmics, socials i culturals, drets sexuals i reproductius, equitat de gènere i associacions cannàbiques.

Formació i educació^A

Associacions de mares i pares d'alumnes, associacions d'estudiants, formació d'adults i aules d'extensió universitària i associacionisme educatiu (lleure)A.

Esport^B

Iniciació a la pràctica d'activitat física o esportiva, iniciació, perfeccionament i tecnificació d'un esport, activitat fisicoesportiva recreativa, esport i salut, integració esportiva i esport per a persones amb discapacitats. B

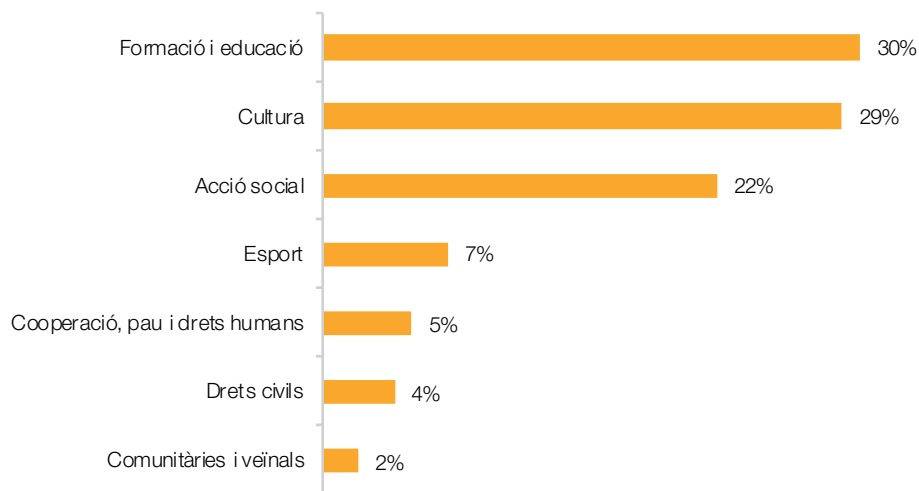
A Les entitats juvenils es concentren principalment en aquest epígraf, ja que entre el 70%-80% són de lleure. En una xifra menor però també representades aquí es troben les associacions d'estudiants. Les entitats formades per joves, però amb una missió alineada clarament amb algun dels àmbits descrits, s'han considerat segons aquest àmbit. Així, per exemple, una colla jove de diables forma part de les entitats culturals.

B Es consideren només clubs esportius. Les seccions o grups esportius, per exemple, d'una AMPA, no s'han tingut en compte, ja que l'AMPA s'ubica a formació i educació.

Segons aquesta classificació, i d'acord amb l'estimació estadística realitzada, les entitats més presents a Ponent són les dedicades a la formació i l'educació (30%) i les culturals (29%), que representen tres de cada deu entitats en aquesta vegueria. Les entitats d'acció social se situen en tercer lloc, i representen el 22%. Aquests són els tres àmbits principals a la vegueria de Ponent. Amb menys representació se situen les entitats esportives (7%), les de cooperació, pau i drets humans (5%), i les dedicades als drets civils (4%). Per sota d'aquestes es troben les organitzacions comunitàries i veïnals (2%), i les ambientals (1%).

Les dades comparades amb el conjunt de Catalunya apunten algunes diferències. Una és que les organitzacions orientades a la formació i l'educació i les culturals estan força més representades a Ponent que la mitjana catalana, amb nou i quatre punts més, respectivament. També estan més representades, tot i que en menor mesura, les de drets civils i cooperació, pau i drets humans. Per contra, les entitats esportives i les d'acció social es troben representades tretze i sis punts menys que al conjunt de Catalunya. Aquestes diferències semblen respondre a la mateixa idiosincràsia del territori, si es tenen en compte les característiques socials, econòmiques, demogràfiques i geogràfiques.

Gràfic 10 Àmbit d'actuació de les entitats de base de Ponent

Font: "El Panoràmic 2017"

Taula 7 Àmbit d'activitat de les entitats a Catalunya en comparació amb la Ponent

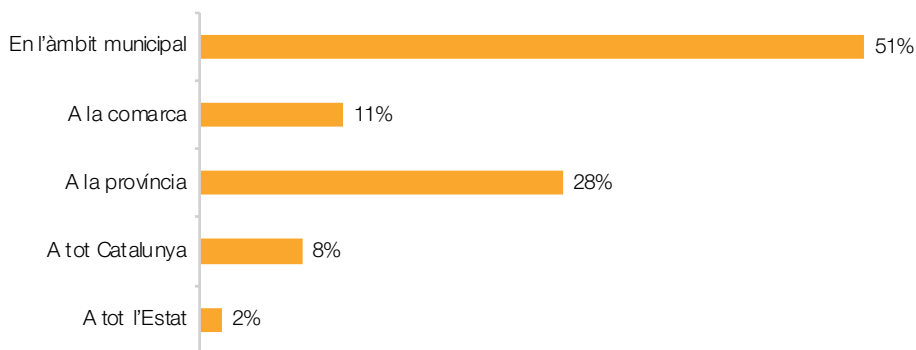
Àmbit d'actuació	Catalunya	Ponent	Diferència
Cultura	25%	29%	+4%
Acció social	28%	22%	-6%
Formació i educació	21%	30%	+9%
Esport	20%	7%	-13%
Comunitàries i veïnals	3%	2%	-1%
Ambientals	1%	1%	=
Drets civils	1%	4%	+3%
Cooperació, pau i drets humans	1%	5%	+4%
Total	100%	100%	0%

Font: "El Panoràmic 2017"

L'àmbit d'actuació territorial, és a dir, l'abast geogràfic de les actuacions, aporta pistes sobre la dimensió de les entitats i les característiques de les seves activitats, la seva base social, etc. A tall d'exemple, una entitat que pretén desenvolupar la seva activitat des de la proximitat actuarà en un àmbit molt local. També aquelles amb estructures de dimensió petita, ja que tindran dificultats per ampliar el seu radi d'acció. En el cas de la vegueria de Ponent, les dades recollides mostren que el 51% d'entitats actuen en l'àmbit municipal.

El 28% treballen a tota la província i l'11% a la comarca. En menor mesura es troben representades les entitats que duen a terme la seva activitat a tot Catalunya (8%) i a tot l'Estat (2%). En canvi, no hi ha representació d'organitzacions que treballin en l'àmbit internacional.

Gràfic 11 Àmbit territorial d'actuació principal

Font: "El Panoràmic 2017"

Taula 8 Àmbit territorial de les entitats a Catalunya en comparació amb Ponent

Àmbit territorial	Catalunya	Ponent	Diferència
Municipal	43%	51%	+8%
Comarcal	13%	11%	-2%
Provincial	9%	28%	+19%
Tot Catalunya	20%	8%	-12%
Tot l'Estat	7%	2%	-5%
Internacional	8%	-%	-8%
Total	100%	100%	0%

Font: "El Panoràmic 2017"

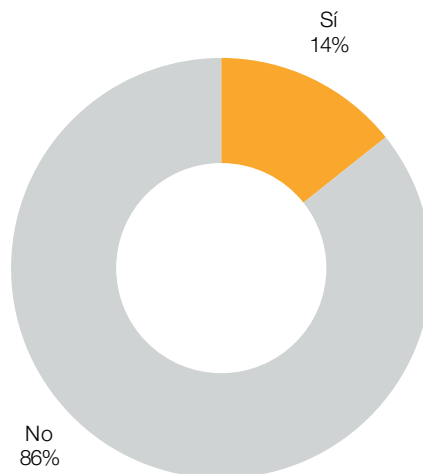
Com s'ha posat de manifest en el recorregut històric del tercer sector i de la societat civil organitzada. Des d'aquesta perspectiva es vol analitzar quin pes té la inspiració religiosa en les entitats.

A partir de les dades recollides en "El Panoràmic 2017" s'apunta que el 14% de les entitats consideren que estan inspirades des de principis religiosos, un punt per sota de la mitjana de Catalunya.

Cal matisar que hi ha un nombre significatiu d'entitats que apunten que, tot i que actualment no es consideren inspirades en principis religiosos, es basen en

uns valors socials, tradicionals i patrimonials comuns de la societat actual, que està construïda, en part, sobre valors religiosos cristians.

Gràfic 12 La vostra organització està inspirada en principis religiosos?

Font: “El Panoràmic 2017”

La pertinença a les organitzacions de segon nivell (o superior) és un senyal d’estructuració i vertebració del sector. Aquest tipus d’organitzacions esdevenen un espai de treball col·lectiu d’acord amb uns interessos comuns.

Per tant, una altra variable de caracterització de les entitats fa referència al nivell de les organitzacions. És a dir, si són de base o primer nivell, i per tant agrupen persones, o si són de segon nivell o superior —com ara federacions, coordinadores, plataformes, etc.— i agrupen entitats.

Segons les dades recollides en “El Panoràmic 2017”, a les comarques de Ponent el 98% de les entitats són organitzacions de base, mentre que el 2% són organitzacions de segon nivell o superior. En comparació amb el conjunt de Catalunya, les entitats de base a Ponent estan 4 punts més representades.

Gràfic 13 Nivell de les entitats a Ponent

Font: "El Panoràmic 2017"

Taula 9 Nivell de les entitats a Catalunya en comparació amb Ponent

Nivell de les entitats	Catalunya	Ponent	Diferència
Organització de base	94%	98%	+4%
Organització de segon nivell o superior	6%	2%	-4%
Total	100%	100%	0%

Font: "El Panoràmic 2017"

Les raons que tenen les entitats per agrupar-se poden ser diverses, però el més habitual és establir criteris territorials i sectorials. En preguntar a les entitats de segon nivell o superior quins són els criteris establerts per federar-se, més de la meitat de les organitzacions afirmen que la suma dels àmbits d'actuació i territorial és el principal criteri establert, concretament en el 61% dels casos. La resta d'organitzacions (39%) s'agrupen només per l'àmbit d'actuació.

Gràfic 14 Criteris d'incorporació de les entitats de segon nivell o superior a Ponent

Font: "El Panoràmic 2017"

En síntesi

S'estima que a Ponent hi ha 1.416 entitats sense ànim de lucre, que es distribueixen de manera desigual entre les comarques. Destaca el Segrià, que concentra gairebé la meitat de les entitats (47%).

El 66% de les entitats actuals van ser creades al segle XXI. Aquest fet mostra el dinamisme del sector i a la vegada planteja la necessitat de suport continu per a les entitats de nova creació.

Predominen la forma jurídica d'associació (89%) i els àmbits d'actuació de formació i educació (30%) i cultural (29%), amb una representació 9 i 4 punts per sobre de la mitjana de Catalunya, respectivament.

Territorialment les dades apunten al treball des de la proximitat, ja que el 51% de les entitats desenvolupen l'activitat només al mateix municipi on tenen la seu i el 28% a la província.

Perfil tipus de les entitats de Ponent:

- **Associació**, Fundació, Cooperativa no lucrativa, Altres
- Acció Social, Ambiental, Comunitàries i veïnals, Cooperació, pau i drets humans, **Cultura**, Drets Civils, Educació i formació, Esport
- Abans de 1980, entre el 1981 i el 1990, entre el 1991 i 2000, entre el 2001 i 2010, **Després 2010**
- **Municipal**, comarcal, provincial, tot Catalunya, tot l'Estat, internacional

6.3. Les persones

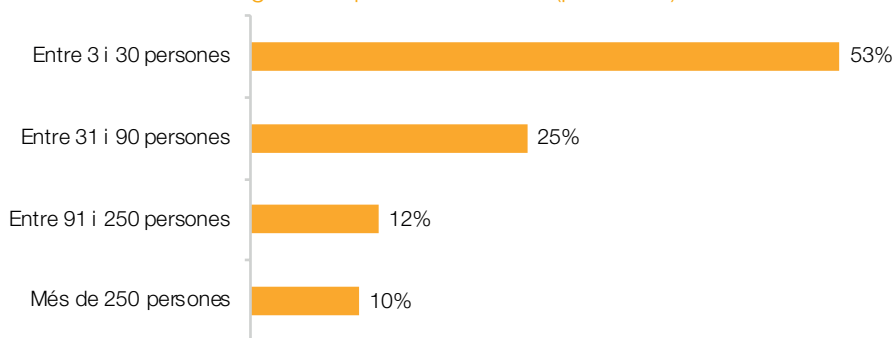
6.3.1. Persones actives

La transformació social passa per la capacitat que tenen les persones per sumar i construir col·lectivament. Les persones són, per tant, el nucli de la vida de les entitats. Però hi ha moltes formes de relacionar-se dins d'una organització. En aquest bloc s'analitzen les formes de participació més comunes, que sovint estan condicionades per qüestions com la missió de l'entitat, la seva forma jurídica, la manera d'organitzar-se o els recursos disponibles.

“El Panoràmic 2017” recull un concepte ampli de participació que s'ha volgut anomenar “persones actives”. Sota aquest terme s'agrupen les persones que fan possible el dia a dia d'una entitat, independentment del vincle que hi tinguin (és a dir, de si són sòcies, membres de la junta, voluntàries, etc.), ja que el seu valor rau en el fet que són el motor de l'organització.

Per dur a terme l'anàlisi de les persones actives s'han agrupat les entitats per trams segons el seu nombre. El primer segment recull les entitats que tenen fins a 30 persones actives; el segon, de 31 a 90 persones; el tercer, de 91 a 250, i l'últim, més de 250 persones.

Gràfic 15 Entitats segons les persones actives (per trams) a Ponent

Font: “El Panoràmic 2017”

Els resultats apunten a un teixit d'entitats promogut per grups d'una trentena de persones. Les entitats que tenen entre 3 i 30 persones actives suposen més de la meitat; en concret, el 53% del total. En segon lloc, una de cada quatre entitats organitza el seu dia a dia amb entre 31 i 90 persones. Amb menys pes hi ha

les organitzacions que tenen entre 91 i 250 persones (12%), i, en darrer terme, les entitats en què participen més de 250 persones activament, que representen el 10% del total. Aquests resultats no mostren canvis significatius respecte a la mitjana de Catalunya.

Taula 10 Entitats segons el nombre de persones actives (per trams) a Catalunya i a Ponent

Nombre de persones actives	Catalunya	Ponent	Diferència
Entre 3 i 30 persones actives	52%	53%	+1%
Entre 31 i 90 persones actives	26%	25%	-1%
Entre 91 i 250 persones actives	14%	12%	-2%
Més de 250 persones actives	8%	10%	+2%
Total	100%	100%	0%

Font: "El Panoràmic 2017"

6.3.2. Persones associades

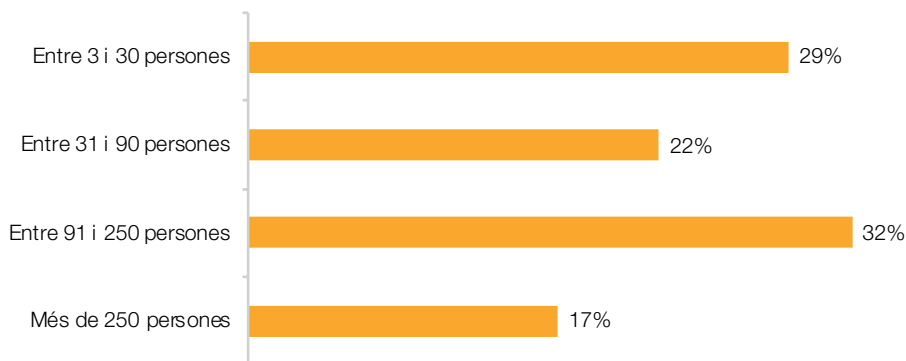
La majoria de les organitzacions no lucratives a Ponent tenen com a forma jurídica l'associació, en concret el 89%. Sota aquesta fórmula legal, la figura de la persona associada és imprescindible, ja que és a través de la qual s'articula aquesta tipologia d'entitat. És interessant, doncs, l'anàlisi de les associacions segons el nombre de persones associades. Per estudiar-les s'ha utilitzat novament el mateix criteri que amb les persones actives.

En l'anàlisi de les entitats segons el nombre de persones sòcies s'han emprat els mateixos trams que en el cas de les persones actives, ja que les dimensions són semblants, i d'aquesta manera es pot comparar la informació.

D'aquesta manera, el tram que agrupa les entitats que tenen entre 3 i 30 persones associades representa el 29% del total. El segon segment, que agrupa aquelles entitats que compten amb entre 31 i 90 persones associades, concentra el 22% d'entitats. Les associacions més representades a Ponent són aquelles que tenen entre 90 i 250 persones associades, que representen el 32% del total. Finalment, les associacions que disposen de més de 250 persones associades representen el 17%.

Les dades comparades amb el conjunt de Catalunya mostren tendències semblants, tot i que a Ponent destaca el tram d'entre 91 i 250 persones, que es troba 7 punts per sobre de la mitjana catalana.

Gràfic 16 Entitats segons les persones associades

Font: "El Panoràmic 2017"

Taula 11 Associacions segons el nombre de persones sòcies (per trams) a Catalunya i a Ponent

Nombre de persones sòcies	Catalunya	Ponent	Diferència
Entre 3 i 30 persones sòcies	32%	29%	-3%
Entre 31 i 90 persones sòcies	26%	22%	-4%
Entre 91 i 250 persones sòcies	25%	32%	+7%
Més de 250 persones sòcies	17%	17%	=
Total	100%	100%	0%

Font: "El Panoràmic 2017"

Les persones associades poden tenir diferents graus d'implicació, que poden anar des de la participació en les assemblees fins a la implicació en el dia a dia de l'associació. També hi ha diferències pel que fa al pagament d'una quota, en què cada cop és més habitual la figura del soci/a de "butxaca buida". En "El Panoràmic 2017" es van establir quatre possibles graus o nivells d'implicació de les persones associades d'acord amb unes definicions operatives per a aquest fi.

La gradació comprèn els graus de dirigent, d'activista o responsable, de persona sòcia de base i de persona sòcia inactiva.

GRAUS D'IMPLICACIÓ DE LES PERSONES ASSOCIADES

Persones associades inactives

Aquelles persones que, tot i ser sòcies, no solen participar en cap dels espais.

Persones associades de base

Aquelles persones que no assumeixen responsabilitats i no participen en l'organització de les activitats, però assisteixen puntualment a algun dels espais de decisió, assisteixen amb certa assiduitat a les activitats i poden col·laborar puntualment donant un cop de mà, a més de pagar la quota (si és el cas).

Activistes i responsables

Aquelles persones activistes que, tot i no assumir responsabilitats de lideratge, coordinació i organització general de l'entitat, participen activament de les diverses activitats, solen assistir a les reunions i s'involucren en l'organització d'activitats o projectes concrets, a més de pagar la quota (si és el cas).

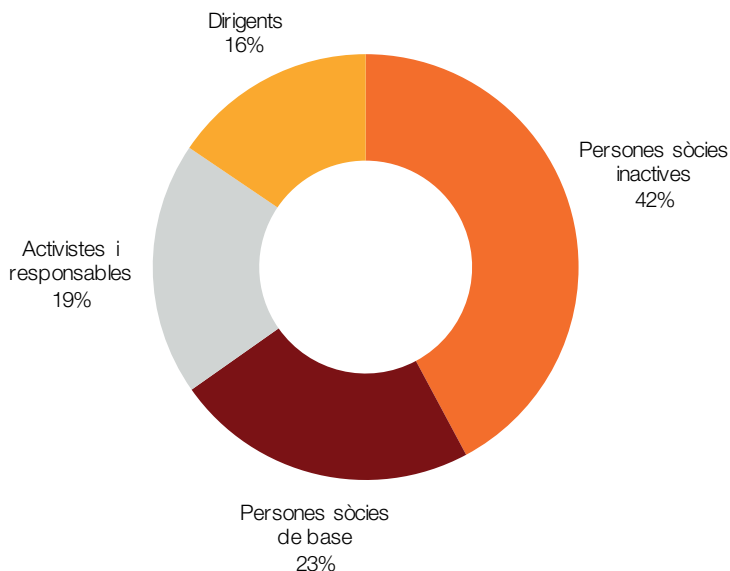
Dirigents

Aquelles persones que assumeixen tasques i responsabilitats de lideratge, coordinació i organització envers el projecte general. Participen activament en els diferents espais de decisió i en l'organització dels diferents projectes de l'entitat.

Els resultats observats apunten que les persones associades estan desigualment distribuïdes segons els diferents graus d'implicació, amb especial presència de persones sòcies inactives. Aquesta tipologia d'associats i associades representa el 42%. D'altra banda, les persones associades de base representen el 23% del total, les persones dirigents sumen el 16% i les persones activistes i responsables representen el 19%.

El nombre de persones associades inactives es troba 10 punts per sobre de la mitjana de Catalunya. Probablement el tipus d'activitat condiona la presència dels diferents nivells de participació i en el cas de Ponent els àmbits més representats són els de la formació i educació i el cultural.

Gràfic 17 Persones sòcies segons el grau d'implicació

Font: "El Panoràmic 2017"

Taula 12 Persones sòcies segons el grau d'implicació a Catalunya i a Ponent

Grau d'implicació de les persones sòcies	Catalunya	Ponent	Diferència
Persones sòcies inactives	32%	42%	+10%
Persones sòcies de base	26%	23%	-3%
Activistes i responsables	22%	19%	-3%
Dirigents	20%	16%	-4%
Total	100%	100%	0%

Font: "El Panoràmic 2017"

6.3.3. Persones voluntàries

A Ponent el 44,9% de les entitats disposen de programes de voluntariat. S'entén per voluntariat la participació altruista i lliure que no se situa en el marc de la

persona sòcia. Es descarten, doncs, les persones voluntàries sòcies. La xifra a Ponent és lleugerament inferior a la mitjana de Catalunya, on el 51% d'entitats compten amb programes de voluntariat.

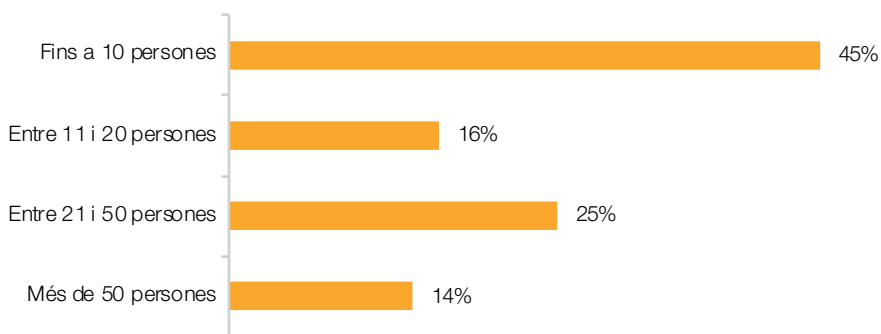
Malgrat que hi ha capítols específics en què es desenvolupa amb més profunditat la participació voluntària, tot seguit es recullen alguns indicadors que permeten conèixer les característiques de les persones voluntàries des de la mateixa perspectiva que les persones actives, sòcies, etc.

Com en les anàlisis precedents, entre les entitats que han desenvolupat programes de voluntariat s'ha estudiat la grandària de les organitzacions segons el nombre de persones voluntàries.

En aquest cas els segments són diferents dels anteriors, ja que el nombre de persones voluntàries acostuma a ser inferior que el de persones actives i sòcies, i s'adeqüen, doncs, a aquesta circumstància.

El grup més nombrós a Ponent és el de les entitats que tenen fins a 10 persones voluntàries, que arriba gairebé a la meitat de les organitzacions no lucratives (45%), una xifra 7 punts per sobre de la mitjana catalana. En segon lloc, per volum d'entitats representades, es troba el tram d'entre 21 i 50 persones, que suposa el 25% del total. En menor mesura es troben representades les entitats amb entre 11 i 20 persones voluntàries (16%) i aquelles amb més de 50 persones voluntàries (14%).

Gràfic 18 Entitats segons el nombre de persones voluntàries

Font: "El Panoràmic 2017"

Taula 13 persones voluntàries (per trams) a Catalunya i a Ponent

Nombre de persones voluntàries	Catalunya	Ponent	Diferència
Fins a 10 persones voluntàries	38%	45%	+7%
Entre 11 i 20 persones voluntàries	19%	16%	-3%
Entre 21 i 50 persones voluntàries	21%	25%	+4%
Més de 50 persones voluntàries	22%	14%	-8%
Total	100%	100%	0%

Font: "El Panoràmic 2017"

Les persones voluntàries poden desenvolupar diferents activitats, segons les necessitats i demandes de les entitats. A la vegada, la llei és molt clara en alguns aspectes, com per exemple que una persona voluntària no pot assumir ni desenvolupar tasques de persones assalariades.

El grau d'implicació de les persones voluntàries en el dia a dia de l'entitat permet conèixer millor com té lloc l'activitat voluntària. Per avaluar el nivell de participació s'han establert tres possibles nivells d'acord amb els tres tipus de participació més habitual.

GRAU D'IMPLICACIÓ DE LES PERSONES VOLUNTÀRIES

Nivell A

Col·laboració en l'organització d'activitats i/o assumpció de responsabilitats en l'entitat

Nivell B

Assistència a les reunions de l'equip i/o participació puntual en les activitats per l'entitat

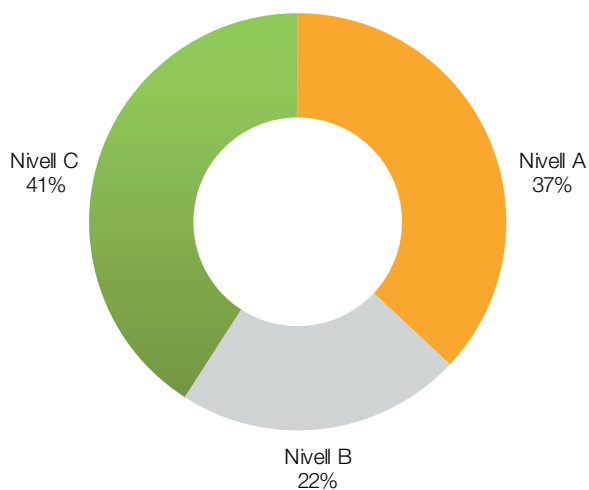
Nivell C

Participació puntual en les activitats de l'entitat

El voluntariat, en efecte, pot ser de caràcter puntual o continuat en el temps, amb assumptió o no de determinades responsabilitats, etc. Totes les opcions són imprescindibles i, probablement, donen resposta a diferents necessitats. S'analitza ara, de forma anàloga amb les persones associades, l'indicador relacionat amb el grau d'implicació de les persones voluntàries.

Les xifres mostren els tres graus d'implicació força equilibrats entre ells, ja que oscil·len entre el 22% i el 41%. Així, el 41% de les persones voluntàries se situen en el grau d'implicació C, que es tradueix en una implicació puntual en l'organització, mentre que el 37% se situen en el nivell A i el 22% en el nivell B. Les dades comparades amb el conjunt del territori català mostren diferències especialment significatives en els graus d'implicació B i C; concretament, d'11 i 14 punts, per sota en el cas del nivell B i per sobre en el nivell C.

Gràfic 19 Del total de persones voluntàries, quin és el grau d'implicació d'acord amb els següents nivells?

Font: "El Panoràmic 2017"

Taula 14 Persones voluntàries segons grau d'implicació a Catalunya i Ponent

Nivell d'implicació	Catalunya	Ponent	Diferència
Nivell A	40%	37%	-3%
Nivell B	33%	22%	-11%
Nivell C	27%	41%	+14%
Total	100%	100%	0%

Font: "El Panoràmic 2017"

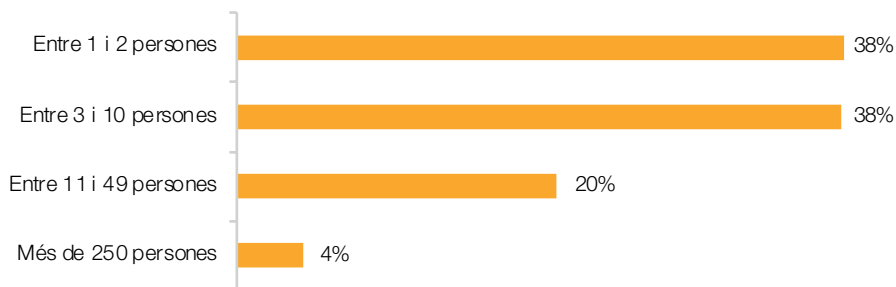
6.3.4. Persones remunerades

Els equips formats per persones que reben una contraprestació econòmica són cada cop més comuns entre les entitats. Una de cada dues entitats, concretament el 50%, afirma haver comptat amb persones remunerades el 2016 (any de referència de les dades d'"El Panoràmic 2017") a Ponent. Cal apuntar que sovint aquest tipus de relació es dona en forma de col·laboració puntual, sense haver considerat necessàriament l'existència d'estructures estables a les entitats.

De les organitzacions que tenen persones remunerades, estan igualades aquelles que tenen contractades una o dues persones i aquelles amb entre tres i deu persones contractades. Tots dos casos representen el 38% del total. Es pot afirmar que quatre de cada cinc entitats disposen d'entre una i deu persones contractades.

En menor mesura es troben representades les entitats amb entre 11 i 49 persones, concretament, el 20%, i les entitats que compten amb 250 persones contractades, que només representen el 4%.

Gràfic 20 Entitats segons nombre de persones remunerades

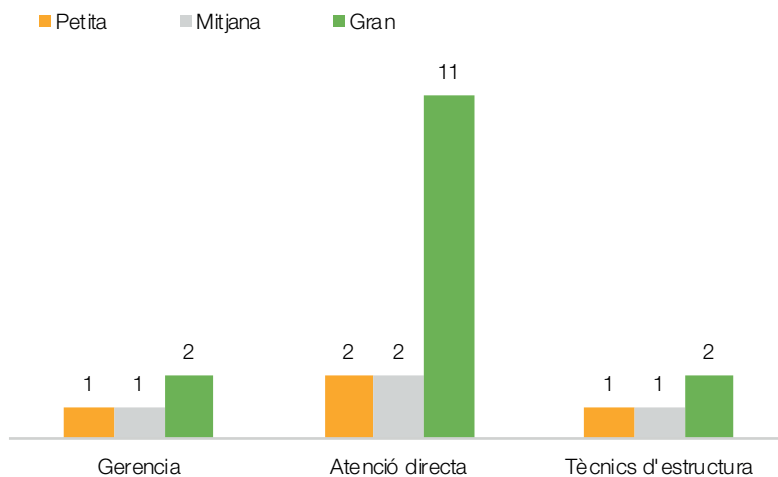

Font: "El Panoràmic 2017"

El treball que es desenvolupa a través de les entitats acostuma a definir-se segons la finalitat de l'activitat. De manera operativa s'han definit tres activitats principals: les vinculades directament amb l'activitat (o d'atenció directa), les d'estructura (administració, comunicació, etc.) i les de direcció i gerència. En termes generals, el pes principal recau sobre les activitats d'atenció directa, i les activitats d'estructura i les de direcció són significativament menors. Tot i que es manté aquesta tendència entre les entitats, s'observa que hi ha diferències segons la grandària de les organitzacions. L'anàlisi per dimensió de les entitats ho fa palès.

Les dimensions s'han construït a partir dels quartils i les entitats s'han anomenat petites quan se situen en el primer quartil, mitjanes quan se situen en el segon i grans quan se situen en el tercer.

Gràfic 21 Activitat de les persones remunerades segons grandària de les organitzacions (en nombre de persones)

Font: "El Panoràmic 2017"

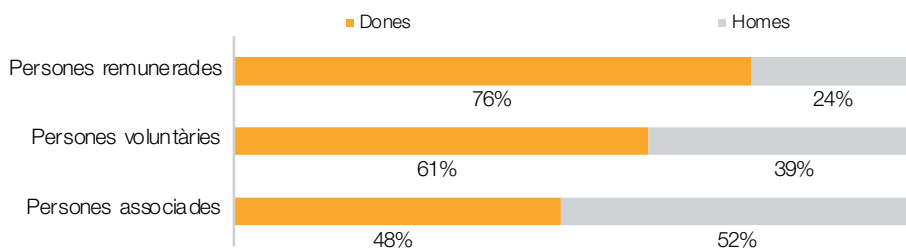
6.3.5. Participació igualitària

Les organitzacions sense ànim de lucre acostumen a considerar-se un àmbit feminitzat, tal com s'ha constatat en diferents estudis (Anuari 2013 del Tercer Sector Social de Catalunya, Baròmetre 2015 del Tercer Sector Ambiental de Catalunya, etc.). Un element que cal considerar en la participació de dones i homes és que aquesta varia en funció de la relació que es manté amb l'organització i,

per tant, no és tan sols una qüestió de quantitat, sinó també de rols en el marc de la participació.

En el cas de les persones associades, la participació dels homes i de les dones és força equitativa, tot i que és l'únic tram amb més prevalença masculina, del 52% respecte del 48% de dones associades. Per contra, si es consideren els equips de voluntaris, s'observa que les dones tenen més pes que els homes (61% i 39% respectivament), i en el cas de les persones remunerades, les dones representen el 76% i els homes el 24%. Les dades comparades amb el conjunt de Catalunya apunten que a Ponent hi ha més presència de dones remunerades, concretament, 14 punts més que en la mitjana catalana.

Gràfic 22 Presència de dones i homes segons la relació que s'estableix a Ponent

Font: "El Panoràmic 2017"

Taula 15 Presència de dones segons la relació que s'estableix a Catalunya i a Ponent

Relació amb l'entitat	Catalunya	Ponent	Diferència
Dones associades	50%	48%	-2%
Dones voluntàries	60%	61%	+1%
Dones remunerades	62%	76%	+14%

Font: "El Panoràmic 2017"

En síntesi

El total de persones que s'impliquen en el dia a dia de l'entitat són entre 3 i 30 en més de la meitat de les organitzacions (53%). El nombre de persones actives se situa en xifres semblants a la mitjana de Catalunya.

Les persones associades poden tenir diferents graus d'implicació, i el més comú és el de la persona associada inactiva, que participa puntualment a l'entitat.

Dels equips de persones voluntàries, gairebé a la meitat de les entitats de Ponent, al 45%, estan formats per fins a 10 persones. El seu grau d'implicació i d'assumpció de responsabilitats pot variar; tal com mostren els resultats, les persones voluntàries es relacionen heterogèniament en aquest sentit.

El 50% de les entitats compten amb personal remunerat. De manera general els equips remunerats se situen en llocs de treball vinculats amb els projectes i les activitats desenvolupats.

La participació de les dones varia en funció del tipus de relació que s'estableix amb l'organització. Hi ha més presència de dones entre les persones voluntàries i especialment als equips remunerats.

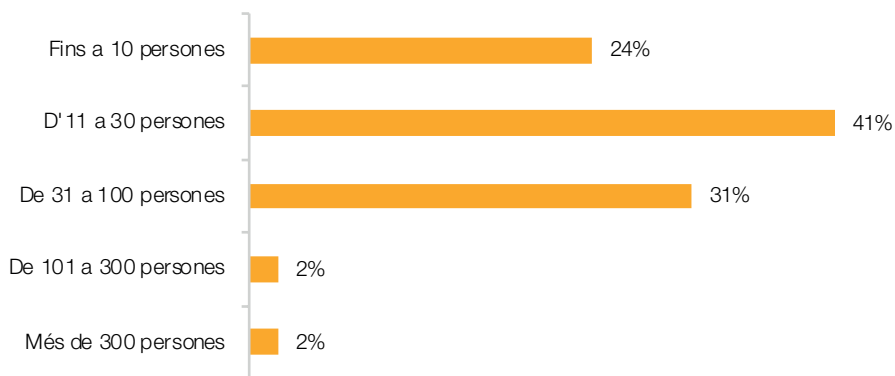
6.4. Governança

6.4.1. Les assemblees i altres espais de presa de decisions

La qualitat democràtica és essencial en el govern de les entitats sense ànim de lucre. Tot i que les maneres d'organitzar els espais de presa de decisió depenen de la forma jurídica que adopta cada entitat, també poden donar-se diferències internes a cada organització en funció de la seva missió, de la seva grandària, etc. En aquest apartat s'analitzen els òrgans habituals de les associacions, les fundacions i les cooperatives no lucratives. També s'analitzen altres espais de participació i la representació d'alguns col·lectius que poden trobar dificultats d'inclusió. En darrer terme es considera el grau d'obertura de les entitats a la ciutadania.

Atès que el 89% de les organitzacions de Ponent tenen la forma jurídica d'associació, les assemblees seran el primer espai que s'analitzarà. La participació de les persones associades en aquestes reunions de coordinació es concentra sobretot en el tram que comprèn entre 11 i 30 participants; quatre de cada deu associacions (41%) compten amb aquest nombre de persones. És menys comuna, però encara té un pes significatiu, la participació en les assemblees d'entre 31 i 100 persones (31%) i de fins a 10 persones (24%). En darrer lloc, la participació en les assemblees d'entre 101 i 300 persones i de més de 300 persones es troba en casos residuals; representen el 2% tots dos trams.

Gràfic 23 Entitats segons les persones associades participants en les assemblees

Font: "El Panoràmic 2017"

Si es compara el nombre d'assistents a les assemblees a Ponent i a Catalunya s'observa que la participació és més alta a Ponent, ja que disposa de més proporció d'entitats en el tram d'entre 31 i 100 participants.

Taula 16 Comparativa entre el nombre de participants en les assemblees a Catalunya i Ponent

Persones sòcies participants en les assemblees	Catalunya	Ponent	Diferència
Fins a 10 persones	25%	24%	-1%
D'11 a 30 persones	44%	41%	-3%

Persones sòcies participants en les assemblees	Catalunya	Ponent	Diferència
De 31 a 100 persones	27%	31%	+4%
De 101 a 300 persones	3%	2%	-1%
Més de 300 persones	1%	2%	+1%
Total	100%	100%	0%

Font: "El Panoràmic 2017"

Pel que fa a la participació de dones i homes en les assemblees, s'observa que hi ha més participació de les dones, que representen el 61% del total, mentre que els homes representen l'altre 39%.

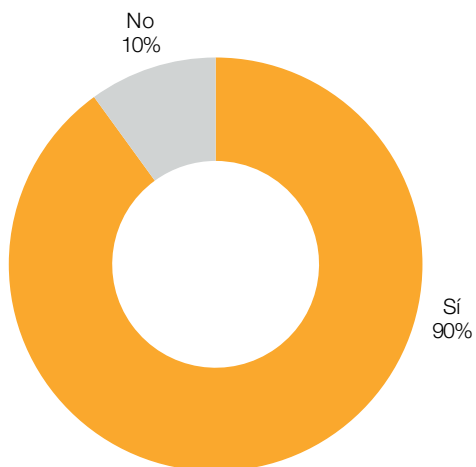
Gràfic 24 Participació de dones i homes en les assemblees.

Font: "El Panoràmic 2017"

Hi ha eines per fomentar l'assistència i la participació en les assemblees, com ara facilitar prèviament els continguts que es tractaran en la sessió, per tal que les persones associades tinguin temps de reflexionar sobre els temes que s'abordaran. Encara que pot semblar una pràctica habitual (i sovint regulada), s'ha estudiat a fi de constatar la percepció subjectiva. El 90% de les associacions afirmen que, efectivament, aporten amb anterioritat els continguts de temes i propostes que s'hi tractaran. Aquesta xifra és 3 punts inferior a la mitjana de Catalunya.

Gràfic 25 Les persones que participen en l'assemblea disposen amb anterioritat d'informació sobre els continguts dels temes i propostes que s'hi tractaran?

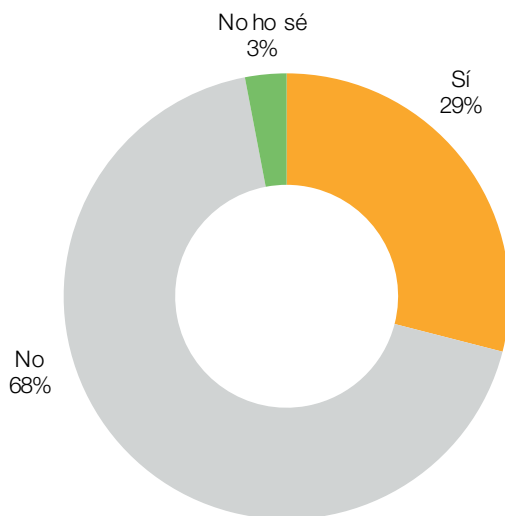

Font: "El Panoràmic 2017"

Una altra possible eina de foment de la democràcia interna és donar cabuda en les assemblees a persones que, malgrat que formen part de l'associació o hi tenen un lligam, no són associades. D'aquesta manera la mirada assembleària s'amplia a partir d'altres persones que formen la base social de les entitats.

Aquesta pràctica es duu a terme al 29% de les associacions, mentre que el 68% no obren l'assemblea a persones que no siguin sòcies i el 3% afirmen que no ho saben. Les xifres comparades amb el conjunt de Catalunya apunten que a les entitats de Ponent hi ha una predisposició lleugerament superior a fomentar la participació interna.

Gràfic 26 Les persones no sòcies poden participar en l'assemblea?

Font: "El Panoràmic 2017"

Taula 17 Assistència de persones no sòcies en les assemblees. Comparativa Catalunya i Ponent

Assistència de persones no sòcies en les assemblees	Catalunya	Ponent	Diferència
Sí	35%	29%	-6%
No	63%	68%	+5%
No ho sé	2%	3%	+1%
Total	100%	100%	0%

A banda de les assemblees, les associacions i en general les entitats acostumen a treballar en comissions i altres espais de presa de decisió que permetin aprofundir en una temàtica abans de tractar-la a les assemblees o altres òrgans de govern. S'ha preguntat a les entitats de Ponent per aquest tipus d'eines de participació i les xifres apunten que el 48% de les entitats obren aquests espais a les persones no sòcies, mentre que el 52% no ho preveuen.

Gràfic 27 Les persones no sòcies poden participar en comissions o grups de treball?

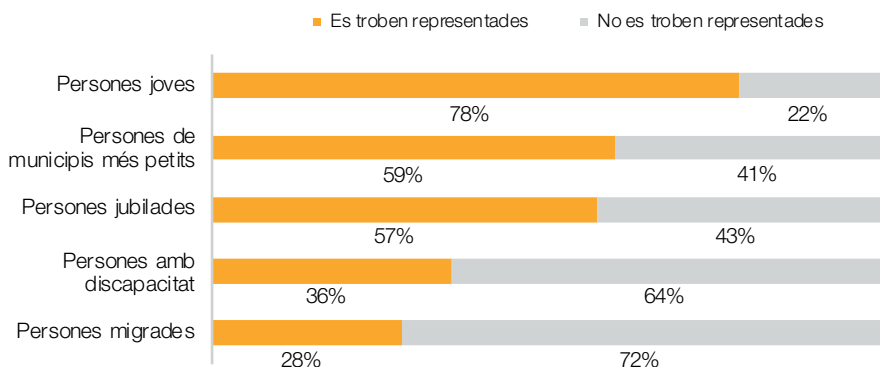
Font: "El Panoràmic 2017"

6.4.2. Participació des de la diversitat

Des del principi de diversitat, els col·lectius que formen part de la societat haurien de poder participar en igualtat de condicions en la vida associativa. Les entitats sense ànim de lucre han de poder recollir totes les veus que es consideren interpel·lades per la seva missió. En "El Panoràmic 2017" s'ha preguntat per un seguit de col·lectius que es considera que poden tenir dificultats a l'hora de participar-hi en igualtat de condicions.

En el cas de les entitats de Ponent, els col·lectius més representats, per sobre del 50%, són les persones joves (78%), les de municipis més petits (59%) i les jubilades (57%). En menor mesura es troben representades les persones amb discapacitat (36%) i les persones migrants (28%).

Gràfic 28 Entitats amb representació de diferents col·lectius

Font: "El Panoràmic 2017"

6.4.3. Òrgans executius

Pel que fa a la composició de juntes, consells rectors i patronats, s'han analitzat diferents indicadors. Un és el nombre de persones que en formen part. El nombre mitjà de persones que componen aquests òrgans de govern difereix segons les formes jurídiques. Les juntes i els consells rectors, de mitjana, estan formades per 11 persones i els patronats per 9 persones.

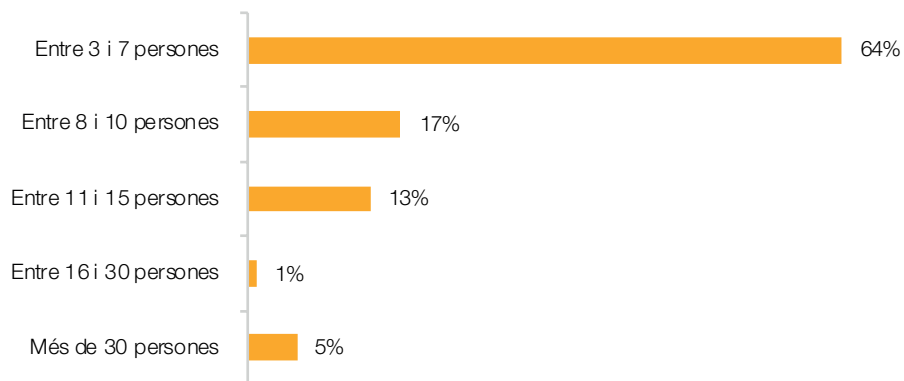
Taula 18 Nombre mitjà de persones que componen els òrgans de govern

Òrgans de govern	Composició mitjana
Junta Directiva/ Consell Rector	11 persones
Patronat	9 persones

Font: "El Panoràmic 2017"

Tot i que la mitjana aporta una primera fotografia de la composició numèrica d'aquests òrgans, l'anàlisi segmentada permet aprofundir encara més en la seva configuració. Les juntes directives i els consells rectors són òrgans executius i, per tant, encarregats de la presa de decisions constant. Més de la meitat d'aquests òrgans estan formats per entre tres i set persones (64%), el 17% compten amb entre vuit i deu persones, el 13% amb entre onze i quinze persones i el 6% restant superen els quinze membres.

Gràfic 29 Nombre de membres a les juntes directives i als consells rectors

Font: "El Panoràmic 2017"

La participació en els patronats es distribueix de manera diferent. Més de la meitat de les fundacions compten amb entre 3 i 7 persones (67%) i el 33% disposen de més de 7 persones membres als patronats.

En les juntes i consells se segueix una tendència directa que mostra una disminució progressiva quan el nombre de persones participants augmenta.

Gràfic 30 Nombre de membres en els patronats

Font: "El Panoràmic 2017"

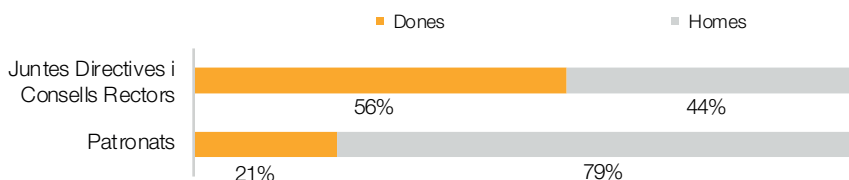
A les organitzacions sense ànim de lucre la presència de dones és habitualment més elevada que la d'homes. L'anàlisi dels òrgans de govern des d'aquesta perspectiva aporta informació respecte a la reproducció de rols tradicionals de gènere a les organitzacions sense ànim de lucre. És a dir, es pot relacionar l'alta participació de les dones en les bases de les entitats amb la seva presència en espais de presa de decisió? La resposta general és que hi ha una tendència en aquest sentit però no una correspondència exacta.

Els resultats apunten que a Ponent hi ha una certa equitat en la formació dels òrgans de presa de decisió vinculats amb les associacions i les cooperatives no lucratives: el 56% de les juntes i els consells rectors estan representats per dones, pel 44% d'homes.

En el cas de les fundacions s'observa que la presència de les dones als patronats és força més baixa que en els òrgans anàlegs de les altres formes jurídiques. Respecte a les presidències, a Ponent s'observa una majoria representativa d'homes; en concret, del 79% envers el 21% de dones. Aquestes dades són similars a les del conjunt de Catalunya en el cas de les juntes directives i els consells rectors, però s'apunten diferències pel que fa als patronats, que a Ponent es troben més masculinitzats que la mitjana catalana.

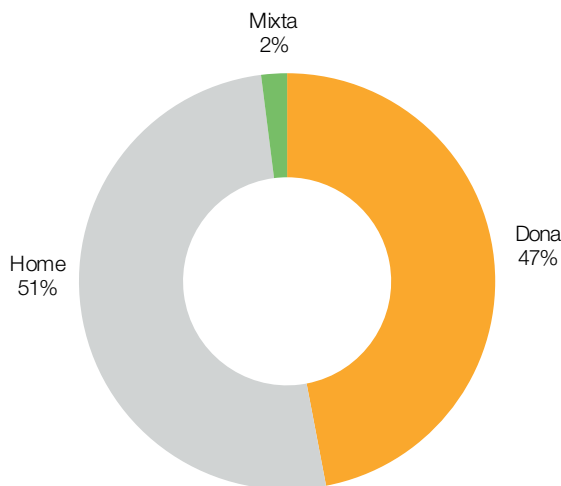
Pel que fa als càrrecs de presidència, les dades són més semblants a les del conjunt de Catalunya, que es presenten de forma força equitativa, amb un 47% de presidències femenines, un 51% masculines i un 2% d'entitats amb presidències mixtes.

Gràfic 31 Proporció de dones i homes en juntes, consells i patronats

Font: "El Panoràmic 2017"

Gràfic 32 El càrrec de presidència l'ocupa...

Font: "El Panoràmic 2017"

En síntesi

A Ponent les entitats prioritzen el treball intern de les persones associades, tal com mostren les dades. Tot i que el 48% de les entitats obren altres espais de participació, com comissions i grups de treball, a persones no sòcies, només el 29% hi obren l'assemblea.

Sota el principi de diversitat, en les entitats hi participen diferents col·lectius que poden ser considerats objecte de discriminació o diferenciació en l'accés i gaudiment de la vida social i política. En el cas de Ponent, els joves, les persones de municipis més petits i les persones jubilades es troben força presents a les entitats.

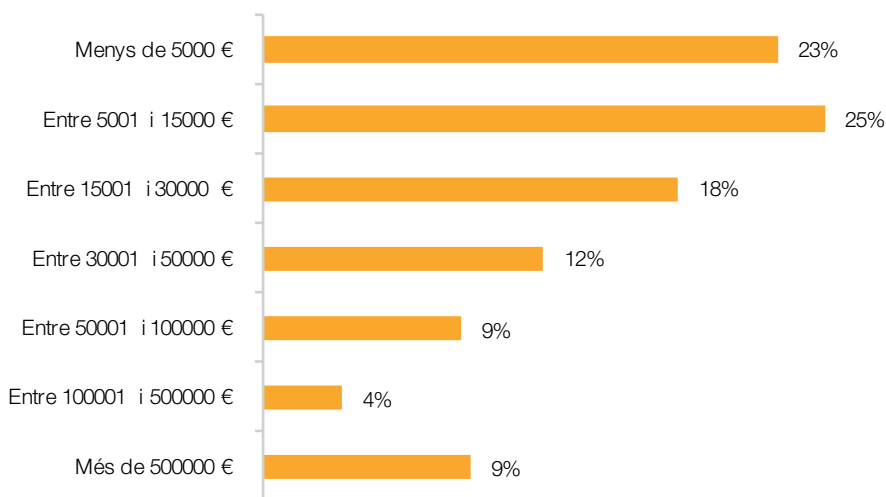
La participació de les dones en els òrgans de presa de decisió és força equitativa a Ponent en juntes, consells rectors i presidències però als patronats hi ha una presència majoritària dels homes, amb el 79%.

6.5. Recursos econòmics

Els recursos econòmics, en el conjunt d'entitats no lucratives, acostumen a ser escassos, però les activitats que es realitzen solen tenir despeses associades que requereixen uns recursos monetaris mínims. El fet de desenvolupar activitats sense ànim de lucre i amb caràcter voluntari fa que l'imaginari col·lectiu menys-tingui sovint aquesta part necessària de les entitats.

Les dades apunten que un ampli nombre d'entitats disposen d'uns recursos econòmics reduïts. Tot i això, al contrari que la mitjana catalana, les entitats més representades no són les del primer tram amb menys ingressos, sinó les del segon tram, les entitats amb entre 5.001 euros i 15.000 euros, que representen una quarta part de les organitzacions de Ponent, concretament el 25%. Molt a prop hi ha les entitats de menys de 5.000 euros, que representen el 23%. En tercer i quart lloc, de manera esglaonada, es troben representades les entitats amb ingressos d'entre 15.001 euros i 30.000 euros (18%) i les que compten amb ingressos d'entre 30.001 i 50.000 euros (12%). Tot seguit, en la mateixa mesura, amb el 9%, es troben representades tant les entitats amb ingressos d'entre 50.001 euros i 100.000 euros com les que compten amb més de 500.000 euros. En darrer lloc estan representades, amb el 4%, les entitats que ingressen entre 100.001 euros i 500.000 euros.

Gràfic 33 Ingressos anuals de les entitats

Font: "El Panoràmic 2017"

Les dades comparades amb el conjunt de Catalunya apunten a una representativitat més gran de les entitats amb menys volum d'ingressos, concretament, dels tres primers trams. D'aquesta manera, les entitats que compten amb menys de 15.000 euros estan 6 punts més representades, aquelles amb entre 15.001 i 30.000 euros d'ingressos, 3 punts més representades, i les del tram d'ingressos d'entre 30.001 i 50.000 euros, un punt més representades. D'altra banda, es troba un punt menys representat el tram d'entitats amb ingressos d'entre 50.001 i 100.000 euros. El tram que es diferencia més de la mitjana catalana és el que representa aquelles entitats amb ingressos d'entre 100.001 i 500.000 euros, que es troba 9 punts per sota de la mitjana catalana. En darrer lloc, les entitats amb més de 500.000 euros no varien la representativitat respecte al conjunt de Catalunya.

Taula 19 Ingressos anuals de les entitats a Catalunya i Ponent

Ingressos anuals de les entitats	Catalunya	Ponent	Diferència
Fins a 15.000 €	42%	48%	+6%
Entre 15.001 i 30.000 €	15%	18%	+3%
Entre 30.001 i 50.000 €	11%	12%	+1%
Entre 50.001 i 100.000 €	10%	9%	-1%
Entre 100.001 i 500.000 €	13%	4%	-9%
Més de 500.000 €	9%	9%	=
Total	100%	100%	0%

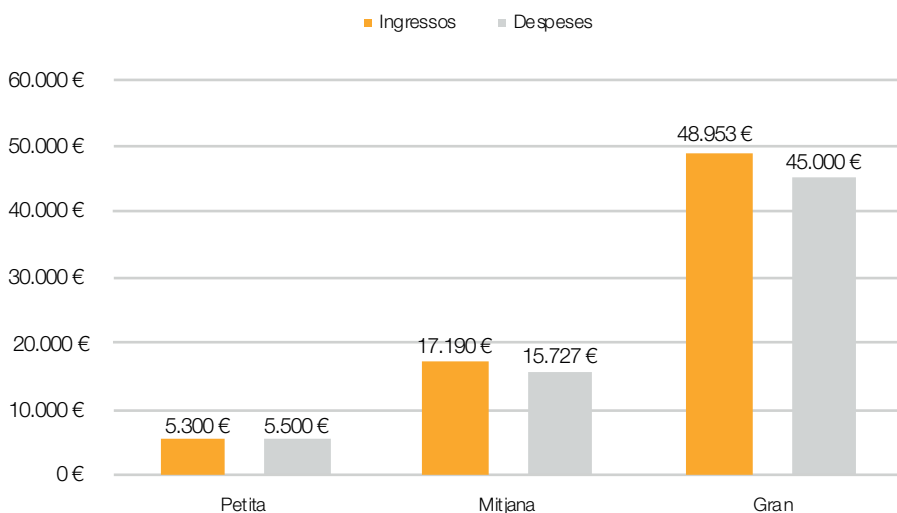
Font: "El Panoràmic 2017"

L'anàlisi dels ingressos i despeses anuals mostra que les entitats ajusten de manera acurada els pressupostos. Aquesta anàlisi, a més de permetre visualitzar l'ajustament entre ingressos i despeses, mostra també la dimensió de les entitats d'acord amb el seu volum d'ingressos (d'acord amb els quartils).

A Ponent les entitats petites, aquelles que s'ubiquen per sota del primer quartil, compten amb 5.300 euros de pressupost anual. En el cas de les organitzacions de dimensió mitjana els ingressos se situen en 17.190 euros. En el cas de les entitats de dimensió gran, el pressupost se situa en prop de 49.000 euros anuals.

Cal apuntar que en la part superior se situen entitats de dimensió superior, amb diversitats de volums econòmics, que superen en alguns casos el milió d'euros.

Gràfic 34 Ingressos i despeses anuals segons la grandària de les organitzacions

Font: "El Panoràmic 2017"

L'origen dels recursos econòmics pot ser divers, amb fonts de finançament variades. Per analitzar-les s'estructuren en tres tipus segons la seva procedència.

PROCEDÈNCIA DE LES FONTS DE FINANÇAMENT

Fons pròpies: la quota d'associat o associada, la prestació de serveis i les activitats per recaptar fons.

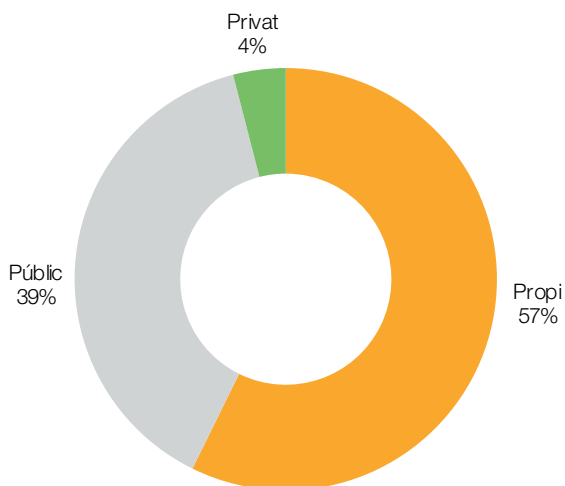
Fons públiques: les subvencions de les administracions.

Fons privades: les donacions individuals, d'empreses, de fundacions privades, etc.

Els resultats de les entitats de Ponent que van participar en l'enquesta mostren que les entitats es financen principalment amb recursos propis (57%). Les segones fonts de finançament més representades són les públiques (39%), i finalment les fonts privades (4%). En edicions anteriors d'"El Panoràmic" ja s'apuntava a la necessitat d'una llei de mecenatge que contribuís a avançar en les relacions

econòmiques entre entitats i sector mercantil. Tot i que a Ponent aquesta relació amb les fonts públiques està bastant desenvolupada, podria millorar en el cas de les fonts privades.

Gràfic 35 Fonts de finançament

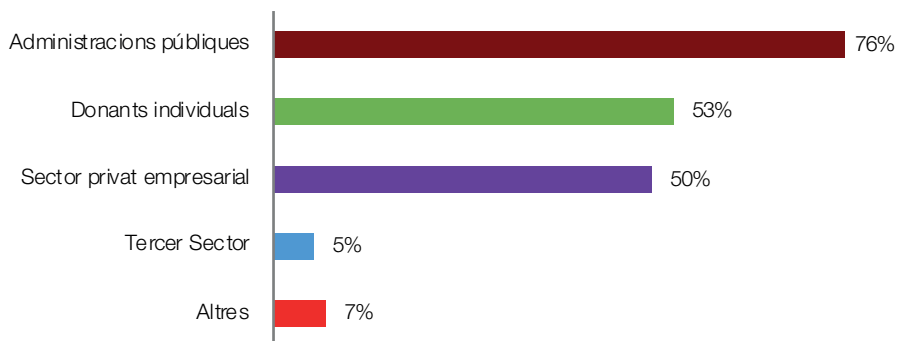
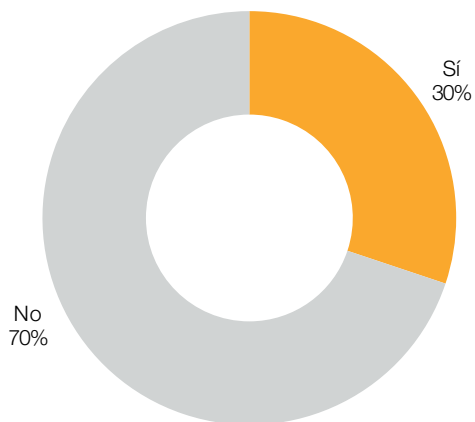

Font: "El Panoràmic 2017"

Una altra via amb què compten les entitats a l'hora d'obtenir recursos és la de les aportacions no monetàries, o en espècie. L'aportació de materials per a la realització d'activitats, de mobiliari, etc. pot contribuir a la sostenibilitat del projecte sense la necessitat de fer front a tots els costos vinculats. Els resultats recollits a "El Panoràmic" apunten que el 30% de les entitats de Ponent compten amb aquest tipus de contribucions. I la xifra és molt semblant a la del conjunt de les entitats catalanes.

Però, pel que fa a la procedència d'aquest tipus d'aportacions, l'administració pública n'és la font principal, seguida dels donants individuals i del sector privat empresarial.

Gràfic 36 Més enllà del finançament econòmic, la vostra entitat rep aportacions en espècie (no monetàries) com béns o serveis? En cas afirmatiu s'especifica la procedència (multiresposta)

Font: "El Panoràmic 2017"

En síntesi

Gairebé la meitat de les entitats de Ponent, concretament el 48%, disposen d'uns recursos econòmics anuals que no superen els 15.000 euros. Aquestes dades mostren un teixit associatiu majoritàriament de petita dimensió. Des d'una altra perspectiva, aquestes xifres també poden indicar una debilitat econòmica del sector.

El resultat de l'exercici, és a dir, la diferència entre els ingressos i les despeses, sembla que acostuma a tendir a zero, però cal destacar que a les entitats de petita dimensió la diferència entre ingressos i despeses resulta negativa per a l'entitat.

La principal font de finançament a les organitzacions no lucratives de Ponent són els recursos propis (57%) i les fonts de finançament públiques (39%), mentre que les fonts privades només representen el 4% del total.

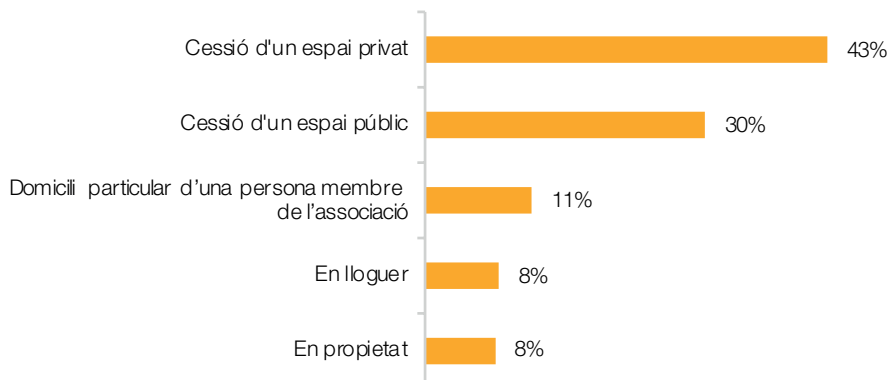
A Ponent tres de cada deu entitats reben aportacions en espècie, i la principal font de procedència d'aquest tipus de suport no monetari és l'administració pública (76%).

6.6. Espais

Les entitats necessiten espais per desenvolupar les seves activitats i, a la vegada, per donar-se visibilitat, a elles mateixes i al seu paper en la societat. El tipus de relació contractual de la seu de les organitzacions ajuda a dibuixar la seva realitat. A tall d'exemple, no és el mateix poder disposar d'un espai en un equipament públic, on es tindrà més visibilitat i més contacte amb l'entorn, que al domicili particular d'una persona membre de l'entitat. Els espais i equipaments s'utilitzen en el dia a dia de les entitats però poden tenir costos vinculats, com ara si es troben en situació de lloguer o de compra, que en dificulten l'accés i el gaudiment.

L'anàlisi de dades apunta que quatre de cada deu entitats tenen la seu en un espai privat cedit, concretament el 43%. El 30% tenen la seu en un espai públic cedit. En menor mesura, l'11% de les entitats tenen la seu al domicili particular d'una persona membre de l'associació, el 8% estan de lloguer i un altre 8% la tenen en propietat.

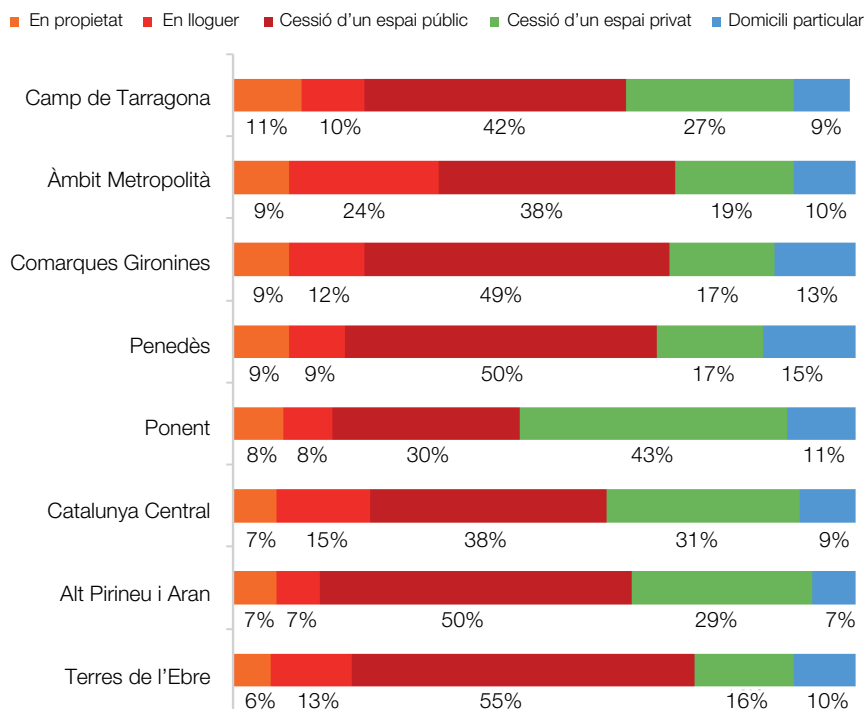
Gràfic 37 Situació de la seu actual

Font: "El Panoràmic 2017"

S'ha analitzat la situació de la seu segons les demarcacions territorials a fi d'aprofundir en aquesta qüestió i ateses les diferències que es donen a cada territori. Els resultats apunten que a les Terres de l'Ebre i a l'Alt Pirineu i Aran és on més entitats gaudeixen de la cessió d'espais públics (55% i 51% respectivament). En el cas de Ponent la xifra se situa, com s'ha vist, en el 30%.

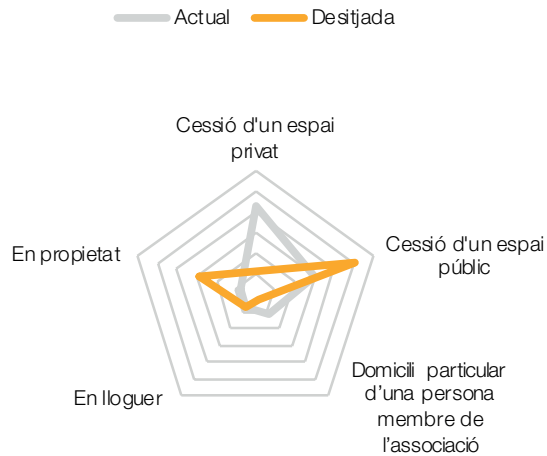
Gràfic 38 Situació actual de la seu segons els àmbits territorials

Font: "El Panoràmic 2017"

"El Panoràmic 2017" també recull la situació que voldrien les entitats respecte dels espais. És a dir, quin tipus d'espai permetria realitzar satisfactòriament les seves activitats? Els resultats apunten que el 55% de les entitats mantindrien el seu espai actual, mentre que el 45% optarien per una opció diferent. Entre les possibilitats desitjades hi ha dos escenaris clars, la cessió d'un espai públic i la propietat.

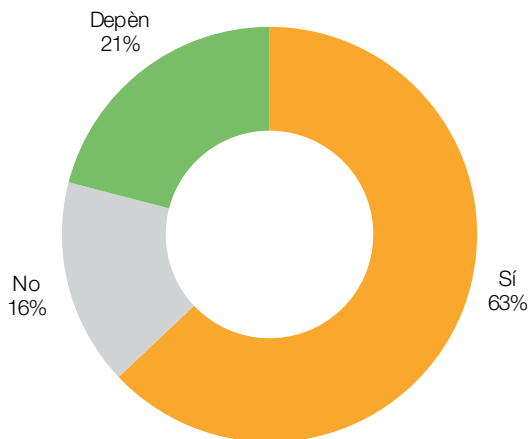
Gràfic 39 Relació entre la situació actual i la situació desitjada per les entitats

Font: "El Panoràmic 2017"

Aquesta informació es pot complementar amb un altre indicador, sobre la idoneïtat dels espais per a la realització de l'activitat que es desenvolupa. Segons les dades recollides, el 63% de les entitats de Ponent consideren que els espais dels quals disposen són adients, una xifra 2 punts més baixa que la mitjana de Catalunya. El 21% consideren que depèn de l'activitat que hagin de desenvolupar i el 16% no creuen que siguin els espais adequats. A les entitats que han indicat com a opció de resposta "depèn" i "no" se'ls ha preguntat què fan quan els espais disponibles no resulten adients per a l'activitat. En termes generals s'opta per cercar espais privats de manera puntual per resoldre les necessitats immediates.

Gràfic 40 Els espais dels quals disposa l'entitat són adients per a l'activitat que desenvolupa?

Font: "El Panoràmic 2017"

Taula 20 Els espais dels quals disposa l'entitat són adients per a l'activitat que desenvolupa? Catalunya i al Ponent

Els espais dels quals disposa l'entitat són adients per a l'activitat que desenvolupa?	Catalunya	Ponent	Diferència
Sí	65%	63%	-2%
Depèn	25%	21%	-4%
No	10%	16%	+6%
Total	100%	100%	0%

Font: "El Panoràmic 2017"

En síntesi

Les entitats de Ponent tenen ubicada la seu en un 43% dels casos en espais privats cedits, i aquesta és l'opció més freqüent. La cessió d'espais públics representa el 30%, així que la situació de cessió, sigui pública o privada, és del 73%.

Els indicadors relacionats amb les necessitats dels espais apunten que el gruix de les organitzacions estan satisfetes. El 55% de les entitats mantindrien la seu a l'espai actual i sis de cada deu entitats consideren que els espais dels quals disposen són adients per a les activitats que desenvolupen.

7. Les entitats amb programes de voluntariat al Ponent

7.1. Caracterització de les entitats amb programes de voluntariat

A Catalunya, aproximadament una de cada dues entitats té un programa de voluntariat. En aquest capítol s'aprofundeix en les característiques d'aquestes entitats i en les accions que desenvolupen a fi de gestionar l'activitat voluntària. Per això, una primera dada que cal tenir present és el percentatge d'entitats que desenvolupen un programa de voluntariat a Ponent. Aquest percentatge se situa lleugerament per sota de la mitjana catalana, ja que representa el 44,9% de les entitats.

79

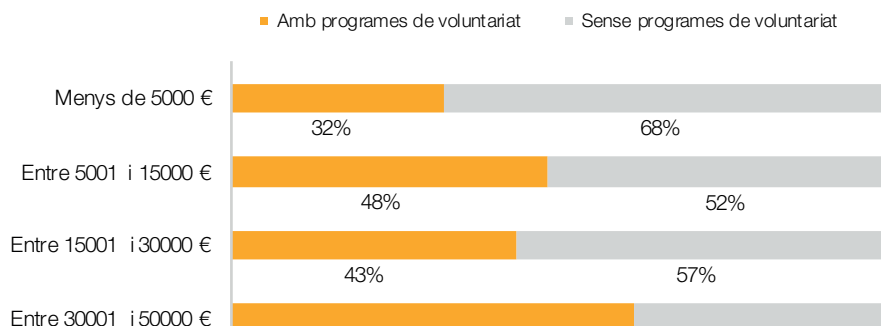
Gràfic 41 La vostra entitat disposa de programes de voluntariat?

Font: "El Panoràmic 2017"

La caracterització de les entitats amb programes de voluntariat es fa mitjançant l'anàlisi comparada amb aquelles organitzacions que no tenen programes desenvolupats. D'aquesta manera es poden conèixer alguns elements diferenciadors, i probablement el més evident és la forma jurídica. Prop de la meitat de les associacions (46%) compten amb programes de voluntariat, mentre que en el cas de les fundacions i altres formes jurídiques, que fan referència sobretot a entitats religioses i entitats sense forma jurídica, aquesta xifra arriba al 95%. En el cas de les cooperatives no lucratives, per representativitat de la mostra, no es poden aportar dades.

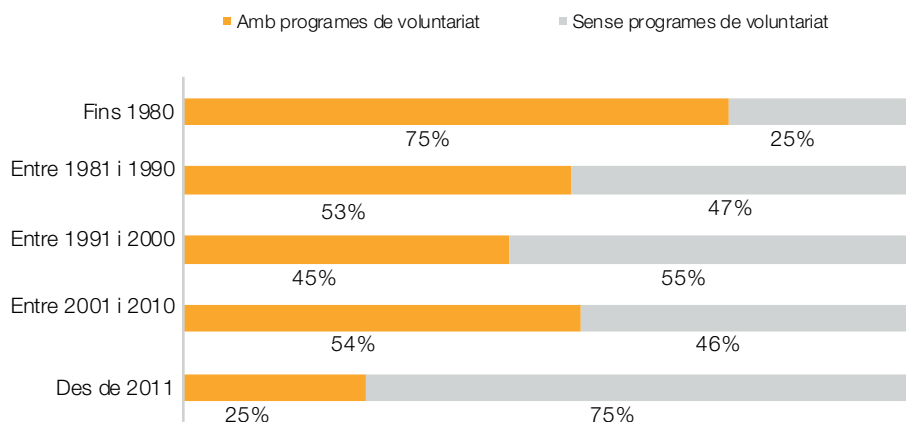
Gràfic 42 Entitats amb programes de voluntariat i sense (per forma jurídica)

Font: "El Panoràmic 2017"

Si s'observa la presència de programes de voluntariat segons l'any de constitució de les entitats, es pot detectar que les de gran recorregut històric, les constituïdes abans del 1980, són les que tenen el gruix dels programes de voluntariat, concretament el 75% en tenen. D'altra banda, les organitzacions més joves, aquelles que s'han creat a partir del 2011, són les que tenen menys programes de voluntariat, només una de cada quatre en té. Pel que fa a la resta de trams d'any de constitució, no s'aprecien dades destacables: en tots tres casos les xifres es troben al voltant del 50%.

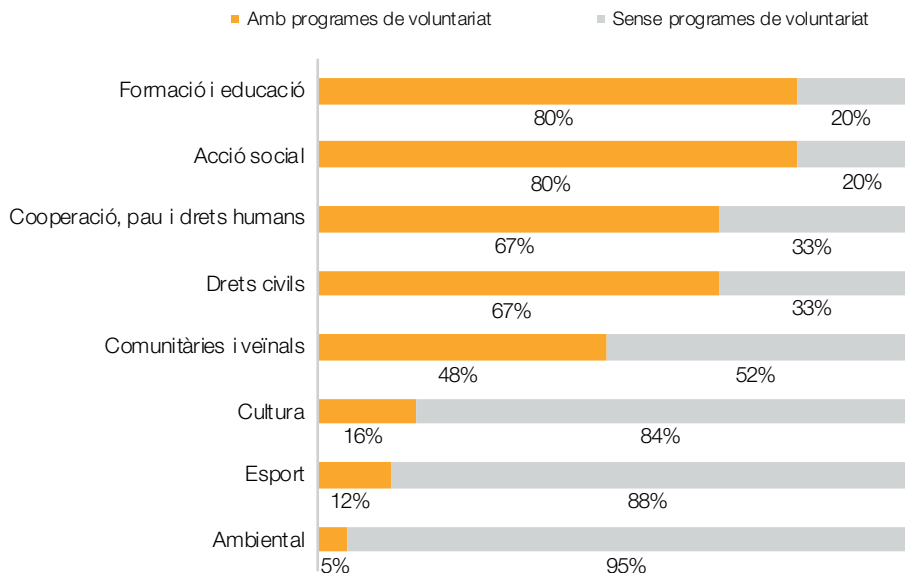
Gràfic 43 Entitats amb programes de voluntariat i sense per any de constitució

Font: "El Panoràmic 2017"

Pel que fa als àmbits d'activitat de les entitats, s'observen diferències significatives, fet que posa de manifest que la tipologia dels projectes associatius i la seva missió condicionen el nombre de programes. Les entitats de formació i educació i les d'acció social són les que compten amb més programes de voluntariat, concretament el 80% d'entitats en tenen en tots dos casos. En segon lloc, entre les organitzacions de cooperació, pau i drets humans i de drets civils, tenen programes de voluntariat el 67% de les entitats, en tots dos casos. Per contra, les organitzacions que disposen de menys programes de voluntariat són les dedicades als àmbits de la cultura i l'esport i les ambientals, amb xifres de menys del 20%.

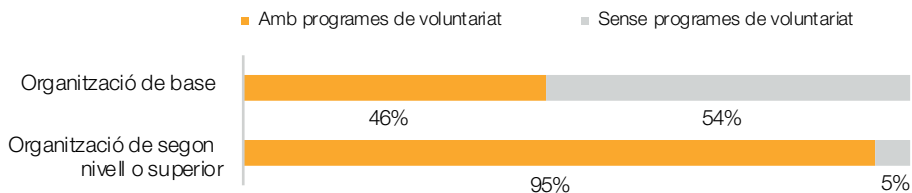
Gràfic 44 Entitats amb programes de voluntariat i sense per àmbit prioritari d'actuació

Font: "El Panoràmic 2017"

El nivell de l'organització dibuixa diferències significatives pel que fa als programes de voluntariat a les entitats de Ponent. Entre les organitzacions de base, el 46% compten amb programes de voluntariat, mentre que en el cas de les organitzacions de segon nivell o superior la xifra se situa en el 95%.

Gràfic 45 Entitats amb programes de voluntariat i sense per nivell de l'organització

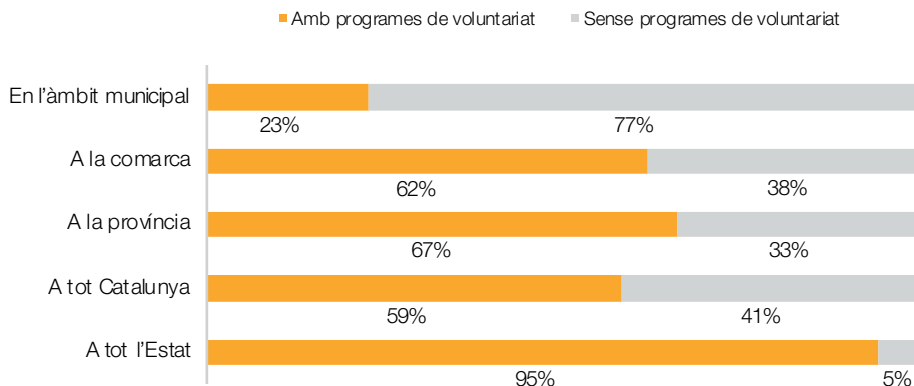

Font: "El Panoràmic 2017"

En estudiar els àmbits d'actuació territorials de les entitats sembla que també es poden establir certes diferències. Destaquen especialment les organitzacions que actuen en l'àmbit municipal, en què només el 23% tenen programes de voluntariat, i les organitzacions d'àmbit estatal, en què el cas és el contrari, i el 95% tenen programes de voluntariat. La tendència és similar al conjunt de Catalunya, tot i que a Ponent es troben més accentuades les diferències dels dos extrems.

La resta d'àmbits territorials se situen en xifres força similars entre elles. D'aquesta manera, el 62% de les entitats amb actuacions a la comarca compten amb programes de voluntariat, el 67% en el cas de les entitats que actuen a tota la província i el 59% en el cas de les que actuen a tot Catalunya.

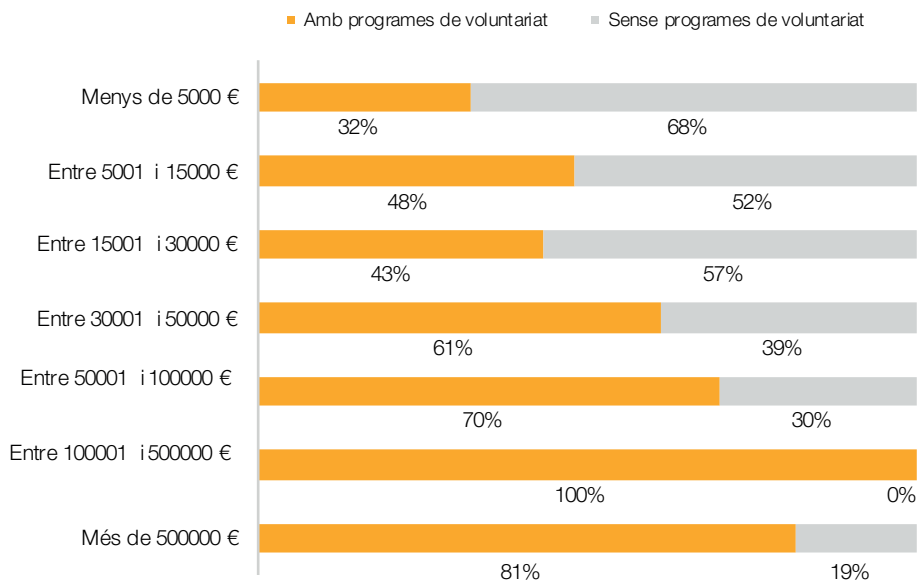
Gràfic 46 Entitats amb programes de voluntariat i sense per àmbit territorial

Font: "El Panoràmic 2017"

En l'àmbit català diferents indicadors apunten que les organitzacions amb programes de voluntariat són, en termes generals, les que compten amb estructures més sòlides. Aquesta tendència es perfila també en el cas de Ponent, tal com s'observa en estudiar el volum econòmic de les entitats. Per això, el tram que representa les organitzacions amb ingressos d'entre 100.001 i 500.000 euros és el que té més entitats amb programes de voluntariat (95%). En canvi, el tram amb menys programes de voluntariat (32%) és el de les entitats que tenen menys de 5.000 euros d'ingressos.

Gràfic 47 Entitats amb programes de voluntariat i sense per volum d'ingressos anuals

Font: "El Panoràmic 2017"

En síntesi

El 44,9% de les entitats de Ponent disposen de programes de voluntariat. La seva distribució no és aleatòria, sinó que hi ha algunes variables de caracterització de les entitats que apunten diferències clares.

Una d'elles, i la més notòria, és la forma jurídica. Les fundacions, com a organitzacions sense base associativa, són les que sumen un nombre més elevat de programes de voluntariat.

L'any de constitució també influeix en la presència de programes de voluntariat a les entitats: les que tenen més recorregut històric, les creades abans del 1980, disposen en el 75% dels casos d'aquests programes.

En síntesi

Pel que fa als àmbits d'actuació, les organitzacions dedicades a la formació i l'educació i a l'acció social són les que tenen més programes de voluntariat; és així en el 80% dels casos. El nivell de l'organització també té una gran influència en la presència de programes de voluntariat; el 95% de les entitats de segon nivell o superior en tenen.

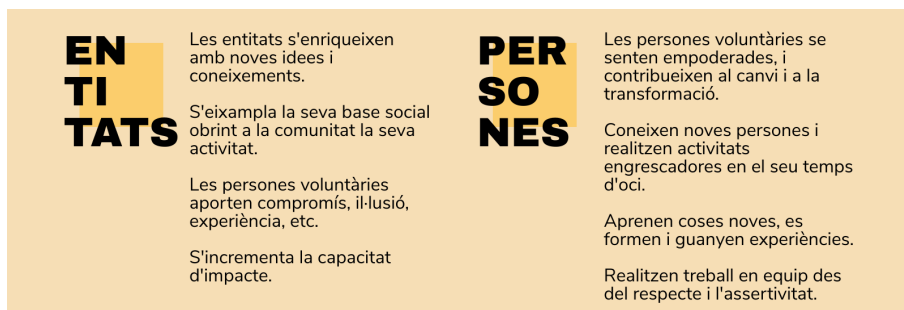
Els àmbits territorials també són un factor d'influència, i les organitzacions estatals són les que més disposen de programes de voluntariat; concretament, el 95% en tenen.

Finalment, les organitzacions amb un volum d'ingressos més gran acostumen a tenir majoritàriament programes de voluntariat. A Ponent es pot observar la tendència esglaonada segons els ingressos, tot i haver-hi petites variacions.

7.2. Participació voluntària

Una part molt important i sovint imprescindible de les organitzacions són les persones voluntàries. El voluntariat, com a forma de participació lliure i altruista, forma part de l'ADN del tercer sector i constitueix una eina d'empoderament i participació en el camí cap a la transformació social. Les persones voluntàries fan possible en molts casos la realització d'activitats i projectes, a la vegada que l'experiència voluntària també incideix sobre les mateixes persones que fan voluntariat.

Gràfic 48 Elements d'aportació de l'experiència voluntària a les entitats i a les persones voluntàries

Font: inspirat en As good as they give. Providing volunteers with the management they deserve. Workbook: Planning volunteer involvement. Volunteer Development Agency, 2001.

A fi d'aprofundir en aquesta participació, en aquest bloc es recullen alguns elements que permeten conèixer el voluntariat més a fons. Un primer element a considerar és la participació segons les temàtiques o els àmbits d'activitat que recull la Llei 25/2015.

Fins ara els àmbits tractats en aquest informe feien referència a les categories emprades en "El Panoràmic 2017", que reflecteixen l'activitat principal de cada entitat però que no coincideixen necessàriament amb els considerats en la normativa, ja que aquests darrers fan referència als projectes de voluntariat. A més, una entitat pot tenir més d'un programa de voluntariat però no són excloents, mentre que els àmbits d'"El Panoràmic" sí que ho són.

Tenint en compte la classificació recollida en la llei, resulta d'interès analitzar les entitats en les diferents categories. En total, la classificació suma disset àmbits temàtics. Aquests àmbits són els serveis socials, els serveis sanitaris, l'atenció i el suport a les famílies, l'associacionisme educatiu, l'oci i el lleure, la cultura, l'esport, la justícia global (la defensa dels drets humans, el foment de la pau i la cooperació), el voluntariat internacional, la defensa del medi ambient, la igualtat de gènere (i el respecte per la identitat i l'orientació sexuals), la joventut, la gent gran, el millorament de les condicions socioeconòmiques i la cohesió social, les activitats comunitàries i veïnals, els moviments ateneïstes i, finalment, la protecció dels animals.

Els programes més comuns a Ponent s'adrecen a l'oci i el lleure, als serveis socials i a l'associacionisme educatiu. Tots tres se situen per sobre del 20% de programes. En una franja intermèdia, entre el 13% i el 17%, se situen la joventut, els serveis sanitaris i la salut, l'atenció i el suport a les famílies i la cultura. Per sota del 10% s'ubiquen la defensa del medi ambient, la gent gran, la justícia global, el millorament de les condicions socioeconòmiques, el voluntariat internacional, la igualtat de gènere, la protecció dels animals i els moviments ateneistes.

Finalment, el 10% de les persones voluntàries s'ubiquen a "altres", categoria que fa referència principalment al voluntariat per la llengua, la protecció civil o el voluntariat a l'Església.

S'observa així una distància entre els àmbits d'actuació de les entitats recollits a través de l'enquesta d'"El Panoràmic" i els que fixa la llei i que es recullen en aquest epígraf. Una entitat no lucrativa pot desenvolupar programes de voluntariat sobre diferents temàtiques, més enllà del seu àmbit principal, a fi d'acomplir amb la seva missió de manera transversal.

Gràfic 49 Projectes de voluntariat a què es vinculen les persones voluntàries segons la temàtica (multiresposta)

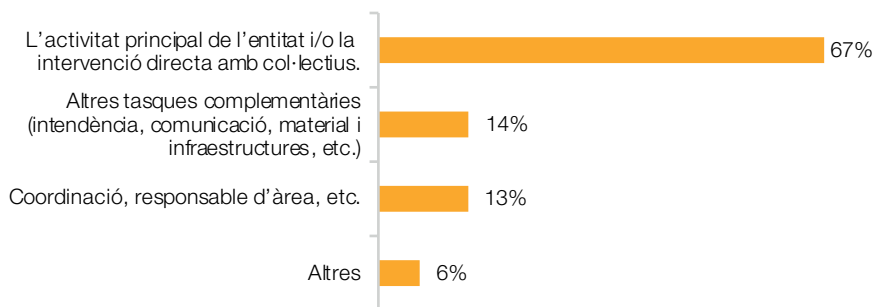

Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

L'exercici del voluntariat es pot adreçar a l'activitat principal de l'entitat, cosa que acostuma a ser força habitual, però també a altres activitats vinculades amb l'estructura i/o la coordinació que són necessàries per al desenvolupament de les activitats. En l'Enquesta de persones voluntàries 2017 s'ha preguntat sobre aquesta qüestió, i els resultats apunten que el 67% de les persones voluntàries es dediquen a l'activitat principal de l'entitat. Aquesta xifra és igual a la mitjana de Catalunya.

El 14% de les persones voluntàries dediquen el voluntariat a altres tasques complementàries vinculades amb les estructures, com és la comunicació, les infraestructures, etc. Les persones voluntàries encarregades de la coordinació de projectes o equips se situen en el 13%. Finalment, hi ha un 6% de les persones voluntàries que dediquen el seu temps a accions que són la combinació de totes les opcions o d'una part. És a dir, combinen el seu temps de voluntariat entre l'activitat principal, les tasques de coordinació i les d'estructura. Aquest grup s'ha assignat a la categoria d'altres. Les dades corresponents a la vegueria de Ponent són molt similars a les de la mitjana catalana.

Gràfic 50 La teva dedicació voluntària s'orienta a la realització de...

Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

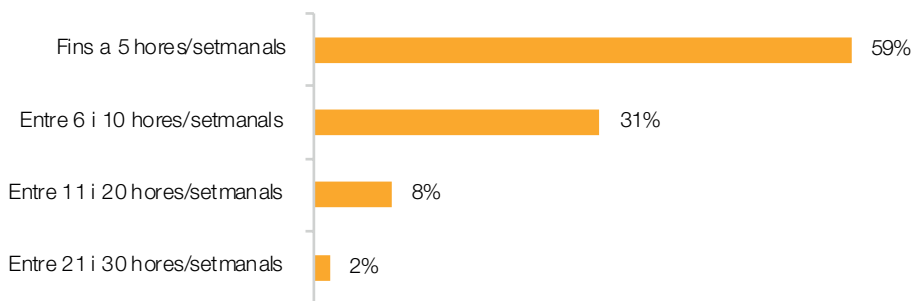
Taula 21 Orientació de la dedicació voluntària a Catalunya i a Ponent

Dedicació voluntària	Catalunya	Ponent	Diferència
L'activitat principal de l'entitat i/o la intervenció directa amb col·lectius	67%	67%	0%
Coordinació, responsable d'àrea, etc.	13%	14%	+1%
Altres tasques complementàries (incidència, comunicació, material, infraestructures, etc.)	12%	13%	+1%
Altres	8%	6%	-2%
Total	100%	100%	0%

Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

El temps dedicat a l'activitat voluntària s'ha mesurat d'acord amb les hores setmanals que hi destinen les persones voluntàries. Les xifres indiquen que de manera habitual s'hi destinen fins a cinc hores setmanals; en concret, el 59% de les persones voluntàries tenen aquesta dedicació. A més, el 31% hi dediquen entre sis i deu hores setmanals i el 8% entre onze i vint hores. De manera menys freqüent es donen participacions voluntàries que superen les 20 hores setmanals: és el cas del 2% de les persones enquestades.

Gràfic 51 Temps dedicat setmanalment a l'activitat voluntària

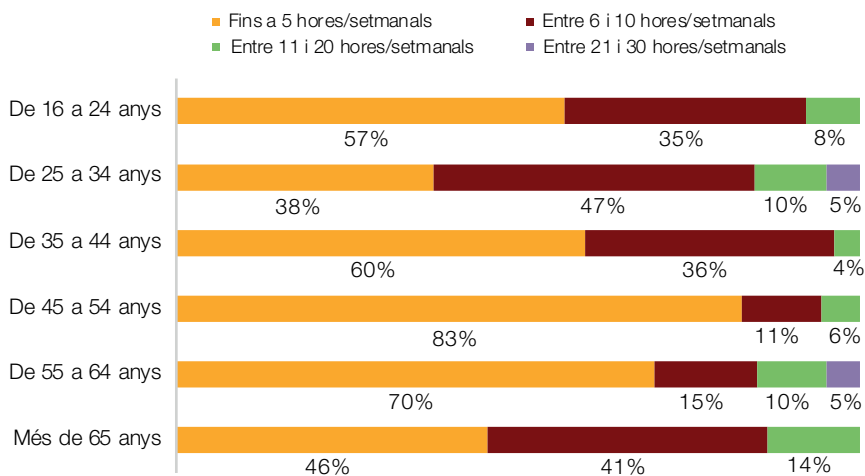
Font: Enquesta de persones voluntàries

Com que el temps dedicat a l'activitat voluntària varia en funció del cicle de vida, s'ha analitzat la dedicació d'acord amb l'edat de les persones voluntàries. A Ponent aquestes dades segueixen la mateixa tendència de la resta de Catalunya, en què són les persones més joves i les de més edat les qui més temps dediquen a l'activitat voluntària.

D'aquesta manera, els resultats apunten que, si bé per a tots els grups d'edat la dedicació més habitual és la que no supera les 5 hores setmanals, són les persones de 45 a 54 anys les que més habitualment hi dediquen 5 hores setmanals (83%). La dedicació d'entre 6 i 10 hores setmanals està present en totes les franges d'edat, però destaquen la d'entre 25 i 34 anys i la de més de 65 anys, amb un 47% i un 41%, respectivament.

La dedicació d'entre 11 i 20 hores setmanals també està present en totes les franges d'edat com a percentatge menor. Totes elles es troben entre el 13% i el 4%: i la franja més nombrosa és la de més de 65 anys i on hi ha menys representació és en la de 35 a 44 anys. El jovent de 25 a 34 anys i les persones jubilades (més de 65 anys) destaquen per disposar d'una dedicació d'entre 21 i 30 hores setmanals: representen el 5% en cada tram d'edat.

Gràfic 52 Temps dedicat setmanalment a l'activitat voluntària segons l'edat

Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

A part de la dedicació habitual, també s'ha preguntat a les persones voluntàries si puntualment dediquen més temps al voluntariat a fi de desenvolupar activitats concretes com campanyes, actes, activitats d'estiu o estacionals, etc. Els resultats indiquen que el 60% de les persones voluntàries sí que destinen més temps, de manera puntual, a la realització d'aquest tipus d'activitats excepcionals en el dia a dia de les organitzacions. Aquesta xifra és 20 punts superior a Ponent a la mitjana de Catalunya.

Gràfic 53 A més d'aquestes hores, dediques puntualment més temps a desenvolupar activitats concretes? (actes, campanyes, colònies i campaments, camps de treball, viatges solidaris, etc.)?

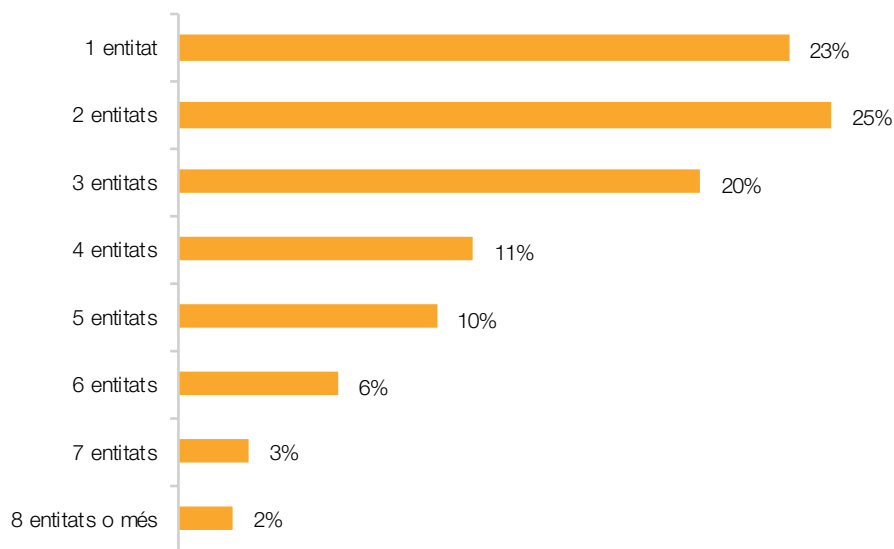

Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

Una idea que forma part de la percepció quotidiana dins les organitzacions és que les persones que s'impliquen en les entitats acostumen a fer-ho en més d'una organització. Per tal de disposar d'informació quantitativa s'ha recollit el nombre d'organitzacions en les quals cada persona ha participat al llarg de la seva vida. Els resultats mostren que tres de cada quatre persones han participat en més d'una organització, en concret el 77%.

Per contra, un 23% ho han fet, almenys fins al moment de recollida d'informació, només en una. Aquestes dades, molt semblants a les de la mitjana catalana, posen en relleu una implicació voluntària al llarg del temps, i són un senyal de la fidelització cap a les entitats sense ànim de lucre i del rol que assumeixen en la societat, més enllà de l'activitat concreta que es realitza a cada entitat.

Gràfic 54 Al llarg de la teva vida, en quantes organitzacions has participat fent voluntariat?

Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

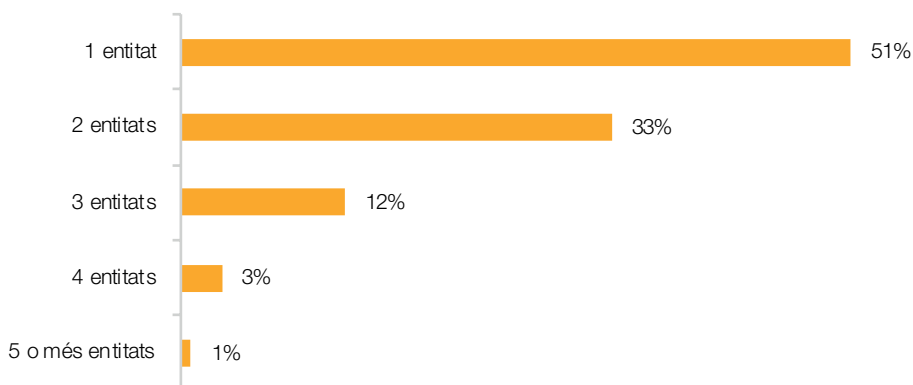
Taula 22 Al llarg de la teva vida, en quantes organitzacions has participat fent voluntariat? Catalunya i Ponent

Nombre d'entitats	Catalunya	Ponent	Diferència
Una entitat	27%	23%	-4%
Més d'una entitat	73%	77%	+4%
Total	100%	100%	0%

Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

Un altre indicador vinculat és el nombre d'entitats en les quals es participa amb caràcter voluntari en l'any de referència de les dades, el 2016. En aquest any, el 51% de les persones voluntàries participaven en una única entitat, xifra que se situa 5 punts per sota de la mitjana de Catalunya.

Gràfic 55 Durant el 2016, en quantes organitzacions participes fent voluntariat?

Font: Enquesta de persones voluntàries

En síntesi

Els projectes de voluntariat més habituals són els d'oci i lleure, els de serveis socials i els de l'associacionisme educatiu.

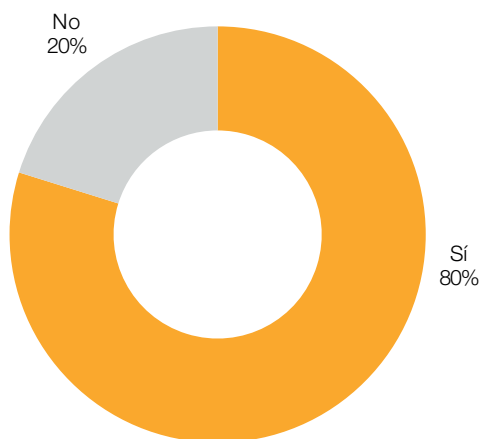
La dedicació més habitual per a tots els grups d'edat és la que no supera les 5 hores setmanals, i destaquen les persones d'entre 45 i 54 anys, perquè són les que més habitualment hi dediquen 5 hores setmanals (83%).

El 77% de les persones voluntàries a Ponent han participat en més d'una entitat al llarg de la seva vida, una xifra igual a la mitjana de Catalunya.

7.3. Gestió del voluntariat

Per al desenvolupament del voluntariat en les entitats és necessari que aquest sigui considerat d'una manera explícita en l'organització, i que hi hagi un document per escrit on es defineixi i reconegui la seva activitat de manera diferenciada a altres tipus de relació. S'ha consultat a les organitzacions que disposen de programes de voluntariat per l'existència del full de compromís que han de signar les persones voluntàries i l'organització en el moment d'iniciar la vinculació. Els resultats mostren que el 80% de les entitats tenen aquest full de compromís, mentre que el 20% afirmen que no en tenen.

Gràfic 56 L'entitat disposa d'un full de compromís que signen tant la persona voluntària com una persona responsable de l'organització en iniciar el voluntariat?

Font: Enquesta de persones voluntàries

Les organitzacions amb programes de voluntariat afirmen en el 74% dels casos que informen les persones voluntàries sobre el cicle del voluntariat, un 18% diuen que no ho fan i el 8% no ho saben.

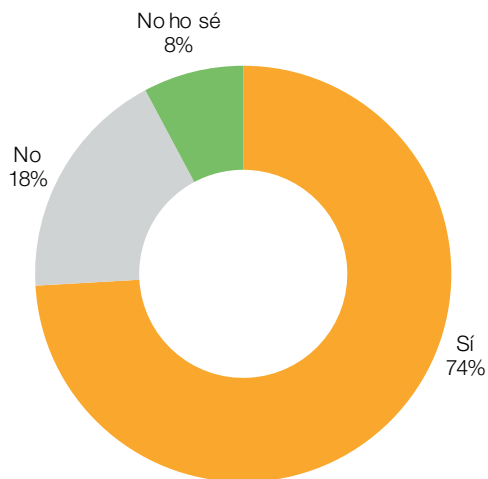
CICLE DEL VOLUNTARIAT

L'experiència voluntària s'organitza a través del que s'anomena cicle de voluntariat. Es tracta de les passes que les persones voluntàries realitzen en el seu recorregut dins de l'entitat. Aquest cicle contempla:

1. Definició prèvia de necessitats i perfils
2. Incorporació en l'organització i d'acollida
3. Desenvolupament de l'acció voluntària
4. Reconeixement a la contribució realitzada
5. Desvinculació de la persona voluntària amb l'entitat en el moment de finalitzar la seva participació

(“Manual de Gestió del Voluntariat”, Observatori del Tercer Sector, 2009).

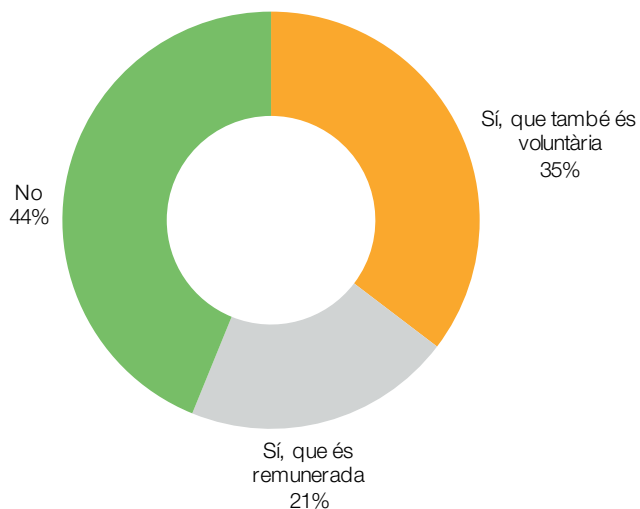
Gràfic 57 S'informa a la persona voluntària del 'cicle del voluntariat'? (acollida, vinculació, seguiment, valoració, desvinculació)

Font: Enquesta de persones voluntàries

En la gestió del voluntariat, un dels elements clau és la figura de la persona que coordina els equips. Segons les dades recollides en "El Panoràmic 2017", el 56% de les entitats amb programes de voluntariat compten amb una persona que n'és responsable. De les organitzacions que afirmen que compten amb aquesta figura, en el 35% dels casos la persona responsable és també voluntària i en el 21% restant es tracta d'una persona remunerada.

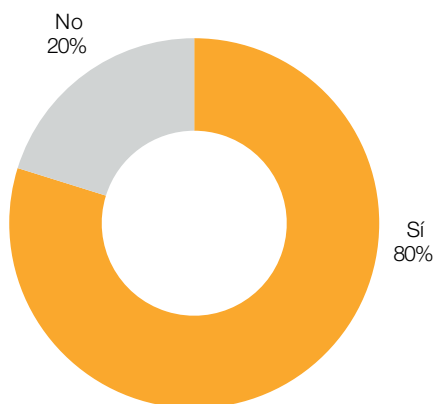
Gràfic 58 L'entitat disposa d'una persona responsable del voluntariat

Font: "El Panoràmic 2017"

D'acord amb el que estableix la Llei 25/2015, tota activitat desenvolupada en el marc del voluntariat ha de protegir les persones voluntàries a través d'una pòlissa d'assegurança contra accidents i de responsabilitat civil, que ha d'anar a càrrec de l'entitat a través de la qual s'articula l'activitat voluntària. Entre les entitats amb programes de voluntariat, el 80% disposen d'una assegurança per a les persones voluntàries i el 20% restant afirmen que no en tenen.

Gràfic 59 L'entitat disposa d'una assegurança per a persones voluntàries?

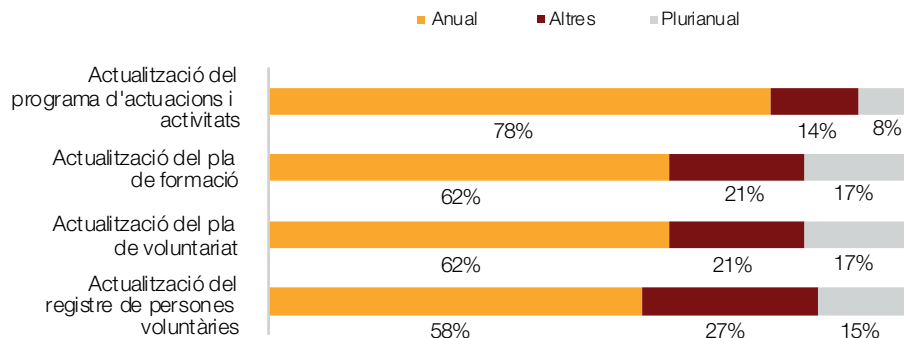
Font: "El Panoràmic 2017"

En l'estudi d'"El Panoràmic 2017" s'han recollit indicadors sobre l'actualització de determinades eines de gestió i de desenvolupament de l'activitat voluntària. En concret, s'han analitzat el registre de persones voluntàries, el programa d'actuacions i activitats, el pla de formació i, finalment, el pla de voluntariat.

Les entitats de Ponent actualitzen tots els documents majoritàriament de forma anual, especialment el programa d'actuacions i activitats (78%).

L'actualització del registre de persones voluntàries és el document amb una periodicitat més heterogènia, amb una presència significativa de l'opció "altres" (27%).

Gràfic 60 Freqüència d'actualització de les següents eines de gestió del voluntariat

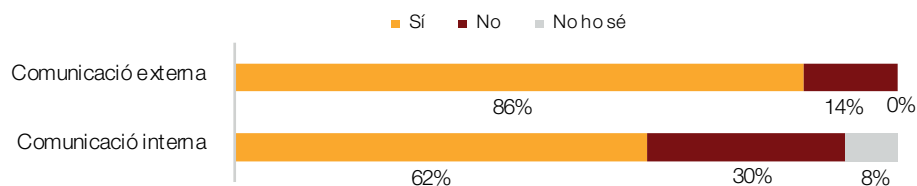
Font: "El Panoràmic 2017"

Els mitjans digitals han esdevingut eines de comunicació quotidianes de primer ordre en la nostra societat, també per al tercer sector. Aquests mitjans poden tenir una orientació externa, a fi de donar visibilitat a l'activitat que es realitza, i també poden ser una eina d'utilitat en la gestió interna dels equips, i esdevenir així mitjans de comunicació àgils i interactius. En el cas dels equips voluntaris, s'ha analitzat precisament l'ús d'aquestes eines digitals tant per a finalitats externes com internes.

Els resultats mostren més ús extern que intern. Es pot afirmar, doncs, que a Ponent s'empren, de manera més generalitzada, les eines digitals per comunicar cap a l'exterior, per fer difusió de les activitats que es realitzen i del rol protagonista que tenen les persones voluntàries. El 86% de les entitats afirmen que utilitzen els mitjans digitals per donar visibilitat a l'activitat voluntària, i el 62% fan ús dels mitjans digitals per potenciar el treball intern.

Comparant aquestes dades amb les del conjunt de Catalunya es pot detectar un ús més generalitzat de les eines digitals a Ponent, ja que els usos tant extern com intern són superiors a la mitjana catalana, concretament, en 14 i 6 punts respectivament.

Gràfic 61 Empreu mitjans digitals per a donar visibilitat a l'activitat voluntària?
Empreu mitjans digitals per potenciar el treball intern de les persones voluntàries?

Font: "El Panoràmic 2017"

Taula 23 Empleu mitjans digitals per a donar visibilitat a l'activitat voluntària? Empleu mitjans digitals per potenciar el treball intern de les persones voluntàries? Comparativa entre Catalunya i Ponent

Tipus de comunicació	Catalunya	Ponent	Diferència
Comunicació externa	72%	86%	+14%
Comunicació interna	56%	62%	+6%

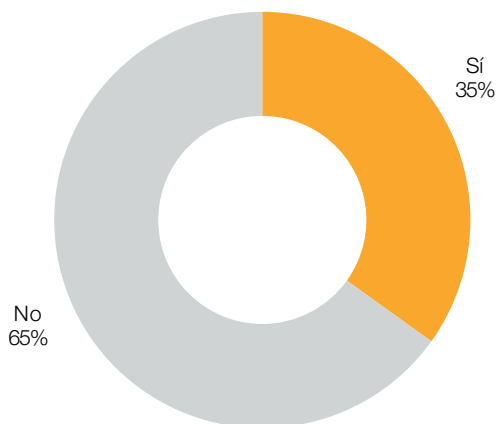
Font: "El Panoràmic 2017"

Un altre element que s'ha volgut estudiar és la formació dels equips voluntaris. A "El Panoràmic 2017" es van recollir dades sobre si se sol·licitava formació prèvia a l'activitat voluntària, com ara disposar del curs d'iniciació al voluntariat (CIV). Els resultats assenyalen que aquesta qüestió no està especialment estesa.

A Ponent el 35% de les entitats sol·liciten formació prèvia de voluntariat. Tot i tractar-se d'una xifra reduïda, és 6 punts més elevada que la mitjana de Catalunya.

D'altra banda, també s'ha volgut saber si les persones voluntàries participen en el disseny del seu itinerari formatiu. Les entitats de Ponent afirmen que en el 58% dels casos és així. Aquesta xifra és 13 punts per sobre de la mitjana de Catalunya.

Gràfic 62 L'entitat sol·licita formació prèvia de voluntariat (CIV, etc.)

Font: "El Panoràmic 2017"

Gràfic 63 Els voluntaris participen en el disseny del seu itinerari formatiu

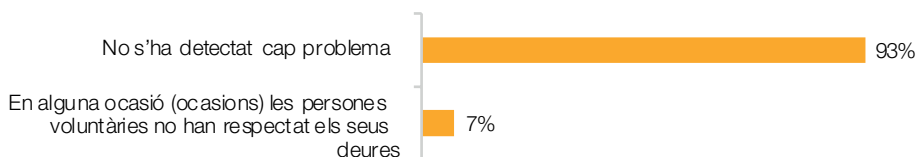

Font: "El Panoràmic 2017"

Un darrer element que s'ha analitzat entorn de la gestió del voluntariat és aquell més relacionat amb les dinàmiques internes de les organitzacions i la convivència dels equips voluntaris amb altres persones que treballen a les entitats. En el dia a dia, és possible que es generin tensions en la convivència. Per això s'ha volgut saber si aquestes situacions de conflicte són generalitzables i quins en són els possibles detonants. En aquest sentit, s'ha preguntat als equips directius si han detectat algun problema en la convivència, i s'han plantejat tres possibles opcions de resposta vinculades amb els conflictes habituals.

Els resultats mostren que una gran majoria, concretament el 93% de les entitats, afirmen que no tenen problemes de convivència amb el voluntariat. Les minoritàries situacions de conflicte s'associen amb el fet que algunes persones voluntàries no han respectat els seus deures (7%).

Gràfic 64 L'equip directiu ha detectat algun problema...

Font: "El Panoràmic 2017"

En síntesi

A Ponent tres de cada quatre entitats (80%) afirmen que signen el full de compromís amb la persona voluntària quan aquesta s'incorpora a l'entitat. A més, el 74% de les organitzacions informen del cicle del voluntariat també en el moment d'inici de l'activitat.

Més de la meitat de les organitzacions amb programes de voluntariat (en concret el 56%) compten amb una persona coordinadora de l'equip voluntari. Aquesta persona pot ser també voluntària, en el 35% dels casos, o remunerada, com passa en el 21% de les entitats.

A Ponent s'ha detectat més ús dels mitjans digitals, tant de manera externa com interna. El 86% de les entitats afirmen que empren mitjans de comunicació digitals per a la difusió externa d'activitats, una xifra 14 punts superior a la mitjana catalana. En el cas de l'ús intern, per a la gestió del voluntariat, la xifra disminueix fins al 62%, percentatge 6 punts més elevat que al conjunt de Catalunya.

La formació del voluntariat és un element clau per al desenvolupament de les persones i la millora de les tasques realitzades. El 35% de les entitats a Ponent han sol·licitat formació prèvia. En paral·lel, el 58% de les entitats dissenyen l'itinerari conjuntament amb les persones voluntàries.

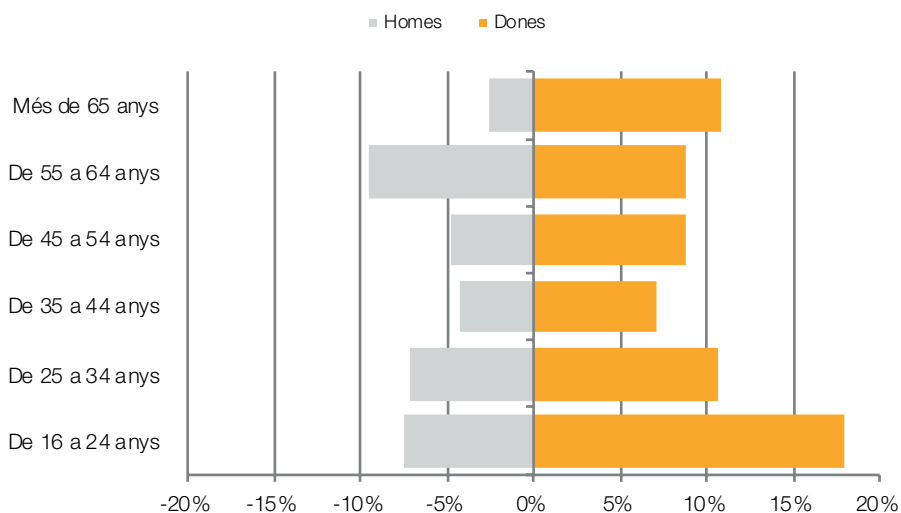
8. Perfil de les persones voluntàries a Ponent

8.1. Variables demogràfiques

Un primer element cabdal per aprofundir en l'activitat voluntària a Catalunya implica saber com són les persones voluntàries. En aquest apartat es dibuixarà el perfil de les persones voluntàries a partir de les seves característiques sociodemogràfiques principals. En l'enquesta adreçada a persones voluntàries s'inclou un bloc precisament per aprofundir en els perfils del voluntariat. Dos indicadors demogràfics bàsics són l'edat i el sexe.

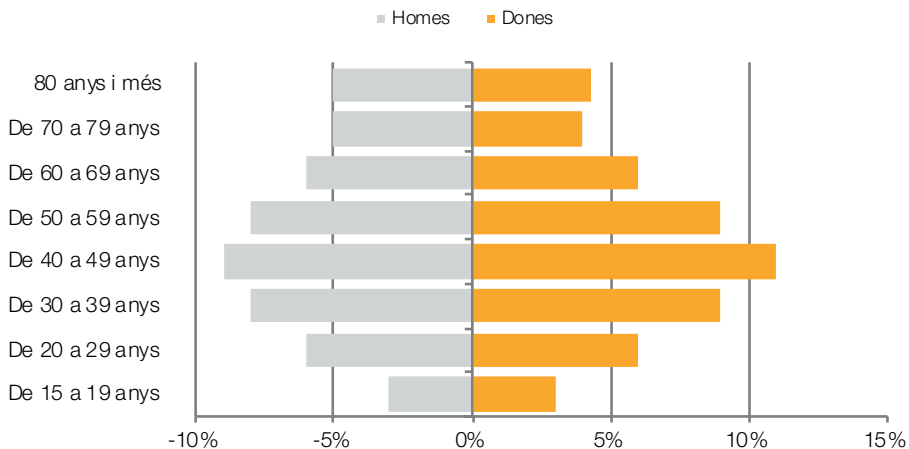
La construcció de la piràmide de població del voluntariat permet perfilar els segments d'edat d'àmplia participació i també l'equilibri entre dones i homes. Per grups d'edat, el més present és el d'entre 16 i 24 anys, seguit del de 55 a 64 anys i el de 25 a 34 anys. La interpretació habitual d'aquests resultats és que la participació voluntària sovint es troba condicionada al cicle de vida, com ara les responsabilitats de tipus familiar, i també econòmiques, professionals, etc., que es donen al llarg de la vida. De fet, la participació associativa en els trams d'edat intermedis sovint es relaciona amb la realització d'activitats en família durant els caps de setmana. La comparativa de la piràmide de població del voluntariat amb el conjunt de la societat catalana permet constatar que, efectivament, les dones i alguns segments concrets d'edat es troben més representats que la resta.

Gràfic 65 Piràmide de població del voluntariat

Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

Gràfic 66 Piràmide de població a Ponent

Font: *Idescat* 2017

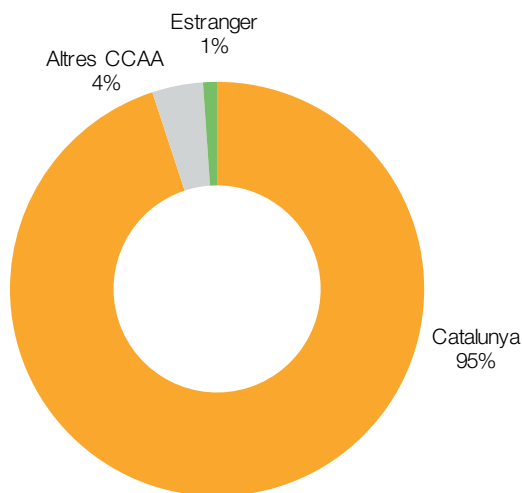
La participació voluntària de les dones és, doncs, més elevada que la dels homes. De fet, les dones representen entorn del 65% de les persones voluntàries a Ponent i els homes el 35%. És un fet comunament acceptat, i així ho

han expressat les entitats participants en els grups de discussió, que els equips voluntaris estan formats principalment per dones, tot i que l'edat varia segons l'entitat. Quan s'aprofundeix en la participació de les persones més joves, en els grups de discussió les entitats manifesten dificultats per aconseguir captar la seva atenció i implicar-les. En aquest sentit, hi ha dues línies argumentals per explicar la dificultat d'apropar-s'hi.

La presència de persones joves sovint es concentra en les entitats juvenils, ja que, tal com es recull a la publicació *Valors i nous aprenentatges de l'associacionisme juvenil* (Fernández, Agudo, 2017), són espais d'empoderament i creixement (personal i col·lectiu) en edats en què encara s'està construint la pròpia identitat. El jovent té la necessitat de defugir la supervisió de la figura adulta en el camí de la participació. Així doncs, les persones joves es concentren sobretot en organitzacions juvenils.

Un darrer indicador demogràfic de les persones voluntàries té a veure amb la seva procedència i per això s'analitza el lloc de naixement. Les dades assenyalen que el gruix del voluntariat de Ponent va néixer a Catalunya; en concret, el 95% del total. El 4% va néixer en altres comunitats autònomes i l'1% a l'estranger.

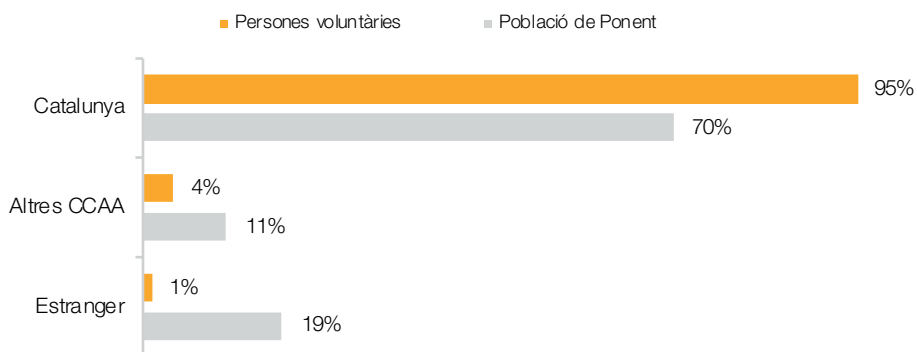
Gràfic 67 Lloc de naixement de les persones voluntàries

Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

Per tal de poder analitzar en profunditat aquestes dades, és interessant comparar-les amb el conjunt de la societat del territori per tal de conèixer la representativitat de cada col·lectiu en el teixit associatiu. Aquesta comparació mostra que les persones nascudes a Catalunya estan 25 punts més representades que les persones d'altres procedències, tant de la resta de comunitats autònomes com d'altres països. Aquesta diferència es podria explicar per l'arrelament de les tipologies d'entitats al territori. Però, tanmateix, aquesta baixa representativitat, sobretot de persones provinents d'altres països, està alineada amb els resultats de l'apartat de diversitat en els òrgans de govern, on les persones migrants presentaven taxes baixes de participació.

Gràfic 68 Lloc de naixement de la població de Ponent

Font: Idescat 2017 | Enquesta de persones voluntàries 2017

En síntesi

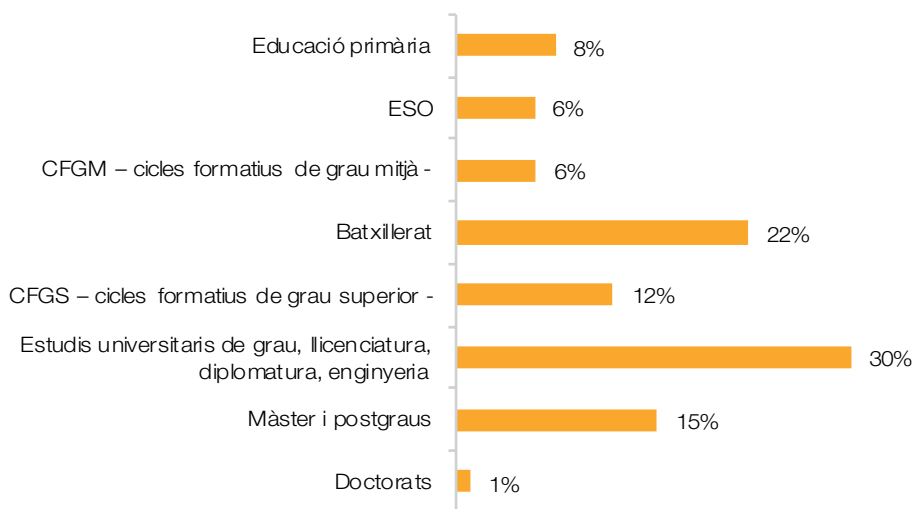
A Ponent el 65% de les persones voluntàries són dones, mentre que el 35% són homes. Per grups d'edat, es concentren sobretot en les persones més joves, d'entre 16 i 34 anys, i en les que estan en edats de prejubilació o jubilació, a partir dels 55 anys. Sembla, doncs, que hi ha una relació entre el cicle de vida i la participació voluntària.

Per procedències, les persones nascudes a Catalunya estan sobrerrepresentades en els equips voluntaris, mentre que les persones nascudes en altres llocs són minoritàries.

8.2. Perfil social

Les persones voluntàries acostumen a tenir un nivell formatiu elevat si ho comparem amb la mitjana de la població (això ja es va apuntar en recerques com l'Anuari 2013 del Tercer Sector Social de Catalunya). El percentatge d'assoliment d'estudis universitaris representa el 46% del voluntariat, del qual el 30% té estudis de grau, llicenciatures, diplomatures o enginyeries, i el 16% estudis de postgrau, màster i doctorats. Les persones voluntàries amb cicles formatius de grau superior representen el 6% del total, el mateix percentatge que les que tenen cicles formatius de grau mitjà. Les persones que han assolit estudis de batxillerat sumen el 22%. Finalment, aquelles amb estudis d'ESO i educació primària representen el 14%. Les xifres estan força alineades amb la mitjana del voluntariat a Catalunya.

Gràfic 69 Estudis acabats de les persones voluntàries

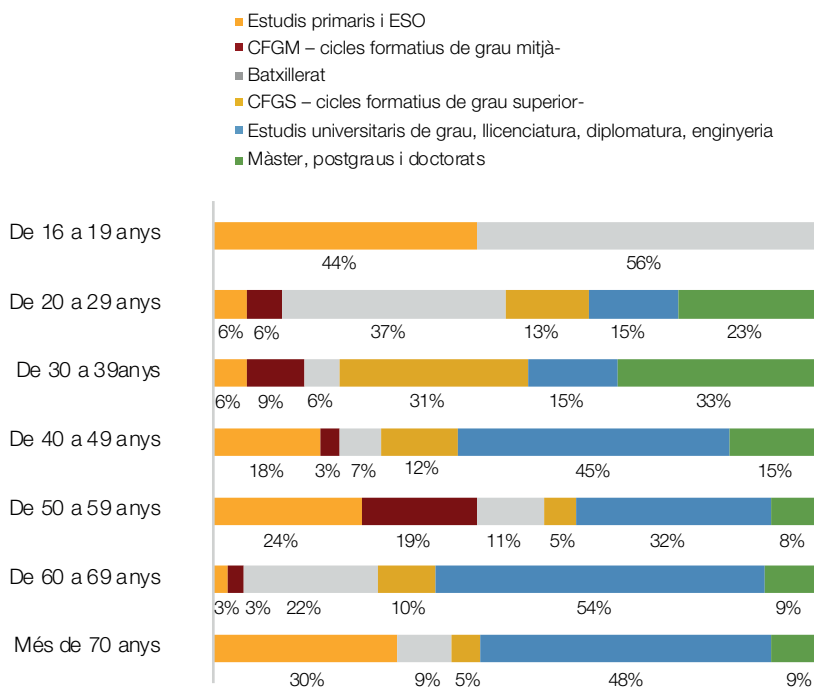

Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

Un indicador que reforça la idea de l'alt nivell d'instrucció dels equips voluntaris s'obté encreuant el grup d'edat i el nivell d'estudis. Els resultats mostren que el perfil de la persona voluntària amb estudis universitaris i postuniversitaris acabats es distribueix de manera predominant per tots els segments d'edat. L'únic tram on aquests estudis no es troben representats és el de 16 a 19 anys, en què no pertoca perquè encara no s'ha arribat a l'edat de finalització d'estudis superiors. En aquest tram s'observa que el 44% han finalitzat els estudis primaris i l'ESO,

i el 56% el batxillerat. No hi ha representació de persones voluntàries en aquest franja d'edat que hagin finalitzat cap cicle formatiu de grau mitjà.

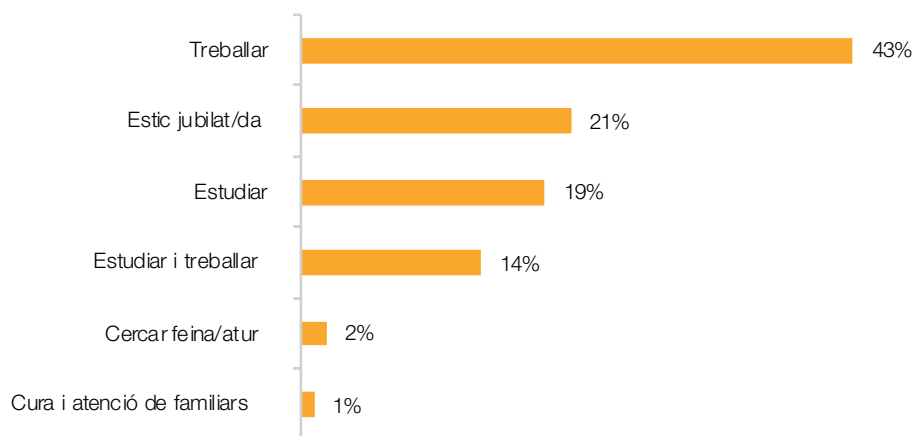
Gràfic 70 Estudis acabats de les persones voluntàries segons els grups d'edat

Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

Pel que fa a l'ocupació principal de les persones voluntàries, el més habitual és tenir una feina remunerada. És així en el 43% dels casos, i en el 2% estan en cerca activa de feina. En menor mesura, la segona i tercera situació més freqüents són estar jubilat o jubilada (21%) i dedicar-se als estudis com a activitat principal (19%). D'altra banda, el 14% de les persones voluntàries combinen aquesta activitat amb estudis i feina, i en darrer terme, un 1% de les persones voluntàries assenyalen que la seva activitat principal és la cura i atenció de familiars.

Gràfic 71 Activitat principal de la persona voluntària

Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

En síntesi

El nivell d'instrucció de les persones voluntàries és elevat, amb un 46% de les persones voluntàries que tenen estudis superiors. Pel que fa a la dedicació principal, el 43% treballen, el 21% estan jubilades i el 19% estan cursant algun tipus d'estudis.

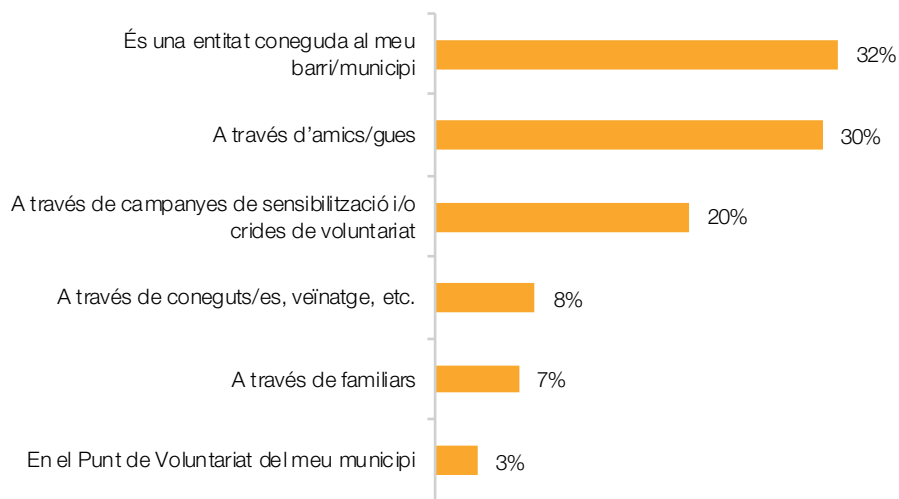
9. L'experiència voluntària a Ponent

9.1. Apropament a l'activitat voluntària

L'activitat voluntària és una aportació lliure i altruista a la societat que reverteix tant en les persones a les quals s'adreça com en la persona que la realitza, i és un procés doblement transformador. El fet de contribuir en causes prosocials ajuda les persones a sentir-se útils dintre de la comunitat, a no mantenir-se immòbils davant les situacions d'injustícia i a promoure valors com la solidaritat i la cooperació.

L'enquesta adreçada a persones voluntàries ha recollit diversos indicadors que permeten aprofundir en l'experiència voluntària. Un és com s'estableix el contacte entre l'entitat i el voluntariat. Els resultats apunten que la principal porta d'entrada a les entitats és perquè es coneix l'organització al municipi, afirmació que representa el 32% de les persones enquestades, i el grup d'amics i amigues, que suposa el 30%. Hi ha una tercera porta d'entrada destacable, que és a través de campanyes de sensibilització i crides de voluntariat, que representa el 20% de les persones voluntàries participants. Per sota del 10% hi ha el coneixement de les entitats a través de coneguts i veïns, etc. (8%), a través de familiars (7%) i a través del Punt de Voluntariat (3%).

Gràfic 72 Com vas conèixer l'organització on fas voluntariat?

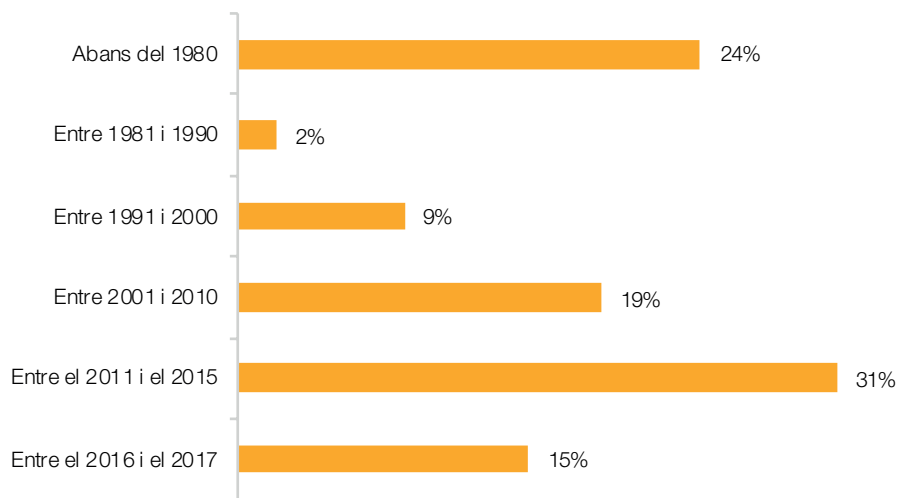
Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

El total d'anys dedicats a l'activitat voluntària aporta pistes sobre el grau d'interès, de compromís i de satisfacció envers aquesta experiència. El temps mitjà transcorregut des de l'inici de l'experiència voluntària se situa en 7 anys. Amb tot, a partir de l'anàlisi de freqüències s'han generat segments d'anys per dècades, a fi de resumir la informació.

Gairebé la meitat, concretament, el 46% de les persones voluntàries de Ponent, van iniciar l'experiència voluntària a partir de l'any 2011. Aquest segment, pel percentatge que representa, s'ha volgut analitzar més detalladament. Els anys que van del 2011 al 2015 acumulen el 31% de voluntaris i voluntàries, i només els dos darrers anys el 15%.

L'anàlisi de les altres dècades mostra que a Ponent hi ha un gruix de persones voluntàries de llarg recorregut, que van iniciar la seva tasca abans del 1980; representen gairebé una de cada cinc persones, concretament el 24%. També en un percentatge significatiu hi ha les persones voluntàries que van iniciar l'activitat entre el 2001 i el 2010 (19%). En menor mesura, a les dècades dels anys vuitanta i noranta només van iniciar l'activitat voluntària un 2% i un 9%, respectivament. Aquestes dades es troben alineades amb la mitjana del conjunt de Catalunya.

Gràfic 73 Any d'inici de l'activitat voluntària (trams per anys)

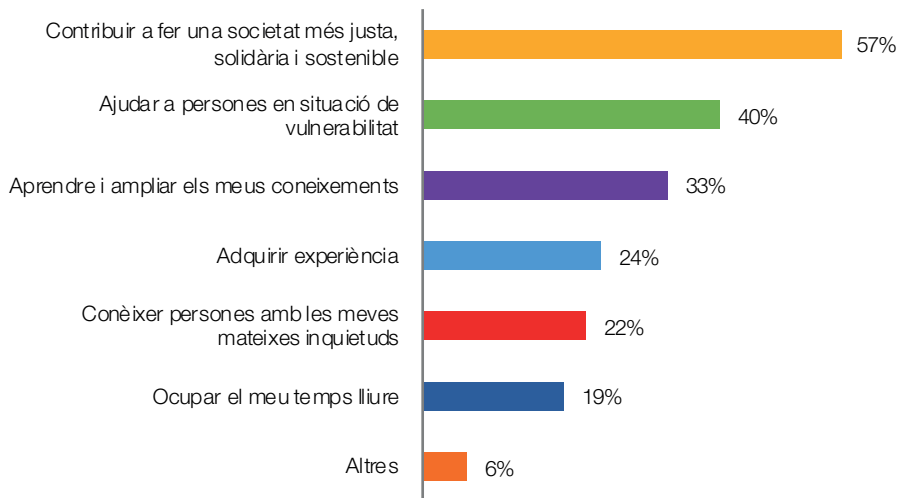

Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

Les motivacions individuals que han propiciat la participació desinteressada poden ser diverses, des de la voluntat de contribuir a fer una societat més justa fins a les relacions socials que s'estableixen en un marc de valors humans. Totes elles tenen un punt en comú, han estat clau en el moment de generar la base social de les entitats.

Una pregunta recollida en el qüestionari adreçat al voluntariat es relaciona amb les motivacions inicials que van animar les persones voluntàries a decidir-se a formar part d'un projecte de transformació social. En el formulari de l'enquesta es plantegen un seguit d'opcions de resposta, no excloents entre elles, ja que pot haver-hi més d'una motivació. Els resultats apunten a dues motivacions predominants, que són contribuir a fer una societat més justa, solidària i sostenible, i ajudar persones en situació de vulnerabilitat. El 57% i el 40% de les persones voluntàries apunten aquestes dues motivacions, respectivament. En tercer lloc se situa aprendre i ampliar els coneixements (33%), i en quart i cinquè lloc, adquirir experiència i conèixer persones amb les mateixes inquietuds (24% i 22% respectivament). En menor mesura es donen la motivació d'ocupar el temps lliure (19%) i la d'"altres" (6%).

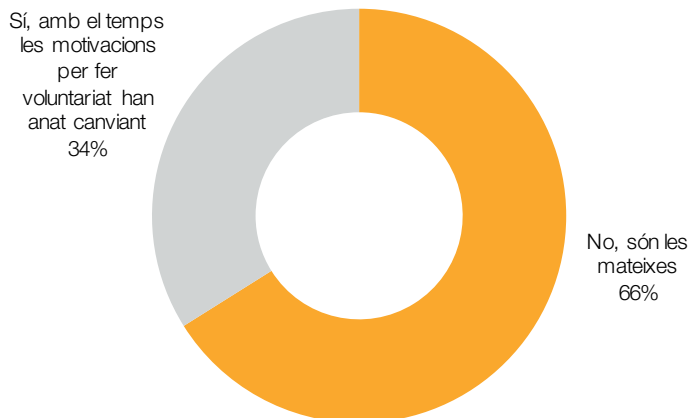
Gràfic 74 Què et va motivar a fer voluntariat? (Pregunta amb opcions multiresposta.)

Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

Les motivacions inicials poden haver variat amb el temps. És a dir, el que va provocar l'apropament a l'entitat s'ha pogut transformar en altres elements d'aportació a mesura que s'hi participa. Aquest canvi es troba força repartit entre les persones voluntàries enquestades. El 66% afirmen que no han variat les seves motivacions inicials, mentre que el 34% sí que han viscut una evolució en les seves motivacions envers l'activitat voluntària. Aquests resultats es troben força alineats amb el conjunt de voluntaris i voluntàries a Catalunya, tot i que lleugerament més igualats.

Gràfic 75 Amb el temps, les teves motivacions han variat?

Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

En síntesi

L'organització sovint es coneix perquè és una entitat coneguda al barri o al municipi (32%), a través d'amics i amigues (30%) o per les campanyes de sensibilització i crides de voluntariat (20%). La principal motivació per fer voluntariat és contribuir a fer una societat més justa, solidària i sostenible (57%), i la segona és ajudar persones en situació de vulnerabilitat (40%). El 66% de les persones voluntàries no han variat la seva motivació d'ençà que van iniciar l'activitat voluntària.

9.2. Integració i coneixement de la dinàmica de l'entitat

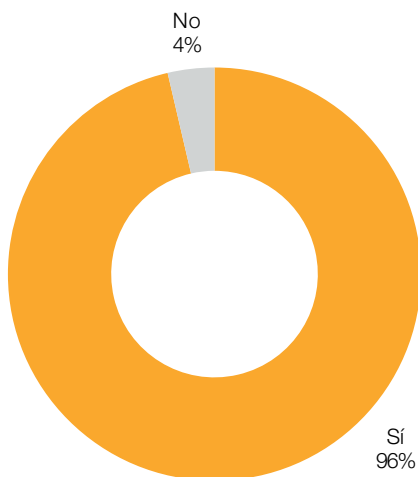
En el moment que una persona voluntària inicia la seva col·laboració en una entitat es posa en marxa l'anomenat cicle del voluntariat (el qual ja s'ha tractat en el bloc 7.3, de gestió del voluntariat). El cicle del voluntariat consta d'una sèrie d'etapes que van des del coneixement inicial fins a l'acollida a l'organització, la vinculació, el seguiment i, en el moment de finalitzar la col·laboració, la desvinculació. En aquest apartat es recullen, principalment, indicadors sobre la inte-

gració de la persona voluntària en l'organització des de la seva perspectiva, a fi de complementar la visió de les entitats.

Un element indispensable a l'hora d'encetar l'activitat voluntària és conèixer la missió i els objectius de l'organització.

En aquest sentit, el 96% de les persones voluntàries afirmen que, efectivament, en arribar a l'entitat se'ls van explicar tant la missió com els objectius que es persegueixen. El 4%, per contra, diuen que no se'ls van explicar.

Gràfic 76 Quan vas arribar a l'entitat et van explicar la missió i els objectius de l'entitat?

Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

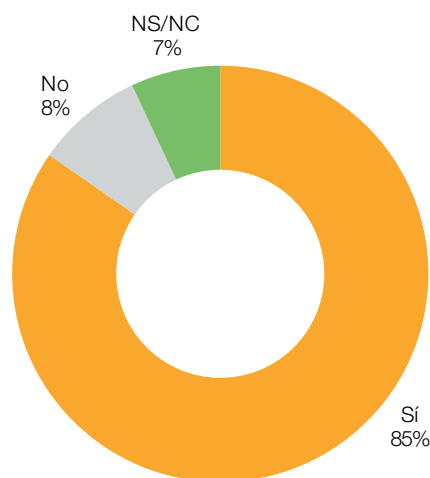
La participació voluntària passa necessàriament per l'encaix que pugui tenir aquesta activitat amb la resta d'activitats quotidianes, com ara el temps dedicat a la feina, els estudis o la família. Per això s'ha de considerar la conciliació de la vida laboral, personal i familiar juntament amb l'associativa. A més de l'adequació d'horaris i dedicacions, atraure persones per realitzar voluntariat requereix conèixer quines són les seves preferències, quines activitats els agradaria poder realitzar, etc.

La motivació per les funcions assignades és un factor d'empoderament del voluntariat i pot contribuir a fidelitzar els equips voluntaris. Però, a la vegada,

la capacitat de les entitats per adequar-se a les preferències de les persones voluntàries pot estar limitada als projectes i activitats, i trobar l'equilibri no sempre és fàcil.

Les persones voluntàries que participen en entitats de Ponent afirmen que se'ls va preguntar per les seves preferències en el 85% dels casos; per contra, un 8% han respost que no se'ls va preguntar res en aquest sentit i el 7% no ho saben.

Gràfic 77 Quan vas arribar a l'entitat et van preguntar per les teves preferències de voluntariat (activitats, horaris, etc.)?

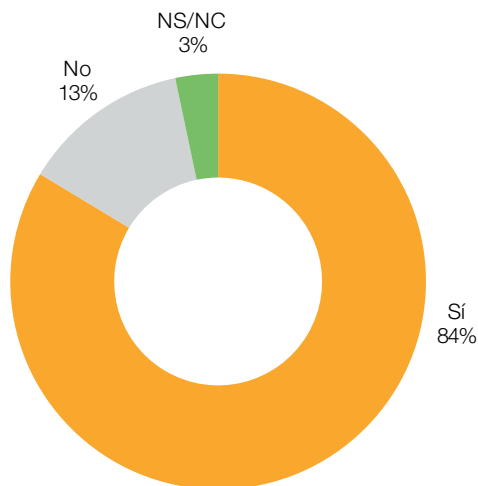

Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

Tal com recull la Llei 25/2015, les persones voluntàries no sòcies han d'estar vinculades a un projecte o activitat específica que permeti desenvolupar l'activitat en un marc concret, definint quines seran les accions a realitzar i sota quins paràmetres.

En aquest sentit, a un 84% de les persones voluntàries enquestades se'ls va vincular a través d'un projecte o activitat concreta, mentre que el 13% afirmen que no es va produir aquesta vinculació i el 3% no han respost aquesta qüestió. Aquestes dades posen de manifest que les entitats coneixen i utilitzen les eines dels termes recollits en la Llei 25/2015, que permeten vetllar pel desenvolupament adequat de l'activitat voluntària.

Gràfic 78 Quan vas arribar a l'entitat t'hi van vincular a través d'un projecte o una activitat concreta?

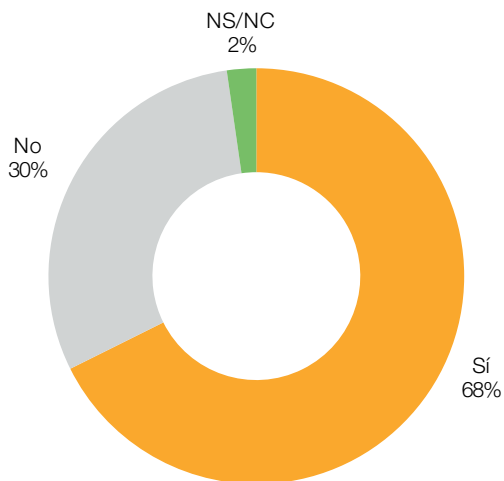

Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

Una altra manera de tenir en compte les preferències de la persona voluntària, i a la vegada aprofitar el seu valor d'aportació, és considerar el seu bagatge i la seva experiència prèvia. La seva formació acadèmica, les feines remunerades que realitza o ha realitzat, així com altres experiències voluntàries poden constituir un element clau per definir les seves funcions i assignar-la a determinats projectes.

En el cas de les persones voluntàries de Ponent, al 68% se'ls va preguntar en arribar a l'entitat pels seus estudis, feines realitzades, habilitats, etc., el mateix percentatge que la mitjana de Catalunya. El 30%, en canvi, diuen que no se'ls van plantejar aquest tipus de qüestions i el 2% no han contestat.

Gràfic 79 Quan vas arribar a l'entitat et van preguntar pels teus estudis, feines realitzades, habilitats, etc.?

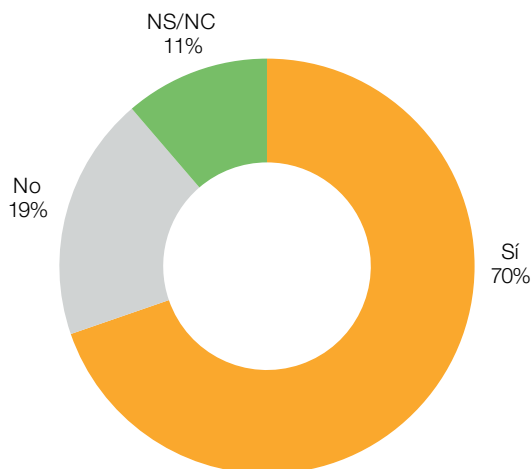

Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

La normativa del voluntariat considera els drets i deures que la persona voluntària adquireix en el moment d'iniciar l'activitat. En les primeres experiències de voluntariat és habitual no estar familiaritzat amb les implicacions derivades de la tasca voluntària. Per això, les entitats tenen un paper clau per afavorir que coneguin els drets i deures establerts.

Les dades indiquen que el 70% de les persones voluntàries sí que van ser informades dels seus drets i deures, mentre que en el 19% dels casos no va ser així. Un 11% de les persones voluntàries no han respost a aquesta pregunta. Les xifres es troben força alineades amb les del conjunt de Catalunya, tot i que a Ponent el percentatge de persones a les quals s'informa dels seus drets i deures es troba 6 punts per sota.

Gràfic 80 Quan vas arribar a l'entitat et van explicar els teus drets i deures com a persona voluntària?

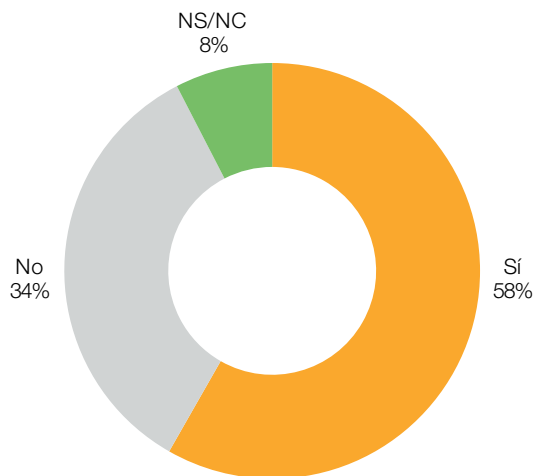

Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

Hi ha eines que permeten formalitzar la relació i recollir degudament els compromisos que adquireixen totes dues parts. El full de compromís, d'acord amb la llei vigent, serveix precisament per a aquest fi. Per això s'ha preguntat a les persones voluntàries si van signar aquest document quan van arribar a l'organització. Els resultats apunten que el 58% van signar un full de compromís, mentre que el 34% no ho van fer i el 8% no han respost.

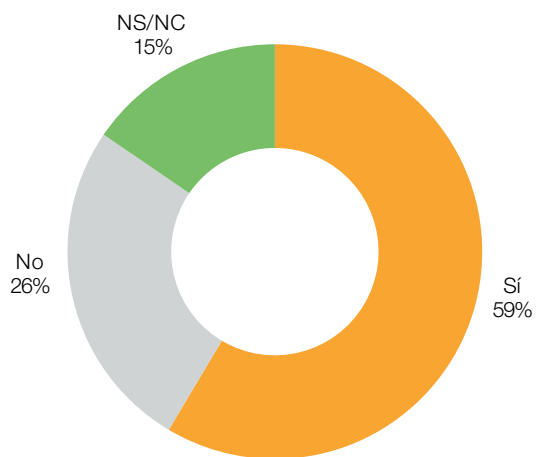
Un altre document de rellevància que forma part de la Llei 25/2015, del voluntariat i de foment de l'associacionisme, és l'assegurança a les persones voluntàries, que les ha de protegir en cas accidents. Les entitats són responsables de garantir que totes les persones voluntàries estiguin degudament cobertes davant de possibles imprevistos. A Ponent estan assegurades el 59% de les persones voluntàries, mentre que el 26% afirmen que no ho estan. Un 15% no ho saben.

Gràfic 81 Quan vas arribar a l'entitat vas signar una carta de compromís que concretava la teva participació com a persona voluntària?

Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

Gràfic 82 Quan vas arribar a l'entitat et van fer una assegurança?

Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

En síntesi

L'arribada de la persona voluntària a l'organització inclou de manera generalitzada l'explicació dels objectius i de la missió de l'entitat (96%) i la vinculació a un projecte concret (84%).

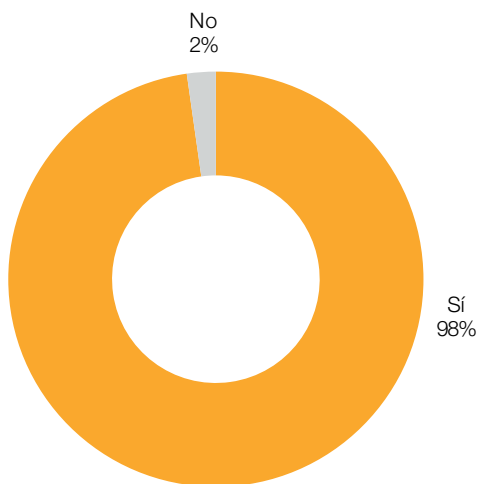
El 77% de les persones voluntàries diuen que els van explicar els seus drets i deures en el moment d'iniciar l'activitat voluntària, i el 58% afirmen que van signar un full de compromís en el moment d'iniciar la col·laboració voluntària.

És freqüent preguntar per les preferències (85%) en el moment de començar la vinculació, tant pel que fa a les activitats, com pel que fa als horaris i la disponibilitat. En menor mesura es pregunta per la formació i les feines realitzades (68%).

9.3. Valoració de l'experiència

En aquest darrer bloc es vol recollir la valoració que fan les persones voluntàries de la seva experiència. La seva percepció és clau per entendre la dimensió subjectiva de l'experiència. Es va demanar, doncs, si les persones voluntàries se senten acompanyades a l'entitat en què participen, i la resposta majoritària és positiva, ja que arriba al 98% del total. Només un 2% han manifestat que no se senten acompanyades.

Gràfic 83 Com a persona voluntària, et sents acompanyada en l'entitat?

Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

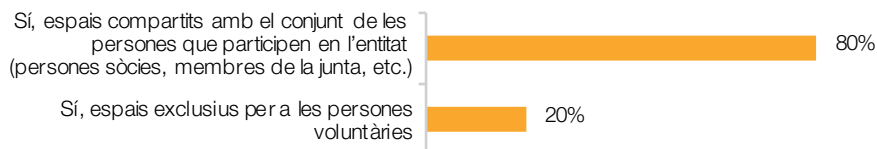
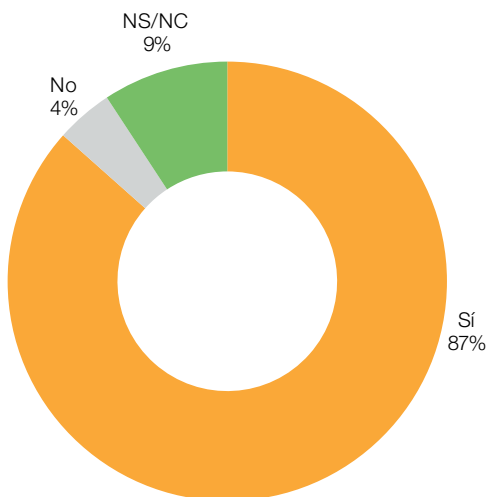
Es considera que els espais de participació, on es poden expressar les opinions i avaluar les activitats, esdevenen espais de valoració de l'experiència voluntària i hi contribueixen positivament.

Quatre de cada cinc persones voluntàries de Ponent confirmen que a l'entitat hi ha espais de participació en què poden prendre part (87%). Aquesta xifra és 7 punts superior a la mitjana de Catalunya.

Aquests espais de participació poden augmentar la implicació de les persones voluntàries en la dinàmica organitzativa de l'entitat. El fet que aquests espais siguin compartits amb altres persones, com ara socis, membres de les juntes, etc., els configura com a llocs de la vida associativa.

També s'ha recollit informació sobre si aquests espais són exclusius per a persones voluntàries o, al contrari, són compartits amb altres participants. Els resultats apunten que quatre de cada cinc són compartits i només en un 20% dels casos es tracta d'un espai únicament de valoració del voluntariat.

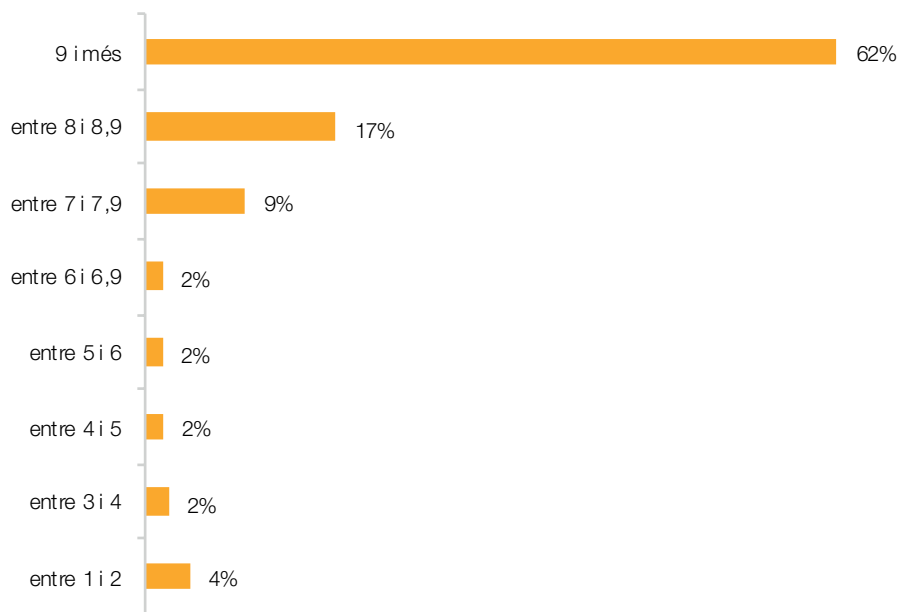
Gràfic 84 En l'entitat, hi ha espais perquè les persones voluntàries doneu la vostra opinió, preneu decisions, desenvolupeu projectes, etc.?

Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

S'ha volgut saber la valoració global que fan les persones voluntàries de la seva experiència. Per això s'ha demanat puntuar la seva experiència en una escala del 0 al 10. La puntuació mitjana se situa en 7,77 punts sobre 10. Aquesta mitjana no reflecteix de manera adequada la valoració que fan les persones voluntàries. La moda estadística, és a dir, el valor més repetit, és el 10 sobre 10. L'anàlisi per trams numèrics permet conèixer de forma més clara com puntuen les persones voluntàries la seva experiència. S'observa que el tram que va del 9 al 10 és el majoritari, amb el 62% de les valoracions.

Gràfic 85 Puntuació (del 0 al 10) de l'experiència voluntària.

Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

En síntesi

La pràctica totalitat de les persones voluntàries (98%) afirmen que se senten acompanyades dins de l'entitat. A més, el 87% de les persones voluntàries participen en espais de valoració, presa de decisions, etc.

La valoració global de l'experiència voluntària s'ha mesurat del 0 al 10. La nota més repetida és el 10.

10. La Llei 25/2015 en el dia a dia de les entitats de Ponent

10.1. Coneixement entre les entitats

Fa tres anys que va entrar en vigor la Llei 25/2015, del voluntariat i de foment de l'associacionisme. La normativa, entre altres qüestions, implica que les entitats han de prendre mesures per garantir els drets i deures de les persones voluntàries. En alguns casos les adaptacions han esdevingut un esforç addicional a la feina que ja es fa des de les entitats. En altres casos, però, la llei ha estat una guia per posar ordre a diferents accions que ja es duïen a terme. Les entitats de petita dimensió són les que més dificultats presenten per adequar-se plenament al marc normatiu vigent. Tot i que no preveu sancions, la llei ha de permetre vetllar pels drets i deures de les persones voluntàries i també de les entitats, i fomentar la participació ciutadana.

Conèixer la llei és l'element bàsic per poder-la complir. Els resultats d'“El Panoràmic 2017” mostren que el 63% de les entitats de Ponent coneixen la llei. Aquesta xifra se situa 3 punts per sota de la mitjana catalana.

Gràfic 86 Coneixeu la llei 25/2015

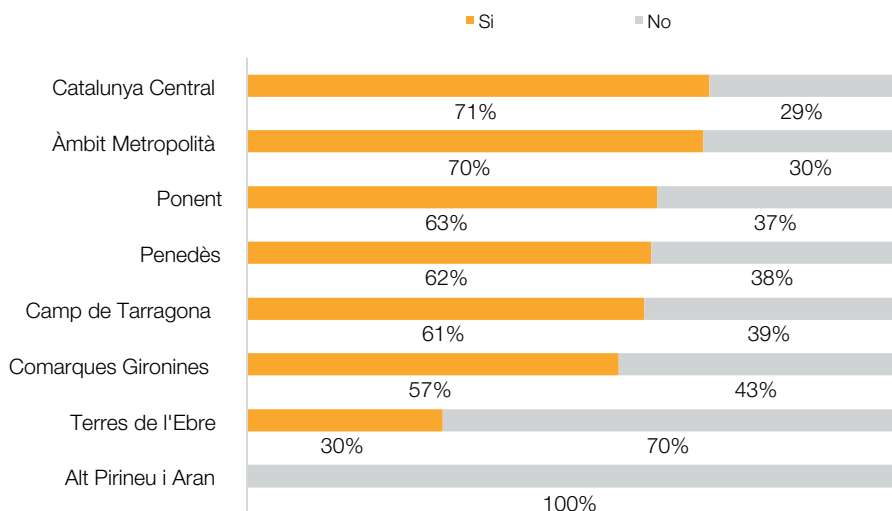

Font: "El Panoràmic 2017"

En el grup de discussió s'ha debatut sobre les implicacions de la llei en el dia a dia de les entitats. La llei es valora positivament, ja que descriu i consolida un marc normatiu a favor de les organitzacions i les persones voluntàries.

En el cas de Ponent s'observa que, tot i que hi ha un nombre més reduït d'entitats amb programes de voluntariat, aquestes tenen estructures i recorreguts força amplis. En la majoria de casos es tracta de fundacions i, per tant, compten amb un patrimoni, etc. Contrastant aquesta anàlisi amb les dades obtingudes en l'enquesta d'"El Panoràmic" s'observa que, efectivament, el coneixement varia segons el territori. En el cas de Ponent, coneixen la llei el 63% de les entitats.

Gràfic 87 Coneixeu la Llei 25/2015? Dades segons les demarcacions

Font: "El Panoràmic 2017"

En síntesi

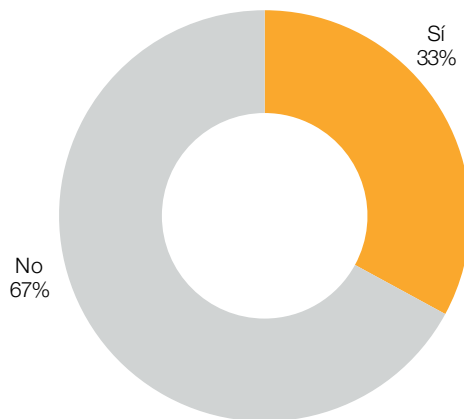
El 63% de les entitats de Ponent coneixen la Llei 25/2015, del voluntariat i de foment de l'associacionisme. L'anàlisi per territoris posa de manifest que aquest territori és el tercer on més es coneix la llei, i les xifres de coneixement se situen només tres punts per sota de la mitjana catalana. La llei és percebuda positivament per les organitzacions, però creuen que cal fomentar-la i donar-la a conèixer més entre les entitats de base i de petits municipis.

10.2. Coneixement entre les persones voluntàries

Sobre el coneixement de la llei, l'altre element que cal analitzar són les persones voluntàries i l'interrogant és clar: les persones voluntàries també coneixen la llei que regula aquesta activitat? En l'enquesta adreçada a persones voluntàries també s'ha preguntat pel coneixement de la llei. Els resultats indiquen que aquest coneixement és força menor, només el 33% ho afirmen. Aquesta xifra se situa 30 punts per sota del coneixement de les entitats. Encara que les entitats coneguin la llei, això no implica necessàriament que la coneguin també els seus equips

voluntaris. Tampoc que totes les persones que realitzen voluntariat, fins i tot en una mateixa organització, en tinguin el mateix nivell de coneixement.

Gràfic 88 Coneixeu la Llei 25/2015?

Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

Que les persones voluntàries coneguin la llei depèn, en gran manera, de la informació que aportin les entitats, ja que per al conjunt de la ciutadania aquest tipus de marc normatiu passa desapercebut. Conèixer els termes que es consideren a la llei pel que fa a l'activitat voluntària és important perquè permet a les persones voluntàries exercir plenament els seus drets.

Encreuar aquestes dades amb possibles variables explicatives aporta llum sobre el coneixement o desconeixement de la llei. Conèixer la llei es relaciona amb un grau d'implicació més alt en l'organització i, en general, amb el fet de conèixer altres elements que es consideren en la gestió de l'activitat voluntària (i incorporats a la llei). A tall d'exemple, les persones voluntàries que afirmen que coneixen la llei també saben majoritàriament si la seva entitat té una pòlissa d'assegurança que dona cobertura a la seva participació.

En síntesi

El 33% de les persones voluntàries de Ponent coneixen la Llei 25/2015, del voluntariat i de foment de l'associacionisme. Aquesta xifra se situa 2 punts per sobre de la mitjana de Catalunya. El fet de conèixer la llei es vincula amb un coneixement més profund de l'entitat i de la seva organització.

11. Reflexions del voluntariat i l'associacionisme a Ponent

11.1. Singularitat del territori

Un dels reptes exposats per les entitats de Ponent té relació amb les característiques del territori. El fet de tenir una gran diversitat de petits municipis rurals provoca una dispersió de la població que dificulta l'organització del teixit associatiu. Així, s'expressen dificultats a l'hora de convocar activitats i reunions internes, ja que moltes de les persones implicades en les organitzacions s'han de desplaçar per assistir-hi i això fa que la disponibilitat sigui difícil de consensuar i que l'accessibilitat sigui complicada. En aquesta línia, el repte que es marquen les organitzacions de Ponent és la creació de xarxa entre les persones voluntàries tant entre elles mateixes com amb la resta de persones que col·laboren a l'entitat.

11.2. Difondre els drets i deures a les persones voluntàries

Tal com indiquen les dades recollides en la recerca quantitativa, tot i que entre les entitats hi ha un extens coneixement de la Llei 25/2015, entre les organitzacions sense ànim de lucre de Ponent, aquesta no arriba prou a les persones voluntàries. S'observa per les dades quantitatives que el nombre d'entitats que afirmen que coneixen la llei és 3 punts inferior a la mitjana catalana, tot i que aquesta vegueria se situa en tercer lloc en coneixement en comparació amb la resta. Ara bé, quan una entitat coneix la llei, els diferents indicadors analitzats apunten que s'aplica adequadament però que no se n'informa prou les persones voluntàries. De fet, al grup de discussió s'apunta que la llei les ha obligat a elaborar plans de voluntariat, que han valorat molt positivament perquè les ajuden a atendre millor les persones voluntàries interessades a col·laborar amb les entitats i a replantejar-se i estructurar els objectius de les organitzacions.

11.3. Més formació del voluntariat

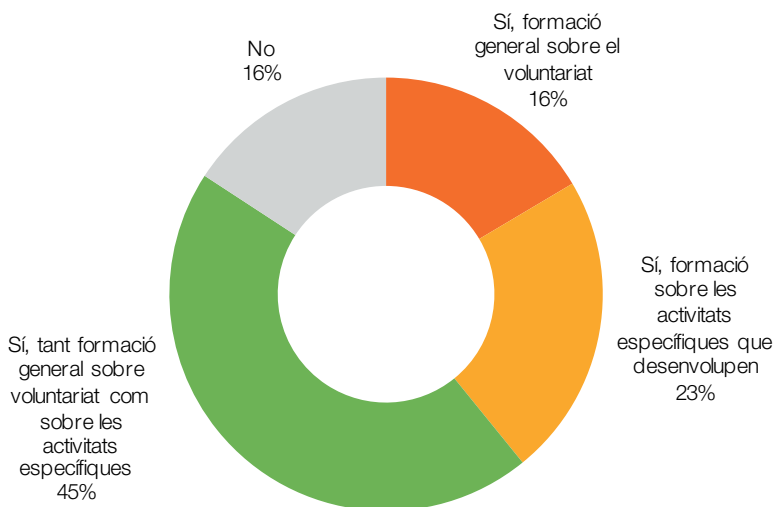
La formació inicial del voluntariat és clau per garantir el coneixement de l'acció i en quins termes es realitzarà. Sovint també és el moment d'introduir els drets i deures de les persones voluntàries.

Tot i que el percentatge de persones voluntàries que reconeixen que no han rebut cap mena de formació es troba només un punt per sobre de la mitjana catalana, al grup de discussió es mostra preocupació per aquesta qüestió, ja que les persones de les organitzacions presents afirmen que és complicat que les persones voluntàries facin les formacions.

A més, a l'hora d'organitzar les formacions també expressen certes dificultats les entitats més petites, ja que no tenen tanta capacitat d'oferir un pla formatiu i han d'externalitzar-les.

Pot ser que les entitats no coneguin la necessitat de formació del seu voluntariat o no coneguin recursos formatius que ja existeixen. En tot cas, hi ha recursos actualment que poden donar suport a les entitats, concretament el Pla de formació de l'associacionisme i el voluntariat de Catalunya i el Servei d'acompanyament, gratuït per a les entitats, impulsats per la DGACC.

Gràfic 89 T'han ofert realitzar activitats formatives?

Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

11.4. Reconeixement de l'activitat voluntària

La demanda de més reconeixement està molt present i estesa, en el conjunt de Catalunya, però també en el cas de Ponent. Tant les dades quantitatives com qualitatives posen de manifest la necessitat de treballar, tant internament com externament, per tal de posar en relleu el paper del voluntariat. En fer l'anàlisi interna del reconeixement del voluntariat, s'observa que els diferents indicadors apunten a un repte força estès.

Al grup de discussió s'expressa la necessitat de fidelitzar el voluntariat, cosa que es considera que es pot aconseguir donant-li més suport, fent-ne més seguiment i oferint més reconeixement a la seva tasca. A més, també hi ha espai per a l'autocrítica, quan es reclama que les entitats han de donar més rellevància a la figura de coordinació dels equips voluntaris. Un tercer element sobre el reconeixement del voluntariat és donar més visibilitat al voluntariat.

Segons les dades recollides a Ponent, 6 de cada 10 entitats amb programes de voluntariat certifiquen les activitats i els projectes en què han participat les persones voluntàries, però un 38% encara no ho fan.

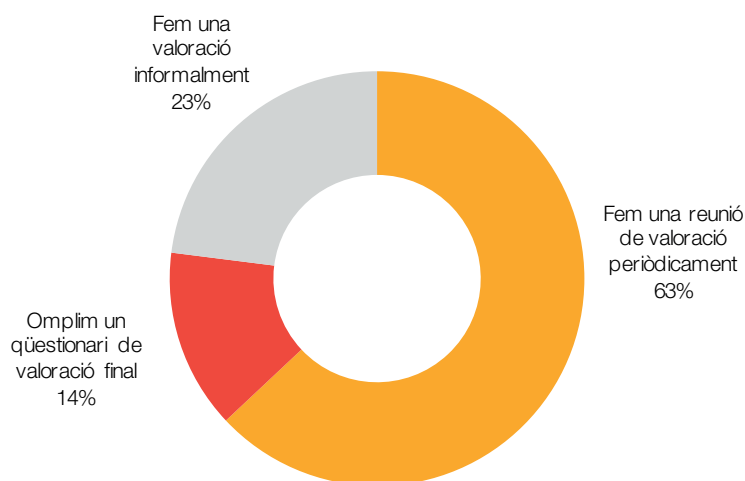
Gràfic 90 Es certifiquen les activitats i projectes on ha participat la persona voluntària?

Font: "El Panoràmic 2017"

Un segon indicador que es vincula amb el reconeixement del voluntariat té a veure amb la percepció de les persones voluntàries sobre el desenvolupament de les activitats. Aquesta s'acostuma a recollir mitjançant una valoració, que pot tenir diferents formats: pot ser una reunió o un qüestionari, o fer-se de manera informal. El resultat de l'Enquesta de persones voluntàries a Ponent apunta que el 63% valoren periòdicament a través d'una reunió les activitats en les quals participen, el 23% en fan una valoració informalment i el 14% omplen un qüestionari de valoració final.

Gràfic 91 Com fas la valoració de l'activitat?

Font: Enquesta de persones voluntàries 2017

11.5. Foment de la participació igualitària i la diversitat

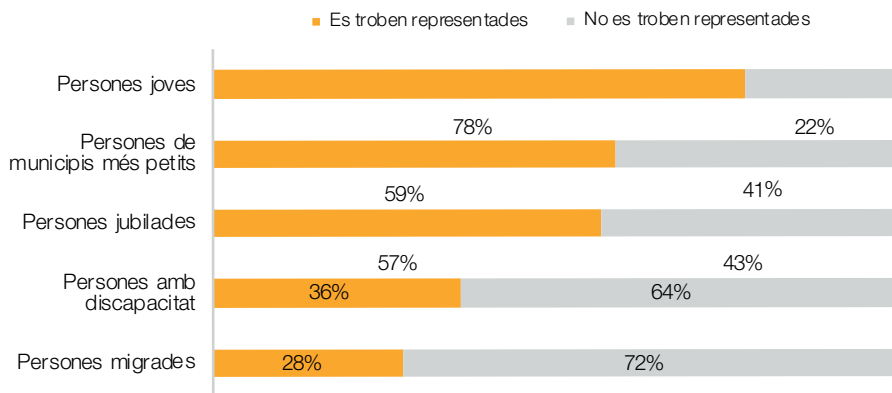
A partir de les dades s'ha pogut constatar que la participació de les dones sovint presenta taxes de participació superiors als homes pel que fa a les bases. Però a mesura que es va escalant en els espais i càrrecs de presa de decisió les xifres es reverteixen.

Tot i que al grup de discussió no es fa palesa la manca de diversitat a les entitats, les dades mostren que aquesta és limitada. I no tan sols per edat i sexe, sinó també per la procedència de les persones. Pel que fa a la integració de diferents

col·lectius que poden estar subjectes a discriminacions, les dades mostren que per edats són força positives, i també pel que fa a l'acollida de persones d'altres municipis. Aquests són elements de riquesa organitzativa que poden contribuir a la participació des del principi de diversitat i ajudar a la rotació i el relleu de càrrecs i responsabilitats.

A la vegada, però, les xifres apunten que hi ha dos col·lectius que no es troben tan representats a les entitats, les persones amb discapacitat i les persones migrants. El camí de la transformació social passa necessàriament per considerar les diferents realitats que dibuixen la nostra societat i cal fer un exercici d'autoanàlisi per construir entitats més diverses.

Gràfic 92 Quins col·lectius estan representats a la vostra organització?

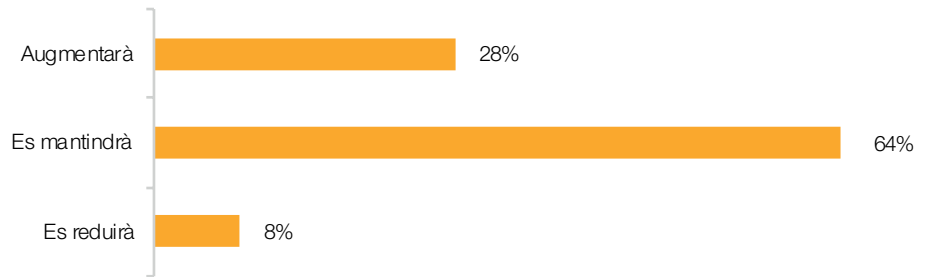

Font: "El Panoràmic 2017"

11.6. El futur del voluntariat

Un darrer element a considerar té a veure amb les dades de futur, ja que segons perceben les entitats la tendència dels equips voluntaris és mantenir-se però no ha augmentat. A aquesta percepció cal afegir-li el contingent de persones voluntàries que se situen en edats avançades i que, en un futur relativament proper, hauran d'abandonar l'activitat voluntària. Això interpel·la a donar respostes, tant de manera immediata com a llarg termini, pel que fa a la gestió de les persones voluntàries i el seu encaix en les necessitats de les entitats.

Gràfic 93 En els propers 3 anys, el nombre de persones voluntàries en l'organització

Font: "El Panoràmic 2017"

12. Realització de l'estudi

12.1 Fitxa tècnica d'“El Panoràmic 2017”

Tipus d'estudi: quantitatiu.

Marc: respostes recollides en el marc d'“El Panoràmic 2017”.

Àmbit: Ponent

Univers: organitzacions sense ànim de lucre i grups informals.

Calendari del treball de camp: del setembre del 2017 al desembre del 2017.

Recollida d'informació: aplicació professional per a la recollida de respostes a través de qüestionari en línia amb preguntes tancades, obertes i semiobertes; també qüestionari en plantilla de documents i qüestionari breu.

Dimensió de la mostra: 109 respostes vàlides de Ponent

Nivell de l'error:

- Nivell de confiança: 95,5%.
- Variància: $p=q=0,5$.
- Error màxim admissible: 9,0%.

Tractament de les dades i anàlisi: depuració, recodificació i càlcul de variables; estadística descriptiva, estadística no paramètrica i tècniques de mostreig.

12.2. Fitxa tècnica de l'Enquesta de persones voluntàries 2017

Tipus d'estudi: quantitatiu.

Àmbit: Ponent

Univers: Persones voluntàries participants a través de programes de voluntariat en entitats sense ànim de lucre.

Calendari del treball de camp: del novembre del 2017 al febrer del 2018.

Recollida d'informació: aplicació professional per a la recollida de respostes a través de qüestionari en línia amb preguntes tancades, obertes i semiobertes; també qüestionari en plantilla de documents i recollida telefònica de respostes.

Disseny mostral: mostreig per efecte bola de neu amb control de quotes per territoris (comarques).

Dimensió de la mostra: 188 respostes vàlides de Ponent

Nivell de l'error:

- Nivell de confiança: 95,5%.
- Variància: $p=q=0,5$.
- Error màxim admissible: 7,15%.

Tractament de les dades i anàlisi: depuració, recodificació i càlcul de variables; estadística descriptiva, estadística no paramètrica i tècniques de mostreig.

12.3. Fitxa tècnica del grup de discussió

12.3.1. Data i lloc de realització del grup

El grup va tenir lloc al Centre Cívic de Lleida el 28 de febrer del 2018 de 16.35 h a 18.30 h.

12.3.2. Dinàmica de les sessions

Reflexió i debat compartit a partir d'un guió preestablert de preguntes entorn de la realitat del voluntariat i de l'exposició d'un avançament de resultats de l'Enquesta de persones voluntàries.

12.3.3. Construcció de la mostra teòrica

La mostra s'ha confeccionat d'acord amb tres variables: territori, àmbit principal d'activitat i grandària de les organitzacions. A la taula següent es pot consultar la construcció de la mostra específica per a Ponent.

Grandària	Àmbit d'activitat		Acció Social / Comunitàries		Formació, educació / Juvenil		Ambiental		Cooperació, Pau i Drets Humans		Drets Civils		Cultura		Esport	
	P	G	P	G	P	G	P	G	P	G	P	G	P	G	P	G
GdD8	P1,	P4,	P3		P5							P6				
	P2															

12.4. Nota metodològica sobre el càlcul de xifres globals

Un element que caracteritza l'univers de les entitats no lucratives és l'absència de registres actualitzats sobre el total d'entitats que en formen part. Elaborar un registre d'aquest tipus és un exercici complex, ja que es tracta d'un sector molt dinàmic en què constantment es creen noves entitats i d'altres abandonen l'activitat. Per aquest motiu, cal recórrer a tècniques estadístiques i documentals per establir una xifra aproximada del total d'entitats actives (aquelles que han tingut activitat durant l'any de referència de les dades). La metodologia es realitza de manera continuada en el temps, en cada treball de camp que es porta a terme des de l'Observatori del Tercer Sector, per tal d'anar actualitzant la informació de les entitats i anar nodrint les bases de dades necessàries per establir els totals poblacionals.

Les dades de partida d'"El Panoràmic" procedeixen, en la primera edició, del Fitxer General d'Entitats Ciutadanes de Barcelona, que el 2014 comptava amb prop de 5.500 registres d'associacions de la ciutat. Aquesta informació es va complementar amb altres fonts secundàries procedents d'entitats de segon nivell i també de bases de dades pròpies.

Durant les diferents edicions d'"El Panoràmic", el treball de camp se segmenta per territoris, a fi de zonificar el contacte amb entitats. A través d'un mostreig

estratificat per aquests territoris s'han anat revisant les fonts de dades existents i comparant-les amb altres estudis precedents. L'estimació del nombre total d'entitats es realitza mitjançant estimadors de regressió, en què la qualitat de la informació recollida en els territoris (o estrats) es considera per al càlcul.

Atès que l'univers és ampli, dinàmic i no necessàriament visible, les dades es tracten des d'una perspectiva multidisciplinària, tot considerant els registres existents, els resultats del treball de camp, la coneixença de la realitat del món no lucratiu al territori i, en darrer terme, la relació directa existent entre nombre d'habitants i entitats. Amb això s'ha pogut establir un interval de confiança del total d'entitats de Catalunya, que s'ha situat entre les 23.000 i les 25.000 entitats, amb el punt mitjà en les 24.000.

Per a l'estimació del total d'entitats segons les vegueries s'ha hagut de treballar des d'un canvi metodològic, atès que la demarcació del Penedès és de nova creació i les bases de dades existents no acostumen a incloure-la. En conseqüència, també s'ha de tenir en compte l'especificitat de la comarca de l'Anoia, actualment dividida entre les vegueries del Penedès i de la Catalunya Central. Amb això, es considera que caldrà anar treballant en el futur per confirmar el pes de les entitats no lucratives del Penedès respecte del conjunt de Catalunya i com afecta aquest pes a les demarcacions vinculades (Catalunya Central i Àmbit Metropolità de Barcelona).

Per a l'establiment d'altres indicadors de dimensió de persones associades i voluntàries s'han emprat tècniques de l'estadística no paramètrica, tot considerant les dades obtingudes en la mostra estratificadament per a diferents variables d'interès com són el territori, l'àmbit d'activitat, l'any de constitució i la forma jurídica. Les dades s'han treballat amb valors numèrics on prèviament s'ha procedit a l'exclusió de casos atípics ($<Q3 - 1.5 \cdot IQR$) que s'han computat directament al resultat final. En els casos que ha estat possible s'han comparat els resultats amb altres fonts amb l'obtenció de xifres projectades alineades.

Davant de qualsevol dubte o comentari es pot contactar amb:

estadistica@observatoritercersector.org

12.5. Fonts Consultades

- ARNABAT-MATA, R.; FERRÉ-TRILL, X. (2017). “Evolución histórica de los ateneos en Catalunya (1936-1836)”. *Historia Contemporánea*, núm. 55, p. 383-420.
- CULTURA TÀRREGA. “Teatre Ateneu” [en línia]. <<https://culturatarrega.cat/ca/p/equipaments/teatre-ateneu-4-21>>.
- DEPARTAMENT DE CULTURA DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA. *Patrimoni* [en línia]. <<http://invarquit.cultura.gencat.cat/Cerca/Fitxa?index=0&consulta=&codi=17663>>.
- FERNÁNDEZ, M.; AGUDO, R. (2017). *Valors i nous aprenentatges en l'associacionisme juvenil*. (Col·lecció Papers de Recerca Observatori; 9; segona època).
- FERNÁNDEZ, M.; VIDAL, P. (2016). *El Panoràmic 2015. Recull inicial de dades*. Barcelona: Torre Jussana.
- FERNÁNDEZ, M.; VIDAL, P. (2017). *El Panoràmic 2016. Dades per enfortir les entitats*. Barcelona: Torre Jussana.
- GENERALITAT DE CATALUNYA (2018). *Informe de l'associacionisme i el voluntariat a Catalunya 2018*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.
- HOSPITAL UNIVERSITARI DE SANTA MARIA. “Història” [en línia]. <<http://www.gss.cat/node/38>>.
- INSTITUT D'ESTADÍSTICA DE CATALUNYA. Dades del cens de població [en línia]. De la web de l'Idescat
- “Llei 25/2015, de 30 de juliol, del voluntariat i del foment de l'associacionisme” (2015). *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, núm. 6930 (7 agost).
- MUSEU COMARCAL DE CERVERA. *La Farinera de Cervera. Fàbrica de cultura*.
- OBRADOR DEL TERCER SECTOR AMBIENTAL DE CATALUNYA (2016). *Baròmetre 2015 del Tercer Sector Ambiental de Catalunya*.
- OBSERVATORI DEL TERCER SECTOR (2007). *Bones pràctiques en la gestió del voluntariat*. Barcelona: Fundació La Caixa.
- OBSERVATORI DEL TERCER SECTOR (2009). *Manual de gestió del voluntariat*. Barcelona: Fundació La Caixa.
- ROMA, F. (2014). “Canvi social i conflictivitat als segles XVIII i XIX. AUSA [Patronat d'Estudis Osonencs], xxvi, 174, p. 925-944.
- RAMON, J. M. (1996). “El Sindicat Agrícola de Cervera i sa Comarca, dels orígens a la reconstrucció de la fàbrica de farines (1918-1924)”. *Miscel·lània Cerverina*, núm. 10, p. 127-160.
- VIDAL, P. et al. (2006). *Els rols de les organitzacions de segon nivell al tercer sector*. Barcelona: Observatori del Tercer Sector. (Col·lecció Papers de Recerca OTS; 8).

VIDAL, P.; FERNÁNDEZ, M. (2013). *Anuari 2013 del Tercer Sector Social de Catalunya*. Barcelona: Observatori del Tercer Sector i Taula d'Entitats del Tercer Sector Social de Catalunya.

VIQUIPÈDIA. "Casino Principal (Lleida)" [en línia]. <[https://ca.wikipedia.org/wiki/Casino_Principal_\(Lleida\)](https://ca.wikipedia.org/wiki/Casino_Principal_(Lleida))>.

Volunteer Now (2012). *As good as they give: providing volunteers with the management they deserve*. Workbook Three. Managing and Motivating Volunteers. United Kingdom: The Building Change Trust.

12.6. L'Observatori del Tercer Sector

L'Observatori del Tercer Sector és un centre de recerca especialitzat en el tercer sector, independent i sense ànim de lucre, que té per objectiu aprofundir i incrementar el coneixement d'aquest sector i treballar per a la millora del funcionament de les organitzacions no lucratives. L'Observatori ha elaborat estudis de referència que han contribuït a la millora del tercer sector i a donar visibilitat social.

Neix l'any 2003 com un projecte d'emprenedoria social pioner al país en la recerca especialitzada del tercer sector. Al llarg dels quinze anys de trajectòria, s'ha consolidat com un agent clau de creació i difusió de coneixement del tercer sector. Ha realitzat nombrosos estudis per dimensionar i definir les característiques principals del tercer sector, i ha generat reflexió i coneixement en moltes de les àrees clau per a la gestió de les entitats.

Actualment, l'Observatori del Tercer Sector és un centre de referència en la recerca de les organitzacions no lucratives, obert a la col·laboració amb totes aquelles entitats públiques i privades que treballen per desenvolupar coneixement i millorar el tercer sector. L'Observatori del Tercer Sector va contribuir a la creació d'"El Panoràmic" i n'és una de les quatre entitats impulsores juntament amb el CAB, la FPT i la FFG.

12.6.1. Equip

Direcció: Montse Fernández

Treball de camp quantitatiu (Enquesta de persones voluntàries): Enric Carpio, Berta Barquer i Ruth Agudo

Treball de camp qualitatiu: Joaquim Sabater, Montse Fernández i Laia Otero

Disseny de qüestionari i anàlisi estadística: Montse Fernández, Gabriel Amer
i Cintia Guerrero

Buidatge i anàlisi marc: Joaquim Sabater, Laia Otero i Ruth Agudo

Comunicació i gestió: Laia Otero

Suport a la gestió: Eduard Aragón i Marco Meguele

13. Agraïments

Aquest estudi no hauria estat possible sense la col·laboració de les entitats del tercer sector i de la societat civil: associacions, fundacions, federacions i plataformes que hi han participat en moltes ocasions doblement.

D'una banda, perquè han respost l'enquesta d'"El Panoràmic 2017", a partir de la qual s'ha pogut obtenir una imatge de la realitat del món no lucratiu a Ponent. De l'altra, perquè gràcies a moltes d'aquestes organitzacions s'ha pogut contactar amb les persones voluntàries que han participat en l'enquesta que s'ha realitzat als equips voluntaris.

A elles també volem fer-los arribar el nostre agraïment, ja que han aportat informació valuosa per aprofundir en el coneixement sobre el perfil de les persones voluntàries, les seves inquietuds i com valoren la seva experiència.

Així doncs, aquest informe ha recollit moltes aportacions de persones i organitzacions que treballen cada dia per construir una societat més activa, més participativa, més cohesionada, més justa i més solidària.

Gràcies a tothom!

Generalitat de Catalunya
**Departament de Treball, Afers Socials
i Famílies**